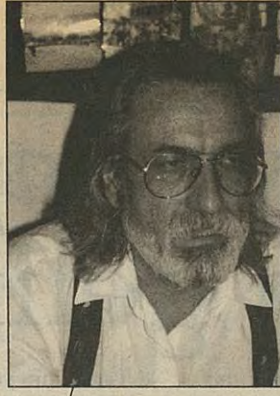
SÖZ

Haftalık Haber Yorum Dergisi

TARİH: 21 EYLÜL 1996 • SAYI: 84 • FİYATI: 100.000 TL (KDV DAHİL)

• ALMANYA 4 DM • İSVİÇRE 4 Sfr • FRANSA 14 FF • İNGİLTERE 1.7£ • HOLLANDA 5 Hfl • AVUSTURYA 28 AS • ABD 3$

Esat Korkmaz'la *SÖYLEŞİ*

'Akıl, duyguları irdeleyince *DBH* tükenecek'

ORTA SAYFADA

KENAN KALYON

K. Irak'ta neler oluyor?

Sayfa 4

ERDOĞAN AYDIN

DBH, Aleviler ve sol

Sayfa 9

İHD KONGRESİ

Sorular, sorunlar, tartışmaya davet

Sayfa 6 - 7

CEZAEVLERİ HUZURSUZ

'İçerdekiler'i unutmayalım

Sayfa 14 - 15

6-7 EYLÜL OLAYLARI

Azınlıklar rehinedir

Sayfa 12 - 13

DİNLİYORLAR! Sesimizi yükseltelim!

İllüstrasyon: Selçuk Demirel

Rantiyeye *şapır şupur* Çalışana gelince *yarabbi şükür!*

ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras 17 Eylül günü bir basın toplantısı yaptı.

Toplantı bir bakıma Bayındırlık Bakanı Cevat Ayhan'a yanıt niteliğinde oldu.

Bakan, "nemaları ödemenin mümkün olmadığını ve bunu becerebilecek olanlara iktidarını terketmeye hazır olduğunu" açıklamıştı.

Uras "bu basın toplantısını zorunlu tasarruf kesintilerini nemalarıyla birlikte ödemeye ve bunun doğal sonucu olarak hükümete talip olduğumuzu açıklamak üzere düzenledik" diyerek söze başladı.

Genel Başkan şöyle devam etti: "Ödeme yapmak için kaynak olmadığını söyleyen Refahyol, bütçenin yüzde 60'ının nereye gittiğine bakarsa kaynağı görecektir. Refah Partisi'nin yıllardır karşı olduğunu söylediği faiz ödemelerinin bir ay ertelenmesi halinde bile emekçilerin parasını ödemek mümkündür."

Burada sözü edilen "faiz"ler, devletin çekirdeğini "kara para sahipleri"nin, banka sermayesinin oluşturduğu bir gruptan aldığı "iç borç"ların faizidir.

Genel Başkan'ın ağzından ÖDP, "ülkemizin dört yanında, TBMM'nin toplantıya çağrılmasını isteyen bir imza kampanyasına başlayacağını" açıkladı. Okuyucu basın toplantısında Ufuk Uras'ın "hükümete talip olduğumuzu" açıklamasındaki ince istihzayı kolayca anlıyor... Ama biz yine de bu ifadenin altında yatan çarpıcı gerçeğe değinmeden edemeyeceğiz.

Gerçekte Bayındırlık Bakanı "nemaları ödemenin mümkün olmadığını" söylerken boşboğazlık yapmıyor.

RP de içinde olmak üzere, bugün parlamentoda bulunan ve MHP gibi kaza eseri parlamento dışında kalan bütün düzen partilerinin önünde böyle bir imkansızlık vardır.

Kaynak sorunu bugünkü ekonomik koşullarda yalnızca emeğin çalışma sürecinde sömürülmesiyle çözülemiyor; ama onların ücretlerini, enflasyonla, eğer "yasa yoluyla" el koymayı bir zorla elkoyma olarak anlıyorsak, ekonomidışı yöntemlerle yağmalama yoluyla çözülüyor.

Çalışanların karşısına çıkarılan her "ekonomik sorun" gerçekte yaratılan değerin, çalışanların zararına olarak sermaye sınıfına yeniden dağıtılması anlamına geliyor. Enflasyon böyledir, dış borç, iç borç sorunu böyledir...

Sermaye için bunlar sorun değil, "kaynak" elde etme olanağıdır.

O nedenle "nema"ları ödemek yerine, onlara el koymak bugünkü rejim için doğal bir "kaynak yaratma" yoludur.

ÖDP'nin önerdiği ise, "nema"ları ödemek için iç borçlanma nedeniyle mafyaya ve sermayeye ödenen faizleri bir ay ödememektir.

Düzen partileri bunu yapamazlar.

O halde Bakan'ın meydan okuması, "ödeyebilen varsa gelsin iktidara" demesi gerçeği yansıtmaktadır.

Bugünkü ekonomik durumda, çalışanların yaşam koşullarında ciddi bir iyileşme sağlayacak hiçbir çözüm düzen partileri tarafından getirilemez. Nemaları ödeyebilmek için kapitalist sınıfına ödenen bir aylık faiz tutarına bile el koymak, iktidarda çalışan sınıfları temsil eden bir partinin olmasına bağlıdır.

O halde nemalar için yürütülecek kitlesel mücadele, onun somut hedefi ne denli sınırlı ve basit olursa olsun, öylesine çetin bir mücadeledir ki, eğer partinin saflarında yer alacağı bu mücadele, gerekten iç borç faizlerinin ödenmesinde, diyelim ki bir yıllık konsolidasyona yol açabilecek bir sonuca varırsa, bunun Türkiye'deki sınıfsal kuvvet oranı açısından büyük bir anlamı olurdu.

Finans oligarşisini böylesine gerilettiğimiz zaman, bu sınıf mücadelesinin sosyalizm yönünde büyük bir dönemeç aldığını, çalışanların politik yaşamda söz sahibi olmasına yol açacak bir kuvvet oranı değişimi yarattığını gösterirdi.

Evet, Uras'ın basın toplantısındaki sözleri, Lenin'in devrim eşiğinde "Var böyle bir parti" diyerek iktidara hemen talip olduğunu ilan eden açıklamasıyla herhangi bir benzerlik taşımasa bile, o ünlü gazetenin lejandındaki şu sözleri -biraz da romantik bir çağrışımla- bize anımsatıyor...

"Bir kıvılcımdan yangınlar doğar."

Nemalarla ilgili mücadelede biraz kuvvet denemesi gerçekten yararlı olacak...

ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras nemalarla ilgili bildiri dağıtırken

İki yanlış arasında üçüncü yanlış

Üç kişiden söz edeceğiz ve iki yanlış arasına sıkışıp konuşur gibi yapanın doğru olup olmadığını irdeleyeceğiz.

Cumhuriyet'ten Deniz Som, Milliyet'ten Umur Talu ve Yeni Yüzyıl'dan Ahmet Altan... Bu arada Sabah'tan meş'um haber kaynaklarıyla gözümüzü korkutan yazarlar listesinin ön sıralarını işgal eden Fatih Çekirge var ki, onu kalifikasyon dışı tutacağız.

Önce Talu'dan söz edelim.

Yazısının başlığı "Yanlışın Karşıtı Doğru mu?" Devam ediyor:

"Bir örnekle yola çıkalım:

Şu son Irak geriliminde, ABD'nin 'dünyaya çekidüzen verme' tutkusunun karşısındaysanız, Saddam'ın ne olduğunu umursamayacak mısınız? Ya da tam tersine, Saddam'ın saldırgan diktasından nefret ediyorsanız, ABD'nin çifte standartlı saldırganlıklarına göz mü yumacaksınız?

İki 'karşıt' var karşımızda. Birinin yanlışlığı diğerini doğru kılmıyor.

İki yanlış çatışıyor. Bir yanlışa karşı bir başka yanlışın safında durmak zorunda mısınız?"

Ne güzel değil mi?

Tam da bizim soracağımız soruyu sormuş Talu... Sormuş sormasına da ne diyeceğini bilmiyor... Neden? Maalesef onun da doğrusu yok da ondan... Hem ABD'nin "dünyaya çekidüzen vermesine", hem de çekidüzene sokulmak istenen Saddam diktasına aynı anda karşı olmanın politikadaki karşılığı nedir? Bunun politikadaki karşılığı bu yanlışlara karşı tek doğru politikanın devrimci enternasyonalizm olduğunu, hem kendi ülkenin devlet iktidarına, hem bölgeye el atan büyük devletlerin iktidarlarına karşı koymak, bunu da sayılan tüm ülkelerin çalışan insanlarıyla düşünsel ve pratik bağlar kurarak yapmak...

Yazı tam da Ahmet Altan ile Fatih Çekirge arasındaki polemik sırasında yazılmış ve her ne ilgisi varsa, söz "basın"a getirilmiş, ardından da neredeyse bu iki yazarın polemiğini çağrıştırır gibi "bunlar iki ayrı safta kapışıyor olsalar bile" onları "anlayışla" karşılamak zorunda olunamayacağı belirtilmiş ve denmiş ki; "Yanlışların didişmesi yetti artık!"

Talu doğruyu yazmış mı? Yazmamış. Tıpkı Deniz Som gibi... Onun da yazısının başlığı "Demokrasinin kafesteki bülbülleri"... Bülbüller malum... Altan ve Çekirge... Deniz Som bu iki yazarın tartışmasını bir güzel özetlemiş... Ahmet Altan, Çekirge'nin Genelkurmay Başkanı'yla yaptığı bir görüşmeyi aktaran yazısını bir başka gazetede birisi yorumluyor. Altan bu yorumda "'darbe" kokusu alıyor. Darbe talebine "hayasızca bir talep" diyor. Altan'ın karşı çıktığı "demokrasiden önce laiklik" tezi. Anlaşılan Cumhuriyet gazetesinde bir oturum yapılmış ve Altan burada hedef tahtasına konmuş. Sabah'ta Çekirge, Altan'ı Genelkurmay Başkanı'na "hakaret" etmekle suçlarken, İlhan Selçuk köşesinde "Şeriatçı-Kürtçü-mandacı sacayağı şimdi de laikliğe saldırmaktan medet umuyorlar... Laiklikten yoksun demokrasi yapacaklar..." diye tartışmaya giriyor. Deniz Som da tartışanları makaraya alıyor. Som, TRT'nin "12 Eylül önesine dönüş var, bu durumda ordu elbette darbe yapar" türünden yayın yaptığı bir sırada, Çekirge'nin Altan'a ordu sopası göstermesine, Altan'ın da bu sopanın sopa olduğunu gözler önüne sermesine ne diyor biliyor musunuz?

"Çok eğlenceli..." Demek ki o da tıpkı Talu gibi "iki yanlış" teorisinden hareket eder gibi yapıyor...

Ama hayır... Som'un yaptığı "iki yanlış" arasında bocalama değil...

"Darbeciliğe" her nedense karşı çıkmayarak "laikliği" savunma yanlışı...

Şimdi soralım: Laisizmi, eğer o elden gidecek ise darbeyle kurtarmak doğru mu değil mi? Ve.. Demokrasiyi, eğer o darbeyle gidecek ise, laisizmi feda etmek doğru mu değil mi? Atatürkçülük adına konuşanların pek çoğu, birinci soruya evet diyor. Liberalizm ya da globalizm adına konuşanların pek çoğu ise ikinci soruya evet diyor.

Biz ne diyebiliriz.

Biz diyoruz ki, ne molla cuntayı kışlasına sokabilir, ne de cunta mollayı camiye hapsedebilir... Ya iç savaş olur.

Ya da...

Mollayla kapışan cunta islamlaşır, cuntayla kapışan molla ordulaşır...

O nedenle bu ikisi de yanlıştır.

Doğrusu nedir? Cuntayı kışlaya, mollayı da camiye kapatacak olan çalışan sınıfların sınıf mücadelesini yayması, genişletmesi, derinleştirmesidir... Sosyalistlerin bu mücadeleye akılla, yürekle, örgütle atılmasıdır... ABD ile Saddam arasına hapsolanlar, aynı zamanda molla ile cunta arasına da hapsolmuştur. Liberal bu hapishanede birincilere meyleder, Atatürkçü de ikincilere...

Özgür olan sosyalizmdir.

Dinleniyorsunuz!

Susacak mısınız?

16 Eylül 1996 günkü Hürriyet gazetesinin manşetini okuduğumuzdan beri 10 Mart 1876 tarihini lanetle anıyoruz.

Bu tarihte telefon icat edildi.

Hay icat edilmez olaydı...

İcat yeri Boston...

Mucit Aleksander Graham Bell...

Hughes denilen kimse Bell'in icadını bir nebze geliştirdi. Ader ise bu tuhaf alete tüy dikti...

İslamcıların 'lanetli tarih' diye andıkları 1908 Meşrutiyet ilanının ardından telefon denilen aygıt ata topraklarımıza girmiş oldu.

Gelgelelim bütün bu tarihlerde mevcut telefon sistemi zaten otomatik değildi ve o tarihlerin konspiratif eylem örgütçüleri bir kimseyi aramak için telefon merkezinin başındaki kimseye her konuştuğunu teslim etmek zorunda kalıyordu. Anlaşılacağı üzere aklını peynir ekmekle yemeyen kimse telefon aracılığı ile gizli kapaklı işlerini dile getirmiyordu.

Ta ki, 1926 yılına kadar...

1926 yılında Türkiye artık ilk otomatik telefon iletişimine sahip olduğu zaman, "gizlilik" meraklısı başlangıçta çok sevinmiş, az sonra da hüsrana uğramıştı.

Otomatik telefon şebekesi de santral üzerinden sağlanan konuşmalar kadar kolaylıkla dinlenebiliyordu.

Derken şu mahut mobiller piyasayı kapladı.

Mehmet Ağar'a göre telefonların dinlenmesi tarihi bir olaymış!

Totaliter rejimlerde yaratılan herkesin dinlendiği kuşkusu sonuçta toplumsal bir paranoyaya yol açar ve insanları pasifize etmenin etkili bir yöntemidir.

"Gizlilik" meraklısı havalarda uçuyordu. Emniyet mensupları sureti haktan görünüyor, "Tüh Allah kahretsin, şu mobilleri dinlemek imkansız" diye yakınıyorlardı.

Ama bir yandan da oraya buraya -eğer iddialar doğruysa, Rusya'ya bile- mobil telefonları dinleme teknolojisi aktarıyorlardı.

Her yerde dinleme vardı artık.

Türk taksicileri de "dinleyici" haline gelmişlerdi. Telsizli taksilerin şoförleri sol ayaklarının altındaki bir mekanizmayla doğrudan Emniyet örgütüne arabayı bağlıyorlardı.

Evler, bürolar uzaktan zumlu dinleme aygıtlarıyla dinleniyor, evinin içindeki insan özel fotoğraf aygıtlarıyla uzaklardan belgeleniyordu. Akla hayale gelmeyen yöntemler geliştiriliyor ve sonuçta insanın iç dünyasına el atılıyor, ruhlar kirli arşivlerde depolanıyordu.

İşte biz böyle bir dünyada bütün masumiyetimizle yaşıyorduk ki, Hürriyet gazetesinin dev manşeti tam elimiz telefon ahizesindeyken gözlerimizde büsbütün devleşti ve gayriihtiyari elimizi telefondan yanar gibi çekiverdik...

Bizi dinliyorlardı... Dinleyebilirlerdi...

Biz kimdik?

Gizli örgüt mensupları mı?

Hayır!

Bir gizli örgüt üyesinin ilk bileceği, öğreneceği kural telefonun gizliliğe düşman bir aygıt olduğu, onun ses dalgalarının en kurnaz muhbirden ve ajandan çok daha işinin ehli olduğudur. Telefonla gizli görüşme yapan bir "terörist" kadar komik herhangi bir varlık olabilir mi? Memleketi neredeyse "bölecek" olan ve dahası "yabancı devletlerin" içimizdeki "uzantısı" olarak tanımlanan bu insanlara söz konusu muhayyel devletlerin telefon dinleme uzmanlarının gereken "teknik" bilgiyi aktardığından ve gerekli haberleşme teknolojisini tanıttıklarından şüphe edilebilir mi? Devletin muazzam kadrolarla, büyük harcamalarla salt amatör "teröristi" izlemekle, dinlemekle zaman harcayacağına kim inanabilir?

O halde gizli kulaklar bizleri, yani muhalif insanları, dahası muvafıkları, yani devlete hizmet edenleri, siyaseti meslek edinip yükselenleri, ticaretin, bankacılığın, fabrikacılığın zirvesindekileri ve hatta o gizli kulağın sahiplerini dinlemektedirler.

Telefonun icat edildiği güne lanet etmemize yol açan manşet şöyleydi:

"Telefon dinleme için gizli karar..." Haberden öğrendiğimize göre, Ankara DGM, cep ve araç telefonlarının dinlenebilmesi için geçen yıl gizli bir karar almıştı.

Anayasa'ya, onun özel hayatın gizliliği ilkesine, haberleşme özgürlüğüne, ilgili yasalar gereğince herhangi bir telefonun ancak o telefon sahibiyle ilgili mahkeme kararı alma zorunluluğuyla bağdaşmayan bir "toptan" dinleme kararı alınmıştı. Polis bu durumda -o güne kadar yasadışı dinlediği telefonları- DGM güvencesi altında dinlemeye başlamıştı.

Hiç kimse kimlerin dinlenebildiğini bilemiyordu.

Ama İçişleri Bakanı Mehmet Ağar başka türlü konuşuyor:

"Büyük şehirlerde diyor, terörün önüne dinleme sayesinde geçtik..."

Ve ekliyor:

"Bu iş hani başka şeyler için kullanılır mı? Kullanıldı ise kim mağdur oldu bugüne kadar? Kimin hakkında ne yapıldı böyle bir şeyden dolayı? Hangi siyasiye veya şuna buna, kime ne yapıldı?"

Kime ne yapıldı?

Pek çok kimseye pek çok şey yapıldığı, her tarafı şantaj kokan iddialar ortaya atıldığı, diyelim ki medyada dün şöyle diyenin bir günde başka şeyler demek zorunda kaldığı, şu ya da bu ünlünün yıkıcı bir skandalla yerle bir edildiği o kadar açık ki, bunların "dinleme" ile mi, bir başka yöntemle mi bu hale getirildiğini bilse bilse Ağar'ın "bu iş çok dar bir kadronun yaptığı iş" dediği işi yapanlar bilecektir.

Ağar konuşmasını şöyle sürdürüyor:

"Bu, (yani dinleme - SÖZ) çok tarihi bir görevdir, tarihi bir olay yapıldı."

Tarihi olay ne demektir?

DGM savcısının oluru ile polisin telefonları dinlemesi nasıl tarihi bir olay olabilir? Dünyanın her yerinde gizli polisin yaptığı ve o polisle "tarihi bir vuruşma"yı kendilerine iş edinenlerin de A'sından Z'sine kadar bildikleri dinlemenin ne tarihle, ne de coğrafyayla bir ilgisi vardır. Bu iş yasadışıdır...

Ve yurttaşı telefon dinleme yöntemleri hakkında tam uyarmaya hazırlanacağız ki, İçişleri Bakanı sopayı gösteriveriyor:

"Bu sistemin detaylarını anlatmak da vatana ihanettir..."

Bu sistemin detaylarını anlatmaya hiç mi hiç ihtiyaç yok... Polisin, yargı kararı olmaksızın tüm yurttaşların telefonlarını dinlemekte olduğunu bilmek yeterlidir.

Bu bilgiye sahip her insan, şu ya da bu anda, hiçbir ilgisi olmadığı halde, herhangi bir komploya kolayca kurban edilebilir... Herhangi bir sahte, düzmece muhatapla yüz yüze getirilerek, olmadık rezaletin içine itilebilir.

Ondan dolayıdır ki, polisin herkesi istediği anda dinleyebileceğine dair Hürriyet'in aktardığı bilgi, dinlemeyi önlemek şöyle dursun, telefon sahibi her yurttaşı terörize ederek zaten başarıya ulaşmaktadır.

İnsan kendisini polisin elinde yalnız ve zavallı hissetmekte, adeta bir kurbanlık koyun gibi, şu ya da bu zamanda bir tuzağın içine yuvarlanabileceği duygusuna kapılmaktadır.

Bu, bütün totaliter rejimler için yurttaşları baskı altına almak, birbirinden kuşkulu hale getirmek için kullanılan en aşağılık, en rezil yöntemlerden biridir.

Bakınız devletle içli dışlı oldu

ğundan hiçbirimizin kuşku bile duymadığı Oktay Ekşi nasıl büyük bir dehşet içinde şu satırları yazıyor:

"Devletle mafyanın iç içe olduğunu gösteren bunca olaydan sonra kuşku duymakta haklıyız.

Bizleri dinleyenler acaba devlet adına mı, yoksa mafyanın adamı olarak mı bu işleri yaptılar?"

Soru ürkütücüdür.

Olay, tehdit herkesin hafızasına kazınmazcasına yerleşmiştir.

Oktay Ekşi açık bir tutum alıyor:

"Eğer Türkiye'de muhalefet varsa, eğer hukuk devletinden elimizde bir kırıntı kaldıysa, bu suçu işleyenler hesap vermeli ve en ağır şekilde cezalandırılmalıdır."

Öyle olmalıdır.

Ama olmazsa, Türkiye Cumhuriyeti'nin bütün insanları, şu ya da bu iktidar odağıyla, şu ya da bu nedenle yasal zeminlerde bile olsa karşı karşıya geldiklerinde, o güne kadar telefonlarının dinlendiğini düşünecek, birçoğunun yaşamında şu ya da bu şekilde yer almış masum ya da hınzırca günahlarının nasıl, hangi bağlamda ve hangi medya tarafından allanıp pullanarak yüzüne vurulacağını bilmemenin korkusuyla titreyecek ve direnmekle teslim olmak arasında, kimini yıkıma, kimini intihara sürükleyecek bir ruhsal gerginlik içinde bocalayacak... Evet, polisin yargı yoluyla telefon dinlemesi bütün ülkelerde suçlulukla savaşın yöntemlerinden biridir.

Ama bu yöntem, medyası kirli, sivil toplumu çökük, adalet mekanizması yıkık ve devlet iktidarında yamyamların oturduğu ülkelerde tüm kamuoyu yapıcılarının, tüm toplumsal muhalefet güçlerinin, sanat, kültür, düşünce insanlarının üzerinde şantaj yapmanın, toplumsal bir paranoya yaratarak, onları pasifize etmenin yöntemidir.

Çevrenize bir bakın... Her yanından çirkef akan toplumda, bu çirkefe karşı sesini yükselttiğinde deprem yaratabilecek nice insan suskundur.

Her suskunluğun ardında, pek çok neden olsa da, bu nedenlerden bir tanesi de şu Allah'ın cezası telefon aygıtında bir zamanlar pek düşünmeden konuşmuş olmak gibi masum bir eylem ve konuşmanın dinlendiğine dair paranoyaya varan bir korku yatmaktadır. Medyadaki her skandal haberin ardında bir dinleme yatıyor...

Şimdi Hürriyet'e ve öteki sözlü ve yazılı medyaya düşen skandalları haber haline getirmemek olmalı, onlar getiriyorsa toplumsal muhalefet bu medyayı topa tutmalı ve dinleme suçunun ortakları olarak ilan etmelidir.

Devrimciye gelince... O, bize kalırsa şöyle düşünmektedir: Dinlemeden korkan darı ekmez...

Türkiye'nin K. Irak'taki politikaları neden çöktü?

Kenan KALYON

Ankara ani ve beklenmedik gelişmelerle karşılaştığı için değil, kendisini açmaza düşmüş hissettiği için apışıp kaldı. Biliniyor; Türkiye, Özal döneminde kısa süreli bir yeni Osmanlıcılık denemesi yaptı. Ama ABD'ye endeksli bu emperyal açılımdan hızla çarketti. Kimilerine göre devlet aygıtı içinde geleneksel politikalara bağlı tutucu kanadın ağır basması nedeniyle... Kimilerine göre ise bu politikanın riski son derece yüksek olduğu, Musul ve Kerkük'ün yedirilmeyeceği anlaşıldığı için... Bunların payı elbette var. Ama daha temel neden, Türkiye'nin Kürt sorununun bütününü sırtlamaktan ve Kürtler'i kendi eliyle birleştirecek adımlardan ürküntüye kapılmasıdır.

Kürtleri 'kart' olarak görürseniz sonuçlarına katlanırsınız

Sonrasında Ankara'nın bir nakarat gibi tekrarlayageldiği politikasına tanık olduk: Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması; Güney'de devletleşmeye gidecek adımlar atılmaması; Barzani ile Talabani'nin Saddam'la pazarlığa itilmesi; Irak'a yönelik ambargonun kaldırılması veya en azından Türkiye'nin zararlarını telafi edecek ölçüde gevşetilmesi; PKK'nin Güney'de üslenmesinin, KDP ve KYB ile işbirliğine girmesinin önlenmesi ve benzeri...

Bugünkü şaşkınlığın nedenlerinin daha çarpıcı biçimde anlaşılması için eklenecekler var. Türkiye, Amerika'nın niyetlerinden ve Kürt politikasından hep kuşku duydu. Bağdat'la görüşme kapılarını açık tutan Barzani'yi kendisine daha yakın, Talabani'yi ise daha güvenilmez saydı. Barzani ile Talabani arasındaki çatışma ve çelişkilerden medet umdu. Bu durumu kendisi bakımından Kürtler'in devletleşemeyeceğinin, Bağdat'ın otoritesinin yeniden tesis edilmesi zorunluluğunun doğrulanması saydı. Güney'deki belirsizliğin son bulmasını istedi.

Peki bu durumda Ankara'nın neredeyse zil takıp oynama ölçüsünde son gelişmelerden hoşnut kalması ve bunları savunageldiği politika doğrultusunda ileriye itmesi gerekmiyor mu? Ankara'da bu havadan eser var mı? Barzani, Talabani'yi yenilgiye uğratmadı mı? Bağdat, 36. paralelin kuzeyinde egemenliğini yeniden kurmaya ve "toprak bütünlüğü"nü korumaya dönük ciddi bir hamle yapmadı mı? Böylece İran etkisi bertaraf edilmedi mi? Çekiç Güç Silopi'ye çekilmedi mi? Niyetlerinden kuşku duyduğunuz NGO'lar ve CIA bölgeyi apar topar terketmedi mi? İstediğiniz bir göz...

Ama hayret, ilk önce Saddam'ın özel temsilcisini ağırlayan Ankara, ardından Barzani'yi davet ediyor ve asıl önemlisi Talabani'yi de katarak Dublin sürecine yeniden işlerlik kazandırmanın görüşüldüğü bir toplantıya ev sahipliği yapıyor. Türkiye'nin eli tombala karıştırır gibi gayriihtiyari dağarcığındaki Özal politikalarına uzanıyor.

Neden? Yalnızca ABD kaşlarını çattığı ve harekete geçtiği için mi? Ankara, zeminin adamakıllı farklılaştığını, savunageldiği politikaların kadük hale geldiğini, olaylar bu politikaya uygun bir şekilde gelişiyormuş gibi gözüktüğü zaman farketti. Sorun, kamuoyuna Barzani ve Saddam ikilisine PKK ile mücadelede güvenilebilir mi, güvenilemez mi biçiminde sunuldu. Gelgelelim, mevcut rejimin, gerçekleşmesi uzak bir olasılıkken tekrarlaya tekrarlaya kendisini de inandırdığı politikanın kadük hale gelmesinin nedenleri farklıdır.

1. Yürürlükteki politika bir kere daha Kürt sorununun uluslararası bir karakter kazandığı, onu eski yerel ve sınırlanmış çerçevelere hapsetmenin olanaksız olduğu gerçeğine çarptı.

2. PKK'nin Güney'de etkin bir güç haline geldiği ve bölgesel planda da birbirini etkilemeyen, koşullamayan tecrit edilmiş tek tek çözümlerin olanaksızlığı gerçeği kendisini bir kere daha vurguladı. Barzani'nin de Türkiye'nin "PKK'yi kart olarak kullanmak" şeklinde basitleştirdiği bu avantajı kaybetmek istemediği anlaşıldı. Doğruya yakını Mehmet Ali Birand yazdı. Birand özetle şunları söyledi: PKK oraya Barzani ve Talabani'nin isteği ile değil, bilek zoruyla girmiştir. Tek başlarına söküp atamazlar. Türkiye ile anlaşarak bunu yaparlarsa kendi tabanları nezdinde güç ve saygınlık yitirirler. Ancak Birand da "kart olarak kullanma" yüzeyselliğine takılıp kaldı.

3. Şimdiye dek hep Güney'deki belirsizlikten yakınan Türkiye bu kez tam tersine "belirlilik"ten ürktü. Buna hazır olmadığını bir kez daha sergiledi. Sorunun eşzamanlı alevlendiği koşullarda, Güney'deki şu veya bu tür belirliliğin "emsal teşkil edeceğini" farketti.

4. Barzani'nin "zaferi"nin hiç de Güney'deki devletleşme adımlarını kendiliğinden geçersiz hale getirmediği görüldü. Aksine Barzani ve Talabani'nin dükalıklar biçiminde otorite paylaşımına ve çatışmasına dayanan mevcut durum, devletleşme adımlarına bir yerden sonra ket vuruyordu. Bu durumdan daha ileriye ya uzlaşmayla ya da güçlerden birinin inisiyatifi ele almasıyla geçilebilirdi.

'Kart' ve kart olarak kullanılmak

Nitekim Barzani Federasyon'dan aşağısına razı olmuyor ve hiç de yumurtaları tek sepete koymuyordu. İşte bu nedenlerle Ankara sevinemiyor ve savunduğu politikanın koşullarının olgunlaşmış gibi gözüktüğü bir sırada bocalıyor.

"Kart", diplomaside ve özellikle Ortadoğu değerlendirmelerinde en sık işittiğimiz sözcüktür. Türkiye'de resmi ağızlar da bu sözcüğü dillerinden düşürmüyorlar. Ortadoğu zeminlerinde, bu sözcüğün tekabül ettiği olgulara, başka her yerden daha sık rastlanabileceği bir gerçektir. Resmi ağızlara bakacak olursanız Kürtler ve Kürt örgütleri başkalarının elinde "kart" olmaktan öteye geçemiyorlar. Bu mantığın uzantısı Kürt sorununu "dış kaynaklı" saymaktır. "Kullananlar bu kartı bıraktıkları zaman sorun biter." Hele bir de bölge devletlerinin birbiriyle ilişki ve çelişkilerinin ötesinde sorunlara emperyalist ve kapitalist sistem için yaşamsal önemde olan petrol bölgelerinin denetimi açısından bakar ve sözgelimi Kürtler'i Amerikan emperyalizminin küresel politikalarının bir unsuru gibi görürseniz, "kart" ve "kullanılma" kolaycılığına kayıvermeniz işten bile değildir. Oysa:

1. Ancak kendi gücünüzle, bir faktör olarak en azından bölge denklemlerine girebiliyorsanız, sistemin en tepesinde olanlar dahil, bütün güçler sizi dikkate alırlar. Kürtler artık Ortadoğu ile ilgili bütün denklemlerde yer almaktadırlar. Böyle bir durum kim tarafından kışkırtılırsa kışkırtılsın, yapay olarak yaratılamaz.

2. Sorunun bir de karşı taraftan görünüşü vardır. Sizin "kart" olmak ve "kullanılmak" şeklinde gördüğünüz bir ilişki, karşı taraf açısından "çelişkilerden yararlanma" olarak değerlendirilebilir. Olup bitenin gerçekte ne olduğuna, ancak sonuçlara bakılarak karar verilebilir. Sözgelimi son Barzani- Saddam ilişkisine de hangi sözcüğün uygun düştüğüne sonuçlar ışığında karar verilebilir.

Tarihin risk eşikleri

3. Kapsamı ve boyutları bakımından bugün Kürt sorunu, bölge devletlerinin bu sorunu birbirlerine karşı kullanma marjını aşmıştır. Tarih, birtakım tehlike ve risk eşiklerinde bölge devletlerinin uzlaşmaya yöneldiklerine tanıklık ediyor. Bu kez alışılagelmiş eşiklerin ötesine geçilmiştir. Bunun bir tek anlamı vardır: Kürtler bazı çelişkileri kendi amaçları doğrultusunda değerlendiriyorlar ve gittikçe artan ölçüde kendi güçlerine dayanıyorlar.

4. Yararlanabildiğiniz çelişki tayfını genişlettiğiniz ölçüde, şu veya bu ilişkiye bağımlılığınız azalır ve hareket serbestiniz genişler. Elverişli bir uluslararası konjonktürü de değerlendiren Kürtler, bir yanıyla da şu veya bu çelişkiye ve ilişkiye yaşamsal bağımlılık diyebileceğimiz, kendilerinin "geleneksel çizgi" diye adlandırdığı kalıpları zorluyorlar. Kuşkusuz henüz geçmişin ögeleriyle iç içe bir geçiş döneminden söz edilebilir.

5. Kürtler, önem bakımından Kürt sorununun, Filistin sorununun önüne geçtiğini sıkça vurguluyorlar. Bu vurgularda isteklerin gerçeklerin yerine geçtiği kimi abartılar elbette vardır. Ancak, bir önem ve öncelik kaymasının yaşandığı, başka göstergelere bakarak da saptanabilir. Ortadoğu'nun çelişkilerinin kendisini, yoğunlaşarak dışavurduğu alan yakın zamana kadar Lübnan'dı. Bunun Filistin sorununun önceliği ile bir bağlantısı vardı. Şimdi, Irak ve özellikle Kuzey Irak'a doğru bir kayma söz konusudur ve bu da Kürt sorununun kazandığı önemden bağımsız düşünülemez.

Bugün Ortadoğu'da "kartların yeniden karıldığı"ndan söz ediliyor. Bu ifade Körfez Savaşı sonrası statükonun sarsılmaya, bölgenin yeniden hareketlenmeye başlaması anlamında genel olarak doğrudur. Yanlış olan nedir? Kürtleri ve Kürt örgütlerini yalnızca başkalarının kardığı ve yeniden dağıttığı kart olarak görmek... Çünkü beğenin beğenmeyin, onlar da kendi kartlarını karıyorlar ve bundan böyle sadece "kart" olmak istemiyorlar. İşte Türkiye bu koşullar altında bocalıyor... Peki "Türkmen" kartı ve "güvenlik kuşağı" önerisi ne anlama geliyor? Bunlar da gerçekte bocalamanın üstünü örten "hamleler"dir.

Ekmek 'tekel'in ağzında...

Şenol ESKİN

Aydın Demokrasi Platformu'nun ÖDP, EP ve CHP'nin katılımıyla "Ekmek Zammına Hayır!" mitingi düzenlediğini duyduğumuzda heyecanlandık. Daha iki ay önce 12 bin 500 TL'den 15 bin TL'ye fırlayan ekmek fiyatının, bu kez 20 bin TL olması üzerine düzenlenen miting için birkaç döviz-pankart hazırlayıp Kuşadası'ndan yola çıktık. ÖDP Aydın İl Örgütü binasında toplanacağız ve oradan bina karşısındaki miting alanına gideceğiz.

Gördüğümüz kalabalık, konunun önemi düşünüldüğünde, Aydın için azdı. 1000 civarında duyarlı insan toplanmıştı alana. Ama Menderes Bulvarı'nın insan yoğunluğu hala kaldırımlardan gelip geçiyordu. "Halkımız Saflara" türü "Lütfen miting alanına katılalım" anonsları pek yankı bulmuyordu.

Sanırım Türkiye'de ilk kez bir ekmek zammı protestosu yapılıyordu; bu tarihi bir andı. Tepki göstermeyi, alanlarda hak aramayı kültür olarak yeterince benimseyememiş halkımız; dinamik olmayan demokratik yapılarımızın mevcudu kabullenişi, alanların doldurulmasının önündeki engellerdi. 28'e yakın örgütlenmenin kendi üyelerine dahi ulaşamadığının göstergesiydi bu cılız kalabalık. İşin diğer ilginç yanı; bu ekmek zammı, miting alanındakilerden çok, gelmeyenlerin daha ciddi derdiydi. Örgütsüz ve kendi sorunlarına duyarsız sevgili halkımız; çeperlerde seyrediyor, başını bir an miting alanına çevirme gayretini gösteriyor ya da bir iki dakika izleyip yoluna devam ediyordu. Bu ruh halini daha iyi kavramak için bir müddet karşı kaldırımda durdum, dinledim. Birçok kişi geçiyordu, miting alanına şöyle bir göz atıp yürüyerek... Örneğin orta yaşın üst sınırında bir karı koca... Kadın alana bakıp;

– Ekmek zammı için, diyordu. Kocası başı önünde;

– Evet, diyor, geçiyorlardı. Yaşamları boyunca çalışmış ve çalışacak olan karı kocanın belki de dört çocuğu vardı. Dün 6 ekmeğe (15 bin TL idi) 90 bin TL ödüyorlardı. Bugün 120 bin TL...

İki genç kız yanımdan geçerken konuşuyorlardı:

– Ay, ne oluyor orada? Diğeri yanıtlıyor:

– Amaan!.. Salaklar, ekmek zammını geri alacaklarını sanıyorlar.

Evet, aynen böyle diyordu genç kız. Görünüşe bakılırsa, hiç de varlıklı olmayan kızın bu yanıtında bir iç rahatsızlığı dışa vuruyordu. Kendisinin de bu fahiş fiyattan etkilendiği ortadaydı. Olması gereken yer o alandı. Meydanda toplananlara ve bir de dolu kaldırımlardan geçenlere baktığımızda, ülkenin genel profili ortaya çıkıyordu. Kitlelerle, rezil düzen partileri arasında kopukluk doğru orantılı açıklanabilirdi. Ama doğru şeyler söyleyen yapılarla kitlelerin kopukluğu?.. Tembellik ve atalet mi? Sende atalet olursa, halkımızdaki vurdumduymazlığı neden eleştiriyorsun ki...

Ekmekleriyle oynayanları protesto ettiler

'Yaşasın ekmek mücadelemiz'

Alana geldiğimde konuşmalar başlamıştı. Miting Tertip Komitesi üyesi, Aydın Muhtarlar Derneği Başkanı ve ÖDP İl Yönetim Kurulu üyesi arkadaşların yaptıkları konuşmalar şu eksendeydi: 'Ekmeğin mal oluş fiyatı 9 bin TL'dir. Ki çoğu usta ve kalfa düşük ücretlerle ve sigortasız çalıştırılmaktadır.

İstanbul'da 40 milyona çalışan ustaya Aydın'da 20 milyon lira verilmektedir. 'İhtiyaç yok' diye (41 hak sahibine), açılış ruhsatı verilmemektedir. Kısacası halkın ekmeği ile oynanmaktadır.'

Konuşmacıların soluklandıkları aralarda; "Ekmek zammı kaldırılsın– Susma sustukça sıra sana gelecek– Yaşasın ekmek mücadelemiz– Ekmek zammına hayır" vb. sloganlar atılıyordu.

Alanda CHP'nin anons minibüsü dışında, ne bir alameti, ne de kimi kimsesi vardı. Konuşmacısı, kendisine ÖDP'den sonra sıra verildiği için konuşmadı.

Platformda 28 örgüt olduğu belirtiliyordu ama; meydanda KESK Şubeler Platformu, DİSK, Emekli–Sen, EP, ÖDP'nin pankartı ve 10'a yakın dövizi vardı sadece. Sloganları, işin angaryasını üslenen ÖDP'liler attırıyordu. Saat 19.30 sularında miting bitirildi. Zaten yarım saat sarkmıştı. "Emniyet mensuplarının hoşgörüsüne sığınarak" iş biraz daha uzatılmak istendiyse de, onlar bu işin artık "kesinkes" bitirilmesini istemişlerdi. Pankartlar, dövizler toplandı. Ama halkımız alandan pek uzaklaşmadı. Çevredeki banklarda oturuyorlardı şimdi.

Bir süre kaldırımda miting kalabalığı ağır bastı. Giderek kaldırım kalabalığı içinde eridiler. O gün orada semt pazarı vardı ve çevre cıvıl cıvıldı. İnsanlar rahat ve tasasız görünüyorlardı. Ama dikkatli bakıldığında; miting alanında haykırmasalar da, yaşam pahalılığı yükünün onları patlama noktasına getirdiği hissediliyordu.

Havada barut kokusu yoksa da, kesif bir yoksulluk kokusu genizleri yakıyordu.

Halkın ekmeğiyle oynayanlar

Yeni Ekmek Sanayi Ltd. Şti. isimli bir şirket var Aydın'da, şirketin toplam 33 fırını var, bunlardan 11'ini çalıştırmıyorlar. İşte bu şirket aynı zamanda Aydın Fırıncılar Derneği yönetiminde çoğunlukta. Şirket zam istiyor. Aynı insanlar bu kez karar mercii koltuğuna oturup, kendi zam istemlerini onaylıyorlar. *İşte ekmek* zammının arka planı... Yöneticiler "hükümetin zamlarına paralel zam yapıldı" diyorlar. Yani Aydın'da ekmek resmen mafyatik unsurların denetiminde.

Bu arada Aydın çevresindeki illerde geçerli ekmek fiyatlarını hatırlatalım: (Aydın'da 340 gram ekmek 20 bin TL iken), Kütahya'da 310 gram 10 bin, Denizli'de 345 gram 12 bin, Burdur'da 310 gram 12 bin TL. Yerel seçimler zamanında bugünkü belediye başkanı, belediye fırını vaadederek; "ekmek fiyatlarını kimsenin eline bırakmayacağız" demişti. Ama bugün olan bitenler karşısında sus pus...

ÖDP İstanbul İl Meclisi toplandı

ÖZGÜRLÜK VE DAYANIŞMA PARTİSİ

Nuri ÖDEMİŞ

ÖDP İstanbul İl Meclisi ikinci toplantısını 14-15 Eylül'de Ümraniye- Sarıgazi'de yaptı. İl ve ilçe yöneticilerinden oluşan 'İl Meclisi'nin ilk günü "parti faaliyeti ve siyaset tarzı" tartışıldı. Söz alanlar, partinin politika tarzı üzerine konuşurken, saptamalardan biri "ÖDP'nin emekçilerin çıkarlarını/sorunlarını eksene alan bir çalışma tarzını oluşturmakta yetersiz kaldığı" idi. Faaliyetin başarısında ölçütün "medya"da yer almak olamayacağı vurgulandı. Medyadaki ÖDP görüntüsünün yanılsama olduğu "partinin henüz kendini örgütleyemediği"ni unutmadan iş görmenin daha gerçekçi olacağı belirtildi. Özellikle Barış Şenliği sırasında ÖDP il yönetiminin izlediği politikalar eleştirilirken şenlik öncesinde karar alma süreci üzerinde duruldu. Esas olarak ÖDP'nin "bağımsız kimliği"nin gölgelenmemesi gerektiğine dikkat çekildi. Partinin işbirlikleri konusunda "dar bir yaklaşım" içinde olduğu konuşmalarda dile getirildi. ÖDP'nin emekçiler, işçiler arasında ve mahallelerde örgütlenmeye ağırlık vermesi gereği üzerinde durulurken, birçok konuşmacı partinin "barış partisi" görünümü verdiğine dikkat çekti. Barış etkinlikleri sırasında il yönetiminin diğer parti ve örgütlenmelerle birlikte hareket etmesinin doğru olduğunu savunan konuşmacılarsa, barışın önemine vurgu yaptılar; savaşın nedeni olan Kürt sorunu konusunda partinin doğru ve duyarlı politikalar izlemesinin yaşamsal önemde olduğunu bildirdiler.

İkinci gün Kürt sorunu ve barış tartışmasında 40 kişi söz aldı. Gerilimli bir havada geçen tartışmalarda konuşmacıların çoğu birbirlerine dert anlatmak yerine, "tutum" deklare etmeyi tercih ettiler. ÖDP gibi bir partinin yöneticilerinin tartışmaktan çok kendi doğrularını "göğsünü gere gere" söylemenin tercih edildiği bir ortamda bazı konuşmacıların sağduyulu ve dengeli yaklaşımları ile işler rayına oturur gibi oldu.

Esas olarak, Kürt sorununun barışçıl çözümü için mücadele ederken Kürt dinamiği ile ilişkinin ne olması gerektiği tartışmasında "mesafeli" bir ilişki kurmak ve "yakın temas" içinde olmak gerektiğini düşünenler arasında bir farklılaşma görüldü.

İkinci günün sonunda herkes düşüncesini söylemiş ve bir diğerinin ne düşündüğünü kendisinden dinleme şansını yakalamış olarak ayrıldı toplantıdan.

Sonuç metni

Tartışmalar sonucunda kabul edilerek, il yönetimine sunulan "Sonuç metni önerisi" ise şöyleydi:

İstanbul İl Meclisi; İstanbul İl Örgütü'nün faaliyetleri, siyaset tarzı, örgütsel/politik sorunlarımız ve görevlerimiz konusunda yaptığı tartışma ve değerlendirme sonucunda;

A- Emekçilerin sorunlarına/çıkarlarına öncelik veren parti çalışması ekseninde zorunlu tasarruf ve nemaları ile ilgili faaliyetin, bu konuda İl Komisyonu tarafından yapılan önerileri ve çalışma takvimini uygun bulan biçimde yürütülmesini;

B- Barış için 1 milyon imza kampanyasının il çapında örgütlenmesini ve yürütülmesini/parti etkinlikleri ile destekleyerek ele alınmasını;

C- Olası bir seçime hazırlık olması amacıyla, 3 aylık bir sürede her üyeden 1 milyon hedefiyle seçim fonu oluşturma çalışmasının yürütülmesini;

D- Emekçilerin çalışma ve yaşam alanlarına yönelik olarak gerekli parti örgütlenmesinin, il ve ilçeler düzeyinde ivedilikle gerçekleştirilmesini

İstanbul il yönetimine önerir.

İHD... Sorular... Sorunlar... Tartışmaya davet... Söz hepimizin...

Anlatılan senin hikayendir...

Sezai SARIOĞLU

Evet, gerçekten de anlatılan senin, benim, bizim hikayemizdir... İHD'yi en genelde böyle kavramak, olgu olarak İHD'yi, sorun olarak İHD'yi ve insan teorisini ve İnsan hakları teorisinin kavramı/adlandırması olarak, İHD'yi kendi devinimi içinde kavramak için kolaylaştırıcıdır. İçeriden sözcüğünü dar anlamda üyelik olarak algılamadan söylemek gerekirse, "olguyu" ve "kavramı" kendi hikayemiz biçiminde kavramak, İHD'ye bütünde ve parçada dışarıdan değil, içeriden bakmak anlamında tarihsel ve siyasal bir sorumluluktur... İçeriden bakmanın belli bir "körleşme" yarattığını bilerek, dışarıdan bir göz olarak, ama içeriden bakmak gerekiyor.

Bunun anlamı İHD'nin geçmiş, şimdiki ve gelecekteki sürecine "haber"in ötesinde bakabilmektir. Bu coğrafyada serpilip gelişen özgürleşme pratiklerinden biri olan İHD ile, hem toplumsal (en genel olarak, bir toplumsal biz), hem bireysel (ben), hem de daha özel olarak tanımlanmış biz'ler olarak ilişki kurmanın mantığını ve pratiğini doğru ele almak zorundayız. Bu ise çoğu kez sanıldığı gibi sadece yöntem sorunu değildir. Bu, yöntemi de içeren, ama daha üst bir gereksinim olan şey, özgürleşmenin araçlarından biri olan İHD'yi, kendi özel araçlarımızın, siyasi duruşlarımızın amacı haline getirme yanılgısıdır. Belki de bu noktada düşünülmesi ve tartışılması gereken şey, İHD'nin ve özünde insanın özgürleşmesi serüveninin, klasik terminolojideki "araç ve amaç" tartışmalarıyla pek de ilişkilendirilmeden nasıl ele alınabileceğidir.

İHD, yapısal ve ideolojik olarak tıkanmıştır. Bunun aşılmasının imkanı İHD'nin kendi içinde mevcuttur. Önemli olan sorunun farkına varmak ve kolektif olarak aşma becerisini göstermektir. İHD, nitel ve nicel olarak kendini yenilemenin öngünlerindedir...

İHD tarihinin, muhalif siyasal tarihle ilişkileri önemlidir. İHD içindeki negatif ya da pozitif bazı olguların, politik kültürümüzden oraya taşınmış teoriler ve pratikler olduğunu aklımızdan çıkarmamalıyız. Tarihen ve siyaseten terketmemiz gereken bazı alışkanlıklarımızı oraya taşımanın, ne tür sonuçlar ürettiğini görmek için tarihten çok daha pahalı dersler çıkarmak gerekmez.

Bu nedenle İHD meselesi, insan hakları savunucuları ve bütün muhalifler için ne bir kongre sorunu, ne de, "haber, oy, kazananlar–kaybedenler" şeklinde ele alınabilecek kadar dar bir sorundur. Sorun bunların ötesinde toplumun ve kendimizin özgürleşme sorunudur...

Olaya böyle yaklaşmak –gecikmiş de olsa– bir tartışmanın ve pratiğin eşzamanlı olarak, zamana yayılarak sürdürülmesinin bilince çıkarılmasıdır. Benim açımdan "kişisel" olarak sorun İHD'nin hem ideolojik-teorik, hem de yapısal olarak bir dönemi kapattığı, tıkandığı ve bütün enerjinin, önceki dönemin birikimine dayanarak sıçratılmaya yöneltilmesidir. Dünden günümüze, biriktirilenlerin neler, atılması gerekenlerin neler olduğunu birlikte tartışmalıyız...

Belki de bu nedenle bu yazı–yorum, İHD kongreleri öncesindeki klasik yazı–haber–yorum'un ötesinde, bir tartışmanın ve yeni bir İHD pratiğinin eşzamanlı olarak, İHD içinde ve dışında sürdürülmesi anlamına geliyor.

Örgütlenme modeli olarak İHD...

İHD, yasal statü olarak bir dernek örgütlenmesi. Sorun, bu yanıyla "bir biçim sorunu" olarak ele alınabilir. Sorun olan, İHD'nin "bilinen derneklere benzer, ama amaçları farklı bir dernek olduğuna" kendini inandırması ve öyle çalışmasıdır. Bunu yaratan temel etmen elbette, insan hakları örgütlenmesine uygun en ideal biçimin ne olacağının hem dünyada, hem de Türkiye'de pek de şekillenmemiş olmasıdır. Bir zamanlar İHD içinde yapılan, "Uluslararası Af Örgütü'nün raportörü bir kurum olarak İHD", "Sokağa çıkan, ve insan hakları mücadelesini dernek dışında sokakta da takip eden İHD" tartışmalarının hem öz, hem de biçime ilişkin olduğunu anımsatmalıyız.

Türkiye'de politika kültürü içinde kronikleşmiş dernek geleneğinin İHD'ye taşınması bir sorundur. Bunun ilk dönemler bir kazanım gibi durması, mücadeleye ivme kazandırması bizi şaşırtıp yanlışlıklara düşürmemelidir. İnsan hakları mücadelesinin tarihsel olarak, 12 Eylül 1980 tarihi ile birlikte ivme kazandığı düşünüldüğünde, 1986'da kurulan İHD'nin toparlanma döneminde bu etkinin olumluluğu vurgulanabilir. Bu durumu "geleneğin zorunlu devri" olarak ele almak bir saptama olarak doğru olsa da, teori haline getirmek noktasında yanlıştır. Zorunlu olan her şeyin aynı zamanda sorunlu olduğunu düşünürsek, İHD'ye taşınan bu biçimin; eski ve yeni biçimiyle dernek bilgisi ve bilincinin ne İHD, ne de insan hakları örgütlenmesine yetmeyeceği bilinmelidir.

Bir biçimden diğer bir biçime geçmek, İHD'nin önündeki aşması gereken yapısal sorunlardan sadece birisidir. Bunun anlamı, İHD'nin dernek bilgisi, dernek bilinci ve dernek pratiğinden, daha yatay, işlevsel, kitlesel bir sivil kurum kimliğine sıçramasıdır.

Bu biçimin ne olacağı, İHD'nin kendi tarihindeki biçimleri ele alması, tartışması ve yeni arayışlar içine girmesi ile de ilgilidir. Tersi durumda var olanın kronikleşmesi, tıkanıklığın kurumlaşması yaşanabilir.

Dernek, işbölümü, hiyerarşi, iktidar...

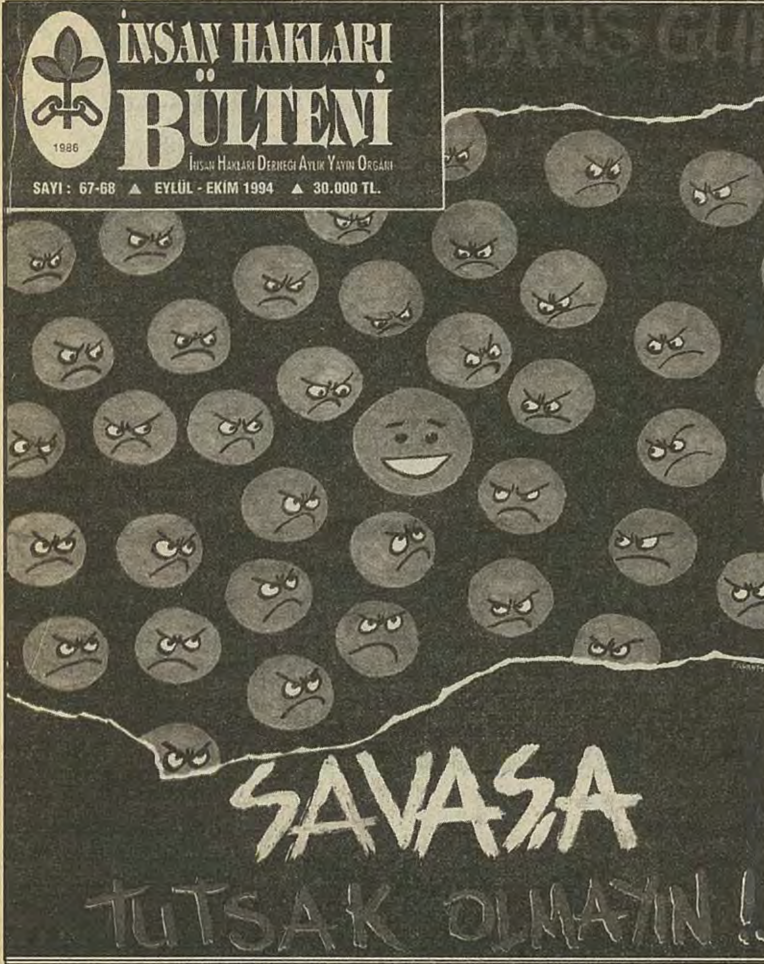
"Yönetmek ve yönetilmek ayıptır"...

"Beraber düş yapmak serbesttir"...

İHD tartışması, öz ve biçim olarak amaç ve araç tartışmasıdır. Ama klasik terminoloji içinde yapılamayacak kadar da karmaşık bir amaç araç tartışmasıdır. Tüm araçların amaçlaştırıldığı bir dünya pratiği içinde böyle bir sorunla yüz yüze gelmeyi göze almak İHD'nin ve tüm insan hakları savunucalarının görevidir. Araçların, iktidar ideolojisiyle pratiğe dönüştürüldüğü, iktidar için kurulduğu, geliştirdiği ve hiyerarşinin bu araçlar içinde yeniden üretildiği göz önüne alındığında bunun İHD'nin pratiği açısından anlamı çok da belirgin değildir. Bu noktada, İHD'nin bir iktidar amacı ve aracının olmadığı, bu nedenle yukarıdaki saptamalardan azade olduğu, daha çok hegemonik ve sivil bir inisiyatife denk düştüğü, düşmesi gerektiği söylenebilir. Bu açıklamalı itiraz teorik ve soyut bir hakikat olarak kayda değer olsa bile, –İHD bir iktidar aracı değildir elbette– kendi temel kuruluş mantığından bağımsız olarak araçların ve kavramların da kendi hayatları olduğu düşünüldüğünde daha derin ve ilerletici tartışmalar yapılabilir. İHD, söz konusu olduğunda iktidardan çok özgürlüklerden söz edilmesi, onun ve benzeri örgütlenmelerin iktidara göre örgütlenmiş hiyerarşik örgütler olmadığının olmazsa olmazlığı ile ilgilidir. İktidarları basit bir anlatımla makro iktidar (devlet iktidarı) ve mikro iktidar, (toplumdaki bütün eşitsiz ilişkileri yeniden üreten alt iktidar biçimleri) olarak ele aldığımızda, derneklerin, ya da en genelde araçların bir kısmının mikro iktidar biçimleriyle doğrudan ilişkili oldukları –insanların niyetleri içinde ve niyetleri dışında– açıktır. Tam da bu noktada İHD içindeki mikro iktidar mücadelelerini olumsuz bir öge olarak saptamamız gerekir. Hatta abartarak denebilir ki İHD tarihi, aynı zamanda kişilerin iktidar ve mücadele tarihidir!.. İnsan hakları mücadelesinin, bilgisinin, bilincinin yerine, insanların kurumlaşması elbette kabul edilebilir bir şey değildir. Bu nedenle geçerken söylemeliyiz ki, İHD'nin yerel ve genel kurulu, farklılıkların ve projelerin tartışıldığı, yarıştırıldığı ilerletici bir zemin olmalıdır. Kişilerin yarıştırıldığı ve sorunların böylece unutulduğu –ve yine abartarak söylemek gerekirse İHD içindeki önemli aktörlerin kendi kişisel iktidarları için mecburi ve zorunlu uzlaşmaları yeğleyerek, yakın tarihte hiçbir yararı olmayan tersine zaman kaybına yol açan politikalara imza attığı gerçektir– bir sürecin insan hakları mücadelesi açısından zararlarını söylemek bile gereksiz. İHD tarihini tanımlayan elbette, insanların kurumlaşması değildir. Böyle söylemek abartılı ve yanıltıcı olur. Ne ki mücadelenin önünde böyle bir sorunun olduğu da görmezlikten gelinemez.

Makro ve mikro iktidar ilişkileri doğası gereği, işlevsellik kaygısıyla da belli bir dikeyliğin kaçınılmazlığını gerekçelendirir, hatta teorize eder. Bu, katılımcı öznenin kısa zamanda buyrukları yerine getiren nesne'ye dönüşmesi riskini taşır. Bunun anlamı İnsan Hakları Derneği içinde insan hakları mücadelesi vermektir. Klasik sol örgütlenmelerin içinde bir zamanlar ve şimdi süren, düşünce özgürlüğü mücadelesini andıran bu durum tarihin ironisidir. Bu tuhaf, yabancılaştırıcı durumdan kaçınmanın yollarını bulmak herkesin görevidir.

Bu noktada tartışmanın sağlıklı yürütülmesi için; işbölümü ile negatif anlamında kullandığım ikti-

dar ilişkilerini birbirinden ayırdığımın bilinmesinde yarar var.

İnsan hakları mücadelesi, İHD'den daha büyük bir toplamdır. İHD bütünüyle bu mücadelenin kendisi olamaz. Bu esasen ne mümkün, ne de gereklidir. İnsan haklarına ilişkin bütün teorik ve pratik duyarlılıkların, değişik hayatların sadece İHD içinde örgütlenebileceğini düşünmek naif bir zorlamadır. Yapılması gereken, derneğin nicel olarak kitleselleşmesini, toplumun fiziksel ve düşünsel ve manevi olarak içine doğru derinliğine nüfuz etmesini ertelemeksizin, üye olmayıp ama en az bir üye ve yönetici sorumluluğunu taşıyan insan hakları savunucularıyla ilişki kurmanın biçimlerini bulmaktır.

İHD kimliği, ikinci kimlik ya da 'taktik kimlik' mi?

Kimsenin alınmamasını, emeklerini küçümsediğimi düşünmemesini hassaten rica ederek, bir arkadaşın sıkça vurguladığı; "İHD'liler iyi birer İHD'li değil" sözünü çok sevdiğimi belirtmeliyim. Bu saptama hem eleştiri olarak, hem de uyarıcı olarak önemli, dahası İHD tarihini sadece bu başlık altında incelemek bile mümkün. Şimdiye kadar yaşanan pratik, üçyüz beşyüz üye dışında, İHD kimliğinin ikinci kimlik, alt kimlik oluşunu tescil etmiştir. Saptamayı daha negatif noktalara götürerek, İHD kimliğini "taktik kimlik" olarak kurgulayan "esas biz"lerin bu kavrayışlarının olumsuzluğunu hatırlamak gerekiyor. Özgürleşme mücadelesinin doğrudan siyasal bir mücadele olduğu unutulmadan, pratik yararlar manzumesi olan örgüt pragmatizmlerini terketmek gerekir. Yaşanan çelişkiler ancak ve ancak, hem özgürlük sorununun, hem insan hakları mücadelesinin doğru ele alınışı, hem de her ikisinin oluşturucu öge olarak kavranışıyla mümkün olabilir. Böyle bir bilinç ve pratik yaratılamadığında ve insan hakları mücadelesi, bir özgürlük teorisinin ve pratiğinin içine oturtulmadığında, –burada her şeyi sosyalizme indirgeyen, dogmatik, indirgemeci bir özgürlük kastedilmiyor– İHD içinde, dillendirilmese bile, "esas kimlik–tali kimlik", "alt kimlik–üst kimlik", "taktik kimlik–stratejik kimlik" konumlanışlarının mücadeleyi aksatacağı açıktır...

Bu nokta, bir insan hakları kimliğinin ve etiğinin yaratılması, insan hakları savunuculuğunun bir kimlik sorunu olduğunun kavranmasıyla ilgilidir. 1986 yılında o dönemin koşulları gereği, İHD'de önemli bir niceliğin ve niteliğin toplandığı açıktır. İşin gerçek sahipleri olarak kendilerini ortaya koyanların daha sonra –işin gerçek sahiplerinin görece toparlanmasıyla– kendilerince temel mekanlara gitmeleri gerçeği de aslında "taktik kimlik" algılamasıyla ilişkilidir.

> İHD, bir akıl tutulması içindedir. Verili durumu onaylamak statü vurgunu yemekle eş anlamlıdır. Dernekte sekt bilincinin aşılması gerekmektedir.

İHD'nin ikinci kimlik olduğu bir İHD üyeliğinin çok tartışmalı olduğu açıktır. İnsan hakları mücadelesinin öznesi olmak, eğer o kurum içinde bir üyelik sorunu değil, kimlik sorunuysa, o kimliğin gereği yapılmak zorundadır. Üyelik ile kimlik aynı şey değildir. Üstelik de üyelik sadece yönetim değişikliklerinde bir oy olarak her devreye girdiğinde hem dernekten, hem de insanlardan bir şeyler eksiliyor demektir. Bu, kimlik cüzdanı olup kimliği olmamak gibi bir şeydir...

80 öncesinde İHD kimliğine ön gelen, bir insan hakları kültürü ve kimliğinin olmaması, politik kültürün yapısal bütün argümanlarının devralınması sorunu karmaşıklaştıran etmenlerden birisidir...

İHD üyesi birinin, bu kimlik parçalanması sonucu, "ben savaştan yanayım, savaşın haklısı, haksızı var, şiddetin haklısı, haksızı var" diyerek, esas kimliğini deklare etmesi işte bu hazımsızlığın sonucudur. Düzeyler birbirine karıştırıldığında sonuç budur. Bu durumun en büyük göstergesi, İHD'nin genel üye sayısı ile, yerel şube kongrelerinde ve katılan üye sayılarında görmek mümkündür. Ankara şubesinin üye sayısı 2564 iken, genel kurula katılım 227'dir. İzmir'in toplam üye sayısı 1805 iken genel kurula katılan üye sayısı 260'tır ve yeterince fikir vericidir...

Kaldı ki, delegeler de dahil genel kurullara yaklaşan son üç aydaki hareketlilik ve bazı üyelerin ortalıkta görünmeleri ondokuz ayda İHD pratiğinde olmamanın acısını son üç ayda kapatmak çabasıdır. Keza, İHD'deki delege anlayışı, sevdiği kişilere oy atmaktan ibarettir. Bu seçilenler tarafından geliştirilmiş bir mantıktır. Oysa delegelik, İHD düzleminde tartışan, tartıştıran bir dinamik olmak zorundadır. Örneğin İstanbul şubesinin ikiyüz delegesi aslında ikiyüz yeni fikir ve devinim atağı demektir...

İnsan ve insan haklarına ilişkin teori

İHD'nin devraldığı teorik öncüllerin, işin başında sistematize edilmiş insan hakları teorisi olduğunu düşünmek naifliktir. Daha çok el yordamıyla, hayatın böyle bir ihtiyacı ortaya çıkarmasıyla, pratik bir ihtiyacın örgütlendiği, var olduğu kadarıyla da teorik bir genel çerçevenin çizildiği söylenebilir. Yani doğal olarak teori biraz geriden gelmiştir. Nesnellik budur. Bu nesnellik, üyelerin başlangıçtaki niteliği ve taşıdıkları politik kültürün varlığı olan nesnellik ile birleşince ortaya, ilginç, karmaşık ikili bir durumun çıktığı açıktır. Başlangıçta üyelerin hapishane sürecine yakın ilişkileri (tutuklu ve hükümlü yakınları veya tahliye olmuş tutuklu ve hükümlüler), ilk dört beş yılda, belli bir yaş grubunun oluşturduğu pratik ve etik birikim, dönemin özellikleri, teoriye ilginin canlı tutulmayışını getirmiştir. Aslında dernek üyeleri arasında sürdürülen pratiğe ilişkin her tartışmanın teorik arka planları olduğu açıktır. Ancak teoriye ilginin ortaya çıkarılamadığı ve örgütlenemediği de açıktır. Bunun bir aracı olarak oluşturulması gereken merkezi ya da yerel yayınların düzeyleri göz önüne alındığında bunların "teorik donanımsızlık yarası"na merhem olamayacakları açıktır. İHD üyesi olan ve bu konuda teorik katkı sağlayacak olanlarla kurulan ilişkiler, İHD faaliyetinin ve hatta İHD üyeliğinin zaman zaman yorgunluk verecek kadar "yabancılaşmalara" neden olmasıyla da, bu potansiyelin atıl kaldığı, "küstüğü" ya da "küstürüldüğü" açıktır.

Yokohama tartışmaları İHD'nin teorik bir atılımı için bir imkan olabilirdi. Bu imkanın "oylama" ile şimdilik kesildiğini bilmek gerekiyor. Bu tartışmanın, "devletin insan hakları ihlallerinin yanı sıra, sol örgütlerin insan hakları ihlallerine de karşı çıkmak olduğu" düşünüldüğünde, teorik olarak İHD'yi geliştirecek bir tartışma momentinin heba edildiği açıktır.

Nicelik ve nitelik sorunu olarak İHD

Gelinen noktada İHD'nin bir dönemi, ilk on yılda birinci dönemi atlattığını söylemek ve biriken niceliği ve niteliği aşmanın yollarını aramak gerektiği sıkça vurgulanmalıdır. Yaklaşık yirmi bin üyelik oldukça büyük bir dernek olan İHD, ne yazık ki üyelerinin aritmetik toplamıdır. Üyelerinin çoğu nicelik olarak üyedir. Bu nedenle İHD yaklaşık 1000'e yakın bir nitel üyenin omuzları üstünde yükselmektedir. (Bu yükün fazla olduğu ve haksız bir yük olduğu açıktır) İHD'de de yaşanan, benzer örgütlenmelerin tümünde görülen; "aktif üye" "pasif üye" ayrımının nesnel bir gerçeklik oluşu ve daha da kötüsü kronikleşmesidir. (Bu eşitsizliğin, ilgisizliğin, insanların bileşik ve eşitsiz gelişimleri ile ilgisi yoktur...) Ancak tarihsel bir hakikat olarak İHD'nin yerel ve uluslararası etkisinin kendi içerdiği nitel ve nicel toplamdan çok daha fazla olduğu ve tarihin vicdanında yer tuttuğu da açıktır.

Teknolojinin kullanımı ve arşiv sorunu

"Düşünen Sazlık" kitabında Rus entelektüellerinin tarihi serüvenlerini anlatan Boris Kagarlinski "El yazmaları yanmaz" sözüyle girer kitabına. Bu tümcede içerilen şey, en yalın işleviyle belgenin ve bilginin korunmasıdır. Ama daha da ötesi tarihin toplumsallaşmasının ve kuşaklara aktarılmasının yollarından birinin belgelerin korunması olduğu gerçeğidir. İnsan hakları alanına ilişkin bilginin toplanması, sistemli ve kalıcı bir bilgi haline getirilmek üzere arşivlenmesi, bu yoldan merkezileşen bilgilerin her aşamada toplumsallaşmasının hala en ilkel yöntemlerle yapıldığını görmek hem üzücü, hem de doğal.

Doğal çünkü, İHD'nin teknolojinin kendi amaçları doğrultusunda kullanılması gibi bir alt projesi ve insan istihdamı yoktur. Bu ise sadece para sorunu değil, tam tersine düşüncenin işleyiş mantığı ile ilgilidir.

En küçük bir bilginin bile bulunamayacağı bir noktadadır İHD. Şu anda kaç üyesinin olduğu, üyelerin yaş, meslek, cinsiyet, dökümlerini verecek bir arşivi bile yoktur. Kaldı ki daha büyük bilgilerin kurumudur İHD.

Hemen tüm şubelerinde bilgisayar olmasına karşın, bunları birbirine bağlayacak bir ilişki, (modem vs) olmaması da düşündürücüdür. Bu tür kuruluşların, ulusal ve uluslararası kamuoyunda bilginin ve belgenin sağlamlığı üzerinden meşruiyetini sağlayacağı düşünülürse, bu durumun ne kadar vahim olduğu ve yıllar sonra hala el yordamıyla yüründüğü görülür.

Akıl tutulması...

İHD kendini statüye hapsetmemek durumundadır. Bunun yolu kendi zaaflarına karşı da mücadele etmeyi bilmekten geçiyor.

Bunun için İHD nitel ve nicel sıçramak istiyorsa kendi iç dinamiğini uyandırması, harekete geçirmesi gerekmektedir. Şu anda İHD bir bütün olarak bir akıl tutulması içindedir.

Ama umut vardır, bu umudu yeşertmenin yollarından biri de bir tartışma sürecini beraberce örmekten geçmektedir.

O halde hep beraber İHD sempatizanları olarak beraber tartışmaya ve yürümeye ne dersiniz?

Bu davet bizim!

'Ne geçmiş tükendi, ne de yarınlar'

Bülent YOLDAŞ

Kuruluşundan bu yana Özgürlük ve Dayanışma Parti'li gençler bir yandan nasıl bir gençlik örgütlenmesi olması gerektiğini parti içerisinde tartışırken, öte yandan da öğrenci hareketinin bünyesinde nasıl konumlanacaklarına ilişkin tartışmalar yürüttüler. Hemen bütün illere yayılan bu tartışmalar, iller arasında koordinasyonsuzluk nedeniyle bütünlüklü bir biçimde yürütülemedi ve belli sonuçlara ulaşılamadı. Dolayısıyla ÖDP'li gençler farklı illerde birbirinden farklı tarzlarda gençlik örgütlenmeleri yarattılar. Sonuçta, bu farklı örgütlenmeler, yaşanan olaylar karşısında ÖDP'li gençlerin ortak refleksler gösterebilme olanağını da ortadan kaldırdı. Bu duruma en derli- toplu müdahale öncelikle Ankara'daki ÖDP'li gençlerden geldi. ÖDP'li gençler Ankara'da diğer illerdeki gençlerden daha sistemli bir tartışma platformu oluşturarak gençlik alanında yaşanan birçok sorunu Ankara özelinde etraflıca ele aldılar.

21-22 Eylül'de Ankara'da ÖDP Türkiye Gençlik Forumu düzenleniyor. ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras ve Dev-Genç eski başkanlarından Ertuğrul Kürkçü'nün de katılacağı toplantıda gençliğin örgütlenme sorunları tartışılacak.

Bu ilde ortaya çıkan inisiyatif diğer illerin de dikkatini buraya yöneltti ve böylece Türkiye'nin birçok ilinden partili gençler yaşadıkları sorunları Ankara'ya ileterek çözüm bulunması için çeşitli girişimlerde bulunmaya yöneldiler.

Sonuç olarak Ankara ÖDP gençliği göstermiş olduğu inisiyatif ve daha örgütlü bir tartışmanın sağladığı ortam ve olanaklarla harekete geçti. Diğer illerden kendilerine ulaşan yazıların yer aldığı ÖDP Türkiye Gençlik Forumu Ankara Bülteni'ni yayımlayarak, 21-22 Eylül tarihlerinde ÖDP Türkiye Gençlik Forumu'nun yapılacağını duyurdu. Bu bültende Bursa, Malatya, Nazilli, Milas/Muğla, Söke/Aydın, Bandırma ve Eskişehir'den gelen yazılarda "nasıl bir bağımsız gençlik hareketi", "parti ile gençlik arasındaki ilişki", "Türkiye Üniversiteler Öğrenci Koordinasyonu üzerine değerlendirmeler" ve "gençlik dergisi" gibi konular ele alınıyordu. Bu yazılar tartışılıp sonuçlandırılması gereken gündemi de yansıtıyordu. Bu arada Forum'un organizasyonunu da üstlenen Ankara ÖDP gençliği bir organizasyon komitesi oluşturdu.

Tüm illerden 500 genç

Ankara'da iki gün sürecek olan ÖDP Türkiye Gençlik Forumu'nun ilk günkü toplantıları Yılmaz Güney Sahnesi'nde, ikinci gün ise Genel-İş Sendikası Konferans Salonu'nda yapılacak. Forum'u duyurmak için ikinci bir bülten ve 'Ne geçmiş tükendi, ne de yarınlar' sloganının yer aldığı bir afiş çıkartıldı. Foruma ÖDP'nin örgütlü olduğu hemen tüm illerden 500 dolayında gencin katılması bekleniyor. Yılmaz Güney Sahnesi'nde gerçekleşecek Forum'un ilk gününe ÖDP Genel Başkanı Ufuk Uras ve Dev-Genç eski başkanlarından Ertuğrul Kürkçü de katılarak birer konuşma yapacaklar.

Forum organizasyon komitesinin hazırladığı gündem 5 maddeden oluşuyor;

1- Nasıl bir gençlik hareketi;
 a) Bağımsız gençlik hareketi,
 b) Parti gençliği.
2- Mahalle gençliği;
3- Sekreterya ve iletişim kurulu;
4- Koordinasyon;
5- Gençlik dergisi.

Bu gündemin ilk üç maddesi ilk gün, son iki maddesi ise ikinci gün ele alınacak. Forumda herhangi bir bağlayıcı karar alınması söz konusu değil; ancak tartışmaların ardından özellikle gençliğin örgütlenmesine ilişkin ortaya çıkacak ağırlıklı eğilim çerçevesinde örgütlenme adımlarının atılması bekleniyor. Ayrıca belirlenecek bir komisyon tarafından tartışma tutanakları ve sunulan yazılı görüşler toparlanarak bir broşür olarak yayımlanacak.

Foruma katılan her genç sadece kendisini temsil edecek, ili veya ilçesi adına görüş belirtme hakkına sahip olmayacak. Çünkü Forum'un katılımcıları böylesi bir temsiliyeti ifade edecek tarzda seçilmiş değiller.

'Nasıl bir gençlik hareketi?'

Forum çağrısıyla birlikte yoğunlaşan tartışmalarda en önemli konu olarak gençliğin örgütlenme biçimi öne çıktı. "Nasıl bir gençlik hareketi" ve "partili gençliğin bağımsız gençlik hareketi ile ilişkisi" konusunda esas olarak iki farklı eğilim bulunuyor. Bu iki eğilimden birisi gençliğin bağımsız örgütlenmesini temel alıyor. Gençliğin ÖDP dışında ve Türkiye'deki devrimci, demokrat, ilerici, tüm muhalif kesimlerinin bir araya gelerek, taban çalışmaları üzerinden yükselen, kurumsal, meşru, kitlesel ve militan bir hareketinin/örgütünün yaratılmasını savunuyor.

'Nasıl bir gençlik hareketi' ve 'partili gençliğin bağımsız gençlik hareketi ile ilişkisi' konusunda iki farklı eğilim bulunuyor.

Diğer eğilim ise, bağımsız örgütlenmeye karşı çıkarak ÖDP'li gençliğin örgütlenmesini temel alıyor. Kendisini ÖDP'li olarak tanımlayan gençlerin kendi örgütlenmelerini oluşturmalarını ve genel gençlik mücadelesi içerisinde de ÖDP'li gençler olarak yer almayı doğru buluyor. Ama bu görüşü savunan ÖDP'li gençler içerisinde de farklı yaklaşımlar göze çarpıyor. Örneğin bazıları böylesi bir örgütlenme için parti gençlik komisyonlarını önerirken, başka bazıları ise, partili kimliğin yeterli olduğunu, gençlik olarak ayrı bir parti içi birim oluşturmaksızın bütün çalışmaların bir parti çalışması olarak yapılması gerektiğini savunuyor.

Şimdiye kadar süren tartışmalarda bağımsız gençlik örgütlenmesini savunan görüşün daha ağırlıklı olduğu göze çarpıyor. Ancak bu görüşü savunan gençler de bazı sorulara yanıt vermek durumundalar. Örneğin, ÖDP'li gençlerin partiyle ve bağımsız gençlik örgütüyle ilişkilerinin, kendilerine dair bir örgütlenmenin gerekli olup olmadığı ilk akla gelen sorular...

Bu konuda İstanbul ÖDP gençliği üniversitelerde, fakülte birimlerinde oluşturulacak Özgürlük Dayanışma Platformları'nı öneriyor. Bu platformlara ise iki temel işlev yükleniyor: Birincisi, gençlik alanındaki çalışmaların yürütüleceği bağımsız gençlik hareketinin/örgütünün öznesi olarak, alana dair politika ve önerilerini gençlik hareketinin/örgütünün önüne geçirmeden ve onu ikame etmeden taşımak ve bunların propagandasını yapmak... İkincisi ise partinin genel politikalarını ve kampanyalarını (özelleştirme, barış, seçim çalışmaları vb.) alanlara taşımak... İstanbul ve başka illerin bu ve benzeri deneyimleri ve önerileri Forum'da tartışılarak bu sorulara koşullara uygun ve somut yanıtlar verilmeye çalışılacak.

Aslında diğer kesimlerde ve alanlarda olduğu gibi gençlik içinde de yaygın ilişkilere sahip olan ÖDP'nin üniversiteler henüz açılmadan böylesi bir adım atması önemli. ÖDP'li gençlerin örgütsel olarak göstereceği insiyatif önümüzdeki dönemde gençliğin mücadelesinin istikrar kazanması ve örgütlenmesinin kalıcı ve işlevli biçimlere ulaşması açısından diğer siyasal çevrelerin de gençliğe ilişkin politikalarını yakından etkileyecek kuşkusuz. Solun ve ülkenin kaderini değiştirmeye aday olanlar gençliğe ilişkin tutarlı ve güven verici, mevcut koşullara uygun yeni adımlar atarken geçmişten devralacakları zengin bir gençlik mücadelesini dikkate almak zorundalar.

Bu mirası devralırken bugünkü koşullara ve ihtiyaçlara yanıt veren devrimci bir açılım yapabildikleri ölçüde ileriye doğru sağlam adımlarla yürüyebileceklerdir. Öteden beri solun siyasal mücadelesinde ve örgütlenmesinde önemli bir yere sahip olan gençliğin örgütlü ve militan bir mücadele içine çekilmesinin solun genel durumu ve örgütlenmesi açısından da taşıdığı anlam açıktır.

Dolayısıyla sadece belirsiz bir 'geleceği' kazanmak için değil hemen 'bugünü' kazanmak, onu devrimci bir değişime, dönüşüme uğratmak için de gençlik özel bir yere ve öneme sahiptir. Forum'un katılımcıları bütün bunları dikkate alarak ortaya çıkaracakları perspektifleri yaşama geçirebilirlerse sadece gençlik taleplerinin elde edilmesi açısından değil solun bugünkü durumunu aşması açısından da ciddi bir mesafe almış olacaklar kuşkusuz....

DBH: Alevileri soldan uzaklaştırma çabası mı?

Öteden beri sola destek veren Aleviler üzerinde yeni hesaplar yapılıyor. Sünni şeriatçılığına karşı Aleviciliği bir çıkış, bir savunma alanı olarak görmenin yanlışlığının yanı sıra böylece Aleviler dinsel temelde örgütlenmeye kalkışıldığında daha büyük bir yanlışa sürükleniliyor.

Erdoğan AYDIN

Demokratik Barış Hareketi'nin kuruluşuyla birlikte, partiler tarihimizin en ilginç deneylerinden biri ile karşı karşıyayız.

Türkiye siyasi tarihi, "parti kurmak" ile "finanse etmek" arasında bu kadar yoğun bir ilişkiye tanık olmamıştı. Para ile parti ilişkisinin özdeşleştiği bu çok ilginç deneyim, özgün bir siyasal süreçten çok, "anahtar teslimi fabrika" gibi, "anahtar teslimi parti" örneği oluşturuyor. İşin daha çarpıcı olan yanı ise bu partinin kendini solda tanımlaması, Alevi toplumsal temeline oturması, "danışman" ve yöneticileri içinde bir dizi eski sosyalistin de yer almasıdır.

Ali Haydar Veziroğlu: CHP eski milletvekilinden anahtar teslimi parti

Seçimler öncesinde Alevi Temsilciler Meclisi üzerinden başlatılan bu partileşme sürecinin bir diğer ilginçliği ise, o dönemde birlikte yürünen kadrolardan önemli bir kan kaybına uğranırken, o dönemde Alevi partileşmesine şiddetle muhalefet eden kimi Alevilerle partileşmesiydi. Bu noktada "biz Alevi partisi değiliz!" söyleminin itibarından ise söz etmek mümkün olmasa gerek. Sosyal demokrasinin kan kaybından ortaya çıkan boşluğun değerlendirilmesi kaygısı, gerçekte düzenin yaşadığı bunalıma çözüm arayışının, buna uygun yeni araçlar yaratılması çabasının ifadesidir. "Türkiyelilik" denilen şey tam da bunun manipülatif bir ifadesi olmaktadır.

"Değişim" kavramını çokça kullanan, ama sadece üstyapısal, kültürel düzenlemeler düzlemine sıkıştırarak yabancılaştıran bir parti projesi DBH. Ama asıl önemlisi, DBH'nın alamet-i farikası, Alevi kültür ve dinamiği temelinde yükselen, tam da bu nedenle, örneğin YDH'dan görece fazla oy alma şansı olan, ama onun kadar bile Türkiye siyasetine etki şansı olmayan, bu anlamda daha ileri açılımlar için temel bir demokrasi dinamiği olan Aleviliği daha da geri mevzilere sürükleyecek bir yapı DBH.

Bunalıma çözüm arayışı

Türkiye'nin yaşadığı ağır kriz koşullarının dayattığı iki görevden biri onarma, diğeri dönüştürmedir. Eşitlik ve özgürlük güçleri lehine krizi aşma, yani yeni bir Türkiye yaratma ihtiyacından (dolayısıyla ÖDP'den) temelli ayırımla, kapitalizmin sorunlarını aşma, Türkiye'nin mevcut düzenini onarma girişimlerinin (YDH'dan sonraki) yeni bir örneği olarak kuruldu DBH. Kendini sosyal demokratlardan da, YDH'dan da ayırmak için "liberal sol" tanımlamasıyla anılmayı düşünen, burjuva özgürlükçülüğünü savunan bir hareket bu. Eşitlikten ve sosyal devletten değil, "fırsat eşitliği" gibi eşit olmayanların 'eşitliğinden', toplumsal uzlaşma anlamında "sosyal barış devletinden" söz eden bir parti. Alevi tabanı dışındaki demokrasi güçlerine kendisini sunarken, Alevi hareketi olmadığını ısrarla vurgulayan DBH, bu noktada tarihsel öncülünün, Türkiye Birlik Partisi'nin deneyimini yinelemektedir; tekerrürde ancak daha trajik sonuçlar elde edilebileceğini unutarak! TBP deneyiminin iflasından sonra bu ikinci deneyime cesaret edilmesinin güncel nedenleri var kuşkusuz. Alt kimliklerin yükseldiği, alt kimlikler üzerinden siyaset yapmanın prim yaptığı bir dönemeçte yaşıyor dünyamız. Diğer yandan ezilen bir alt kimlik olarak Aleviliğin geçmişte doğal bir bütünleşme sağladığı solun yaşadığı erozyon ve sağcı kimlikler temelinde gerçekleşen örgütlenmelerin tepkisi Alevi camiasında da partileşme fikrinin yaygın bir etki elde etmesini sağlamıştır...

Kuşkusuz Alevi partileşmesinin meşruluğu tartışılmaz. Her ezilen kimliğin bağımsızlaşması ve kendini siyasal düzeyde de ifade etmesi en doğal hakkıdır. En azından YDH'dan çok daha temelli bir sorunun ve kitle tabanının ifadesi olarak karşımıza çıkmaktadır DBH. Diğer yandan, şeriatçılığın böylesi önemli kazanımlar sağladığı bir dönemeçte Aleviliğin kendi inançları temelinde bir özörgüt yaratma telaşına düşmesi de bu meşruluğu artıran bir faktördür. Ancak bu meşruluk, bu doğrultuda atılan adımların hem Aleviler'in ve Aleviliğin çıkarlarına uygun düşüp düşmemesi, hem de söz konusu hareketin siyasal masumiyet açısından sorgulanması gereğini ortadan kaldırmıyor. Aksine DBH özgülünde bu soruların özellikle irdelenmesinde sayısız yarar var.

Elmalarla armutları karıştırmayacaksak

DBH, Aleviliğin geleneksel yönelimi olan soldan uzak bir eksende örgütlenmesi çabası durumundadır.

Alevilik geleneksel siyaset döneminde ezilenlerin ideolojisidir. Elmalarla armutları karıştırmayacaksak, modern bir zeminde geleneksel bir ideolojiyle siyaset yapılamayacağını da içselleştirmek durumundayız. Kuşkusuz DBH örneğinde sorun bu kabalıkta konulmuyor. Ama anımsanacağı gibi, 30 yıl öncesindeki TBP de aynı "yönteme" başvurarak siyaset yapıyordu. DBH'da imaj teknikleri ve ücretli programatik katkılarla bu iş daha rafine yapılmaya çalışılmakla birlikte sonuç değişmiyor.

Politikanın dinsel ideolojilerle yapıldığı tarihsel koşullardan temel ayırımla üzerinde yaşadığımız modern siyaset zemini bu yola başvuranların akamete uğramasını veya etkinlikleri oranında toplumu geriye çekmelerini kaçınılmaz kılacaktır. Daha önemlisi söz konusu olanın Alevilik olması durumunda sorun daha da büyüyor. Şöyle ki Alevilik, Sünnilikten ayırımla siyasal karakter taşımadığından, bu girişim Alevi kimliğinde şizofreniye neden olacak, Alevilerin toplumda azınlık olmaları bağlamında da onları egemenlerin taktik çıkarlarına yem haline getirecektir.

DBH'nin Alevi potansiyeli dışında bir temsiliyet elde etmesinin mümkün olmaması bir yana, inançsal alana çekilen bir Aleviliğin, laikliğin temel bir dayanağı olan niteliğinde önemli bir erozyon yaratacaktır. Diğer yandan mevcut egemenlik ilişkilerine karşı bir demokrasi gücü olan bu potansiyelin düzen içi ve dinsel temelli bir siyasetin kanalına akıtılması sözkonusu olacaktır. Alevi temelli bir siyaset devletin Alevi Sünni çelişkisini istismar edebilme olanaklarını da geliştirecektir. Alevi bireyin ufkunu, eşit, özgür, adil bir toplum tasarımından daha geriye, düzen içinde Alevi haklarının savunulması mevzisine geri çekecektir.

Sünni şeriatçılığına karşı Aleviciliği bir çıkış, bir savunma alanı görmekten daha büyük bir yanılgı olamayacağını hep birlike tekrar göreceğiz. Alevi partisi olunmadığı iddialarını ciddiye alsak bile, bu durumda Alevi merkezli, antidemokratik bir çıkışla Aleviler dışında etkin bir hareket yaratmanın mümkün olamayacağını göreceğiz.

DBH'nın problemi

Modern zeminde soldan, emekten, ezilenden yana siyasete soyunmanın asgari gereği, bu nitelikte olanların ortak çıkarlarını gözetmeyi gerektiriyor. Tam da bu noktada DBH'nın problemi başlıyor. DBH'nın bir kişinin finanse edip kurmasından gelen ciddi bir handikapı var. Anımsanacağı gibi seçimlere bağımsız adaylarla girme kampanyası, seçim öncesinde, adayların bile haberi olmadan sona erdirilmişti. Aynı risk bugün tüzel kişilik kazanmış DBH için daha da ciddi bir problemdir.

DBH'nın bugün yerine getirdiği misyon öncelikle Alevi geleneğini kendine ve gerçek dostlarına yabancılaştırmak olarak belirginleşmektedir.

Aleviler'in Alevilikten gelen sorunlarının çözümü için gereken örgütlülüğün parti olmadığı açıktır. Parti, Türkiye'nin bütünsel problemlerine çözüm üretme perspektifini gerektiriyor ki, Aleviliği bu düzeyde bir üst kimlik olarak yeniden tanımlamak, Aleviliğin felsefi ve tarihsel kimliğine karşı da ciddi bir yabancılaştırma ve manipülasyon girişimi olarak görülmelidir.

Daha ileri bir düzene, demokratik bir Türkiye'ye ancak tüm demokrasi güçlerinin birlikteliği temelinde varılabileceği açıktır. Bazı inançlar (örneğin Alevilik) kuşkusuz bu dönüşüme uygun, bazıları ise karşıttır, ama her halükarda böylesi bir dönüşüm inanç alanlarının boyunu aşan bir durumdur ve partileşme sorununa buradan yaklaşmak gerekmektedir.

Diğer tüm ezilenler ve ilerici güçlerin temel bir parçası olarak Aleviler'in de gereksinimi olan, her türden ezilme ilişkilerini yadsıyan, eşitliği ve özgürleşmeyi hedefleyen bir program temelinde, tüm ezilenlerin emek eksenli bir mücadele bayrağı altında birleştirilebileceği ve herkesin kendi alt kimliğiyle kendini özgürce ifade edip geliştirebileceği bir partidir.

Ve Türkiye siyasal arenası, böyle bir partinin nüvesi anlamında önemli bir kazanıma sahiptir zaten.

Nefes dergisi Genel Yayın Yönetmeni Esat Korkmaz'la Alevilerin siyasal örgütlenmesini görüştük

'Akıl, duyguları irdeleyince DBH tükenecek'

aylardır herkes şaşkınlık ve kuşkuyla bir partinin oluşumunu izliyor: Demokratik Barış Hareketi. Programı, her partinin programı gibi birçok "hoş söz"le dolu olan bu partinin kuruluşu, bir kişinin girişimiyle geçtiğimiz yılın son aylarında başlatıldı ve kısa bir sürede 79 il ve 600 ilçede örgütlenmesini tamamladı.

Sözkonusu kişi, Dersim isyanı sürgünü bir ailenin çocuğu ama Ankara'nın ünlü işadamı Ali Haydar Veziroğlu'ydu. Alevi kökenli, sosyal demokrat bir dünya görüşüne sahip Veziroğlu politikayla her zaman ilgiliydi ve CHP'nin 1980 öncesi Tunceli milletvekilliydi.

Veziroğlu, alışılmamış biçimde, işadamlığından bugüne kadar edindiği servetin bir bölümünü siyasete yatırarak 2 trilyon 521 milyar lira harcadı. Bu parayla 9 ay boyunca partinin il, ilçe binaları tutuldu, hemen hemen her il ve ilçe örgütüne, üzerinde Demokratik Barış Hareketi yazan araçlar temin edildi, günlerce gazetelere, dergilere dev ilanlar verildi, ücretsiz dağıtılmak üzere onbinlerce broşür-kitapçık yayınlandı. Kısacası işadamı Ali Haydar Veziroğlu, siyasete kendi açıkladığı rakamlarla 2.5 trilyon yatırdı. Yasal ve vergilendirilmiş sermayesine dayanarak bu yatırımı yapan Veziroğlu'nun ifade ettiği tek amaç oldukça idealistti: Türkiye'de ekonomik, siyasi, sosyal barış eksenli halkın politika yapabileceği imkanları sunmak. "Partileşiyoruz" başlıklı broşürde kendi imzasıyla yaptığı "Çağrı"da Veziroğlu şunları söylüyor: "Demokratik Barış Hareketi, siyasete ilişkin genel bir çerçeve ve maddi alt yapının bütününü sunmaktadır. DBH diyor ki: Bugüne kadar, parti ve politikacılar hakkında dile getirdiğiniz şikayetlerde haklı iseniz, sorun yaratan, çözüm bulamayan politikacılarla onların neden olduğu yılgınlığa, bezginliğe, bedbinliğe son vererek, tercih ve takdirlerinize sunulmuş bu olanakları kullanın. Size bitmiş, tamamlanmış bir örgüt yapısı ve siyaset dayatmıyoruz. Sadece, genel siyasi çerçeve ve kaynağı belli, vergilendirilmiş maddi alt yapıyı sunuyoruz. Gelin, tüm donanımı tamamlanmış ve tamamlanacak, il ve ilçe binalarımızda siyasi sorumluluğu olmayan yazmanlara kendinizi kaydettirin. Gelin, tabandan örgütlenerek, seçilin, seçin. Gelin bu partinin 40 yaşını aşmamış ilk Genel Başkanı da dahil, tüm yetkili mevki ve birimlerini sizler belirleyin."

Politikaya yatırımını tümüyle idealist amaçlarla, DBH'nin broşürlerinde ifade edilen çerçeve içinde düşünen insanlara politika yapmanın maddi imkanlarını sunmak olarak açıklayan Veziroğlu, "Bu işin külfetinde varım, nimetini istemiyorum" diyor. Bunu genel başkanlığa veya milletvekilliğine aday olmayacağını açıklayarak yapıyor. Kendi üzerine düşen görevi yaparak, partinin maddi alt yapısını oluşturduktan sonra çekileceğini belirtiyor.

Veziroğlu'nun topluma müdahalesi yalnızca politikayla sınırlı kalmıyor; medyaya da el atan Veziroğlu, UBA isimli haber ajansını satın aldı ve ardından bir televizyon kanalı kurmaya soyundu.

Kuşkusuz Ali Haydar Veziroğlu, siyasi yatırımını, tıpkı diğer yatırımlar gibi, "yatırım yapılması gerekli siyasetteki boş alan" üzerine yapıyor. Bu alan, giderek eriyen sosyal demokratlardan boşalan alandır. Ama yalnız bununla kalmıyor. Türkiye'de çok ciddi bir büyüklüğe ve etkinliğe sahip Alevi toplumuna ve onun siyasal eğilimlerine, özlemlerine hitap ediyor.

Nefes Dergisi Genel Yayın Yönetmeni Esat Korkmaz'la yaptığımız söyleşide, Alevi toplumunun inançları, özlemleri ve Demokratik Barış Hareketi'nin bu inanç ve özlemlerle olan ilişkileri, handikaplarıyla ilgili önemli değerlendirmeler bulunuyor.

Bu değerlendirmelerin başında, DBH'nin bir Alevi partisi olarak kendini sunmasa da, aslında her şeyiyle o tabana dayandığı ve kaçınılmaz olarak bir Alevi partisine dönüşeceğidir. Türkiye'de bir Alevi partisinin kurulması ise rejimin kolaylıkla üzerinde at oynatabileceği, inanç bölünmelerine dayalı politika tarzlarını güçlendirecektir. İslamın siyasallaştırılmasına karşı tepki olarak Alevi inancının siyasallaştırılması, gerçek toplumsal sorunları gölgelemekle kalmayacak, Alevi-Sünni çelişkisiyle varlığına güç katan rejim için DBH'nın bir sübab işlevi görmesine yol açacaktır.

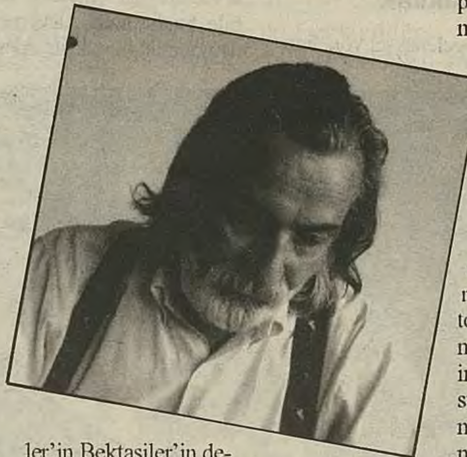
Ali Haydar Veziroğlu'nun idealizminin ne ölçüde gerçek olup olmadığı, Cem Boyner'in Yeni Demokrasi Hareketi'nden sonra Demokratik Barış Hareketi'nin ne ölçüde toplumda karşılık bulacağı zamanla ortaya çıkacak. Tartışmasız olan gerçek ise, Türkiye'nin düzeniçi siyaset krizi ve arayışlarının bu türden "ilginç" oluşumları üretecek hale gelmiş olmasıdır.

Vehbi ERSAN

Türkiye'de büyük ve etkili bir Alevi topluluğu var. Bu topluluk doğal olarak, siyasetin kimi zaman öznesi, kimi zaman nesnesi oluyor. Alevi topluluğun örgütlenmesi hakkında genel bir değerlendirme yapar mısınız?

Son yıllarda Aleviler ve Bektaşiler kendi kimlikleriyle yaşama müdahale etme çabası içerisine girdiler. Bugün Aleviler demokratik anlamda bile özlenen biçimde örgütlenememiş olmalarına karşın örgütlü bir güçmüş sanısını dışavururlar. Bunun temel nedeni de Aleviler'in yaklaşık 700 yıl bu topraklarda mücadele ve kavga içinde kazandıkları bir gerçekliktir. Laikliğe, halkın değerlerine veya kendi topluluk değerlerine yönelik bir saldırı karşısında Edirne'deki Alevi'yle Kars'taki Alevi'nin ya da Avrupa'nın herhangi bir ülkesindeki Alevi benzer bir tavrı sergilemektedir. Bu, bir toplumsal refleks, bir toplu tavırdır.

İşte şimdi Aleviler bu toplu tavırlarını, toplumsal davranışlarını örgütsel bir kalıba dökmek istiyorlar. Ancak Alevi örgütlenmesi denildiğinde iki şeyi birbirinden ayırmak gerekiyor. Biri Anadolu'daki veya dünyadaki Alevi-

ler'in Bektaşiler'in demokratik örgütlenmesi, ikincisi de siyasal örgütlenmesi. Aleviler ve Bektaşiler, yalnızca Alevi-Bektaşi olmaktan kaynaklanan sorunların çözümüne yönelik de demokratik olarak örgütlenebilirler. Demokratik örgütlenme bağlamında en azından iki tip örgütlenme göze çarpıyor. Bunlardan biri geleneksel örgütlenme veya örgütler, dergahlar, tekkeler, cem evleri gibi örgütlenmeler; diğeri çağdaş örgütlenmeler, Hacı Bektaşı Veli, Pir Sultan, Avrupa'daki federasyon örgütlenmesi gibi örgütlenmeler. Bana göre burada egemen olması gereken örgüt tipi çağdaş örgüt tipidir. Geleneksel örgüt tipi de bu çağdaş toplum örgütlenmesinin içinde onu besleyen kaynaklar, pınarlar durumunda bulunması gerekiyor. Çünkü Alevi geleneksel örgütlenmesi çağdaş toplumun karnında yaşıyor, yaşatılması da gerekiyor. Bu örgütlerde doğrudan demokrasi uygulanıyor, herkes görüşünü dile getirebiliyor, alınacak kararlara görüşleriyle katkıda bulunabiliyor, çevresini, toplumu veya doğaya yönelik bakışı geliştirmede de aynı katkısı sözkonusu. Öte yandan insanlar arası iletişimin de kesintisiz olarak sürdüğü mekanlar. Alevi çağdaş örgütlenmesinin temel ölçütü halk katının çıkarları öne alınarak yapılmış olması.

Siyasal örgütlenmesine gelince durum değişir. Anadolu Aleviliği 12-13. yüzyıllarda Anadolu'da yapılandı, biçimlendi. Alevi - Bektaşi düşüncesi veya felsefesi Anadolu halkının felsefesi olmuştur. Ortaçağdan cumhuriyete uzanan tarih aslında Alevi - Bektaşi kimlikli devlete, devletin güçlerine, devletin ilahi ideolojisi olan ortodoks sünniliğe tavır alan, karşı duran bir hareket olarak gelişmiştir. O nedenle sınıfsal mücadelenin bir dışavurumu olmuştur, devlet güçleriyle halkın güçleri arasında bir kavga biçiminde dışavurmuştur. Bugün Ale kimliği - ki Aleviler bir sınıf değildir, özünd bir inanç topluluğudur- toplumsal sorunları çözmede tek başına ne bir çaredir, ne de tek güçtür. Ancak Alevi kimliği bugün halk katında duran, toplumsal sorunları çözecek olan ezilen sınıf kimliğine yardımcı bir kimliktir, öyle algılamak gerekiyor. Böyle bir kimliği doğrudan kendi demokratik örgütlenmesini taban alarak ve doğrudan ve yalnızca kendi tabanıyla beslenerek, inancının güdücülüğünde siyasal iktidara taşımak çok yanlıştır. Bu Anadolu Alevileri açısından yakıcı sonuçlar doğuran bir süreçtir. Peki Alevilik eğer bugün köktendinci kanalda izlediğimiz gibi, RP örneğinde oldu ğu gibi, siyasallaşıp kendini siyasal iktidara taşıyamayacaksa önemi nerede kalıyor diye bir soru sorulabilir.

Demokratik Barış Hareketi böyle bir iddiayla mı ortaya çıkıyor?

DBH kendisini biz bir Alevi partisi kuruy ruz diye ifade etmiyor. İfade etmeleri de ola naklı değil bugün için. Bu kadar açık bir dış vurumu bugün kimse yapamaz. Daha düne kadar bir Alevi partisi kurulması, tabanlı ola rak ve doğrudan savunulmuyordu. Bundan b buçuk yıl kadar önce yer yer seslendirildi ve örgütsel taban bulunamadığı için gündemden çekildi. Demokratik Barış Hareketi özellikle finans sorununu, yani partinin giderini karşılayabilecek bir arkadaşın öne fırlamasıyla bi likte gündeme gelen ve örgütlü tabanı zayıf olan bir harekettir. 'Bir Alevi partisi değiliz' seslendirmesini sürekli yapmalarına karşın ş gerçeği hiçbir biçimde gizleyemeyiz: DBH t müyle Alevi - Bektaşi zeminden beslenen bi harekettir. Onun felsefesiyle, inancıyla besle-

"Alevi geleneksel örgütlenmesi, çağdaş toplumun karnında yaşıyor, yaşatılması da gerekiyor. Çünkü bu örgütlerde doğrudan demokrasi uygulanıyor."

niyor, her şeyiyle besleniyor. Adının değişik olması onun bir Alevi partisi olması gerçeğini değiştirmez. Böyle bir siyasal projenin broşürlerinde ya da parti programında bugüne kadar seslendirilmemiş kimi gerçekleri seslendirmesi de bu hareketin yanlış olduğu gerçeğini ortadan kaldırmaz.

Görünüş olarak Demokratik Barış Hareketi Ali Haydar Veziroğlu'nun oldukça kişisel çabası gibi... Siz bunu kişisel bir çaba olarak görüyor musunuz?

Kişisel bir çaba olarak görmüyorum, ancak Ali Haydar Veziroğlu böyle bir siyasal oluşumun giderlerini karşılayacak parayı ortaya atmasaydı Türkiye'deki ve dünyadaki Alevi-Bektaşi topluluğu açısından Alevi partisi olacak bir siyasal proje gündeme gelmeyecekti. Çünkü bunun yanlışığı Alevi-Bektaşi tabanda anlaşılmış durumda.

Türkiye Birlik Partisi bu anlamda örnek bir deneyim. Bu deneyimden çıkarılan dersler de en azından böyle bir oluşumu algılamada yardımcı oluyor. Ancak şunu da unutmamak lazım. Türkiye'deki Aleviler, ortodoks Sünni kuşatması altında yaşadılar, devletin, egemen yargının kuşatması altında yaşadılar. Bugün herhangi bir hareket sonuçları açısından yanlış da olsa bu türden ezilmiş bir topluluğa seslenmesiyle kendisine şu ya da bu ölçekte bir taban bulur. Türkiye'deki Alevi-Bektaşi topluluğu duygularla yüklü bir topluluk. Duygularına seslenildiği zaman tepki veren, olumlu ya da olumsuz, tepki veren bir topluluk. Böyle bir topluluk temelinde DBH gibi yanlış bir siyasal hareket bile yer yer taban bulabilir. Bu gerçeğin altını da çizmek gerekiyor. Bu taban bulma olayı kesinlikle geçici olacaktır. Coşku dönemi geçip aklın egemenliği kurulunca, akıl tarafından bu duygular irdelenmeye başlayınca bu hareket yarattığı kitle tabanını da tüketecektir. Çünkü özünde inanç topluluğu olan bir toplum katını taban edinerek bir parti kurmak, Alevi inancını siyasallaştırmak ve iktidar almaya bu inanç aracılığıyla kitleyi yönlendirmek, sürüklemek anlamını taşır, bu, temelde yanlış bir olgudur. Bunun yakıcı sonuçları sayılamayacak kadar çoktur.

DBH kurulması RP'nin yükselişine, iktidara gelmesine bir tepki mi, yoksa başka nedenler mi var?

Aleviler'i siyasal tavra iten nedenlerden birisi, Aleviler'in ağırlıklı olarak yer aldıkları sosyal demokrat siyaset dünyasında seçeneksizliklerin yaşanması.. Sosyal demokrat siyasetin küçük mülkiyet ufku ve bu ufkun sığlığı, Alevi-Bektaşiler'e yönelik bu temelden gelecek katkıyı kesintiye uğrattı. Aleviler beklentilerini, kendilerini sosyal demokrat olarak ifade eden partilerde bulamayınca oradan uzaklaştılar. Ama bu uzaklaşma, bir alt-üst olmayla da örtüştü. Köktendinci kanalda özellikle Refah dini her şey görerek ve öne çıkararak siyaset yapmaya başlayınca diğer burjuva partileri de laikliği ve demokrasiyi savunmayı kimi simge ve sembollere indirdi, yapay Atatürkçülük söylemleri öne çıktı. Refah'ı biraz ılımlaştırma gibi bir eğilim içerisine sokarak ister istemez iktidara getirdiler. Bu, Türkiye'de soldan sağa bir savrulma getirdi. Bu savrulmada en kazançlı çıkan partiler RP ve ırkçı temelde de MHP. Bu kaçıştan Aleviler ve Bektaşiler kendi siyasal tavırlarını da kendilerinin koymaları gibi bir eğilimi beslemeye başladı. Bize kimseden yarar yok, toplumda özlediğimiz ve dilediğimiz mesajları dile getirebilmek için, kendimiz bir oluşum yaratmalıyız eğilimi oluştu.

Bu arkadaşların önemli bir kesiminin geçmişleri sosyal demokrasiye, SHP'ye dayanıyor. A. Haydar Veziroğlu da Tunceli milletvekili. Zaten DBH kendi ifadeleriyle de sosyal demokrat bir zeminde duran, oradan özelde Alevilere-Bektaşilere, genelde halka kurtuluş mesajları vermek isteyen bir parti. Bu boşluk böyle bir arayışı meydana getirdi. Bu arayış bundan bir buçuk yıl kadar önce yer yer dile getirildiği zaman Türkiye'deki ve dünyadaki örgütlü Aleviler bunun yanlışlığını anlayarak böyle bir projenin yaşama geçmesine yönelik olarak her türlü engeli getirdiler ve böyle bir hareketi beslemeyi yadsıdılar. Bu, gündemden kalkmış gözüküyordu. Ama seçim dönemi yaklaşınca tekrar gündeme geldi. Örgütsel bir katkı ve dayanışmadan çok bireysel karizmalara ve bir arkadaşın parasal olarak verdiği katkıyla kısa zamanda yapılandı. Ancak bu taban, bu coşku ve heyecan döneminin geçmesiyle son bulacaktır diyorum. Alevi siyaseti halk katından yapılır, eğer bir Alevi siyasetinden söz edeceksek. Aleviler kesintisiz bir demokrasi mücadelesini egemene, şeriata karşı ve emperyalizme karşı, iş, ekmek, özgürlük için yaşama geçirdikleri zaman doğruyu bulacaklardır. Halk güçleriyle birlikte oluşturulacak bir siyasal organizmanın, örgütün içinde yer almaları gerekir. Öyle bir ortamı yaratmaktır Aleviler'in, Bektaşiler'in sorumluluğu.

> "Özünde inanç topluluğu olan Alevileri taban edinerek bir parti kurmak, Alevi inancını siyasallaştırmak temelde yanlış bir olgudur... RP benzeri ortodoks Sünniliğin siyasallaşması girişimlerine meşruiyet kazandırır; asıl çözücü kimliklerin kavgasını örter."

Sonuç olarak DBH bir yanılgıdan yola çıkıyor. Aleviliğin siyasallaştırılmasının siyasal sonuçları ne olur?

Bu şekilde inançlara bölünmesi ve özellikle bu inançların siyasallaşarak iktidarı almaya yönelmeleri ya da aday olmaları, bence çok olumsuz sonuçlar yaratır. Köktendinci kanalda izlenen RP benzeri ortodoks Sünniliğin siyasallaşması girişimlerine meşruiyet kazandırır. Asıl çözücü kimliklerin kavgasını örter, sınıflar ilişkisini, çelişkisini, sınıflar mücadelesinin üstünü örter. İkincisi laiklikle çelişir. Üçüncüsü Alevi - Bektaşi kimliğinin demokratik ve siyasal tavrının üretici olmasını engeller, asıl toplumsal zeminini bulmasını engeller. Dördüncüsü, bu ülkedeki ilerici demokratın ilgisini kaybeder, daha sonra onunla karşı karşıya gelecek bir yere götürür. Beşincisi, Alevi - Sünni çelişkisini, çatışmasını sıcak noktalara taşıma olanağını siyasal iktidarın eline verir. Ortak yarara, çıkara dayalı halk katının kavgasına katkı vereceğine, aynı zeminde bulunan insanların bir kesiminin diğer kesimi boğazladığı bir zeminde bir şeyler

yapmaya çalışır, ama bir şey yapmaz. O denli yakıcı bir sonucu var.

Rejimin de bu doğrultuda geleneksel̇leşmiş politikaları var. Kürtler'e karşı Türkler'i, Aleviler'e karşı Sünniler'i kullanma gibi... Bu oluşumu da İslami kesime karşı bir subab olarak kullanmaz mı?

Egemen sınıflar belki önümüzdeki süreçte böyle bir kanal da açabilir. Egemen sınıflar bugün Alevi kimliğini atlayarak ya da onu görmezden gelerek kendi gelecek projelerini sancısız biçimde yaşama geçireceklerine pek inanmıyorlar. O nedenle Aleviler'e, Bektaşiler'e yönelik, kendilerinin güdümündeki projelerini de şu ya da bu şekilde gündeme sokuyorlar. Bunlar doğrudan ilişki biçiminde olmayabilir, olanak yaratma biçiminde de olabilir. Bu olanağı kendin yarattın da zannedebilirsin. Ama yüzyılların deneyimi olan devlet ve devlete sahip olan sınıflar, bu türden projeleri yaşama geçiriyorlar, geçirmek de isteyebilirler. Bu olgu aslında Alevi-Bektaşi kimliğinin bu toprakta oynaması gereken asıl işlevin önüne geçer. DBH tipindeki bir siyasal hareket nasıl bir görüntü verirse versin özünde bir Alevi partisinden öteye gidemez. Ve Alevi partisine de bugün Alevi-Bektaşi topluluğunun örgütlü kesimi ve örgütsüz kesimden de önemli bir bölümü karşı çıkmaktadır ve bunun yanlışlığını seslendirmektedir. Alevi-Bektaşi kimliğinin asıl önemi özgürleşmeye yatkın bir kimlik olmasında yatar. Bugün sınıf kimliğine ilişkin bilgiyle donanmamış ezilen sınıf insanı geçmişten günümüze taşınan özellikle ortaçağ kökenli inanç tortularıyla veya dogmalarıyla donanmış durumdadır. Sınıf ilişki ve çelişkilerini netleştirmek, her toplum katının çıkarının net olarak anlaşılır biçimde dışavurumunu sağlamak, bu toprakta ortak çıkara dayalı ilişkileri ve toplumu ileriye doğru sürüklemeye, sistem üzerinde çözücü bir etkide bulunmaya yardımcı olur.

Bugün Alevi-Bektaşi kimliğindeki inanç yanı herhangi bir ortodoks inançla karıştırılamayacak denli başka boyutta ve olgudaki inançtır. Aklın kabul ettiği alanda, aklın izin verdiği ölçüde yaşatılan bir inançtır. Aklın sonuçlarını kutsayan bir inançtır. O nedenle bir Alevi-Bektaşi bilimsel kimlikli bir insandır aynı zamanda.

Özgürleşmeye yatkındır. Kendi inanç kalıplarını parçalamaya, onun sınırlarını aşmaya yatkındır. Bu birey özgürleşmeye yatkındır, özgürleşir- özgürleşmez Alevi-Sünni olmanın ötesinde ortak çıkara dayalı belli toplum katının insanı olduğunun bilincine varır. İşte bu Alevi-Bektaşi gerçeği onu yakalamaktı, onu yakaladığı oranda kendi içinde yaşadığı halkın ortak çıkarına, yararına dayalı, hem demokratik, hem de siyasal anlamdaki kavgasına katkı vermektir bir Alevi-Bektaşi'nin yükümlülüğü ve görevi. Bu hareket önümüzdeki birkaç ay içinde yoğun olarak tartışılacaktır ve bu tartışmadan bu hareketi ve projeyi yaşama geçirmeye çalışan arkadaşlar çok zor durumda kalacaklardır. Ve kısa coşku döneminin ardından da varolan veya yarattıkları kitle desteğini önemli ölçüde yitireceklerdir.

Bu parti girişimini sürdürenlerin sınıfsal kimlikleri nedir? Zengin Aleviler mi bunlar, Aleviler'in burjuva kesimi mi?

İstisnalar dışında projenin sözcülerini ya da kendilerini burjuva kimlikle algılamamak lazım. Bu hareketi, Veziroğlu kendisi de açıkladı, şu ana kadar kendisi finanse etti. Kendi zenginliğine dayanarak.

Sistemin içerisinde, olağan koşullarda kazanılmış parayı bu projenin yaşama geçirilmesine sundu arkadaş. Kaynak buradan geldi, yoksa bu kaynağı sunan arkadaş dışında Demokratik Barış Hareketi'ni yaşama geçirmeye çalışanlar arasında benim bildiğim kadarıyla çok zengin kimlikler yok. Veziroğlu bu hareketi finanse ederken stad toplantısında açıkladı, tümüyle kendi sermayesi oluyor.

Azınlıklar rehinedir. Yakın bir örnek: 6-7 Eylül Olayları

Yelda

6-7 Eylül Olayları tarihi bir olaydır, ama "milli eğitim"den geçen gençler bilmez, o günleri yaşayanlar ise hatırlatmaz. 'O günleri yaşayanlar'dan kastım mağdurlar değil, egemen çoğunluk...

Oysa, o günlere dair belgeler, az sayıda da olsa, kitaplar var. Türkiye'de geçmişten günümüze ırkçılık, hâlâ meraklılarının özel ilgisi ile sınırlı olduğundan, yeterince araştırıldığı, okunduğu, tartışıldığı da söylenemez. Sanki egemen çoğunluğu değil, azınlıkları ilgilendiren bir tarih, onların tarihi... Aslında bazı "onlar"ın tarihini daha iyi bildiğimiz bile söylenebilir; Fransa, İngiltere, Almanya tarihini mesela. Ama "bizim onlar" en onlar...

6-7 Eylül 1955'de ne olmuştu? Planlanmış bir yağma, talan. Önce Türk bayraklarını ellerine alıp sokağa dökülmüşler. Hani şimdilerde maç sonrası yapılan milli gösteriler gibi. Azınlıkların malına, ırzına, canına kastetmişler. "Bir saygısız linç edildi. ..beyin üstü düşen küstah ölmüştür" diye vermiş gazeteler bir Rum'un ölüm haberini. (Kardak gazeteciliği yeni türemedi bu memlekette.)

Bayraklıların saldırdığı evlerinden haykırarak, can havliyle kaçan kadınlar... Zorla sünnet edilen papazlar... "Ben gâvur değilim, bakın size göstereyim" deyip kurtulan sünnetli bir gayrimüslim...

Balıklı Rum Kilisesi'ni, papazlarını da içeriye sokup yakmışlar. Papazlardan biri o günden beri kayıp. Türkiye'de böyle bir kayıp da var... Başlarına neler geleceğini bilmedikleri için kepenklerini indirmeyi düşünmemiş olan azınlık esnafın dükkanlarının malları caddeleri, sokakları doldurmuş. "Kahramanlar" ganimeti paylaşmış, kalanı sokaklara yaymış ibretlik... Emtia birkaç saatte nasıl da çöp olmuş.

Vatanseverce çalışmış yağmacılar; üşenmeden, sabırla metrelerce top kumaşları bir parmak kalınlığında kurdele haline getirmeyi başarmışlar! Türk övün, çalış, güven sıralamasına aynen uymuşlar. Önce -ürettiklerinden dolayı değil, kimliklerinden dolayı- övünmüşler, kendilerinde hak görmüşler, kendilerinden olmayana saldırma hakkı. Sonra çalışmışlar. Hem de ne çalışma... Üretilenleri kullanılmaz hale getirme çalışması! İstiklal Caddesi'ndeki Reşat Akar'ın 'Nevyork Kundura' mağazası da yanlışlığa kurban gitmiş. Yağmacılar raflardaki bütün kutuları indirip, her çift ayakkabının tekinin sayasını kesmişler bir güzel. Ertesi gün Reşat Bey'in dükkanında sağlam kundura değil ama, talancıların bıraktığı bir sürü lastik ayakkabı varmış. Milli servetten aldıkları pay ancak lastik almaya yetiyormuş demek.

Utandıran sergi

İHD İst. Şb. Azınlık Hakları İzleme Komisyonu olarak düzenlediğimiz "6-7 Eylül 1955/ Utandıran Tarih" sergimize çağırdığımız o günlerin tanığı Metin İlkin, olayı milli bir hareket olarak görmediğini belirterek "olaylarda göze çarpan bir şey vardı, o da servet düşmanlığı. Bu servet düşmanlığı da çok doğal bir şey" dedi. İlkin eski TKP'li... Milli bir hareket değilse, ırkçı hiç değil demek!.. Gayrimüslimler zengindir, sömürücüdür ya! Bu önyargı durursa, sermayede milliyet aranırsa, olacağı bu. Oysa 1955'te saldırılan yerler sanayi tesisleri, fabrikalar değil (onlar neredeyse tamamen Türklere ait), tuhafiyeci, sütçü, pastacı filan.

Rumların çoktan fakirleştirildiklerinin örnekleri var: 1932'de çıkarılan 2007/11-6-32 sayılı kanunla, Rumların bazı meslekleri icra etmeleri yasaklanmış. Bu ırkçı kanunla Rumlara yasaklanan 30 meslek arasında şunlar da var: Terzilik, marangozluk, berberlik, kapıcılık, oda kiralamak, garsonluk, sigortacılık, doktorluk, fotoğrafçılık, müzisyenlik... İşlerini yapmaları artık yasadışı haline getirilen nice Rum evini terketmek, gitmek zorunda kaldı Yunanistan'a, kimbilir.

Daha öncesini; 1923'te Rumların resmi kuruluşlarda, bankalarda ve uluslararası şirketlerde çalışmasının yasaklanışını, bu işlerde çalışanların işlerinden atılmalarını bir tarafa koyalım, çünkü 'ne de olsa Lozan Anlaşması gereğiydi' denebilir. 1925-26 yıllarında Heybeliada Elen Ticaret Okulu ve Beyoğlu Apostolidis Ticaret Lisesi'nin kapatılmasını da bir yana bırakalım; çünkü ne de olsa savaş ertesiydi denebilir. Ama ya 1932'dekini? "Genç Türkiye Cumhuriyeti"ni!?.

6-7 Eylül 1955 veya 1934 Trakya Olayları'nda olduğu gibi, "yoksul egemen çoğunluğun" gayrimüslimlerin malını yağmalamakta bir ahlâksızlık görmemesini sağlayan neydi? Bunu anlamak için daha bile eskilere gitmek lazım: Islahat Fermanı'na kadar esir durumunda Zımmiler. Zımmiler şahitlik yapamaz. Bir Müslümandan alacaklı olsalar, Müslüman şahit bulmaları gerekir. Zaten "gâvurun malı-kazancı Müslüman'a helaldir" de... Günümüz İslamcıları Islahat'ı olumsuz buluyor. Özledikleri Islahat öncesi dönemse, o dönemde durum şöyle: Bir Müslüman Hıristiyan'ı öldürürse, diyet öder ve kurtulur. Tersi durumda ise, yani öldüren Hıristiyansa cezası idam. Bir Hıristiyan Müslüman olursa geri dönüşü yoktur. Bir Müslümanın Hıristiyan olması ise, kellesinin vurulması demektir.

Dönelim yine 6-7 Eylül Olayları'na. Yoksullara ırkçılık enjekte etmekte zorlanmamış bu eylemi amaçlayanlar. Aynı yoksullar, yine Reşat Bey'in olan diğer mağazaya, 'Lale Kundura'ya dokunmamışlar mesela. E, o da işyerine Türkçe isim koyaymış... Ülkenin milli birlik ve beraberliğe şiddet'le ihtiyaç duyduğu şu son yıllarda da yine bir Türkçe kampanyası var: Vatandaş, işyerine Türkçe isim ver! Türkçe isim vermiyorsan zaten vatandaş sayılmazsın, yabancısın! Yabancılar ise düşmandır! (Bizdeki Batı hayranlığına bakıp kafası karışanlar, Türkiye'de yabancı düşmanlığı olmadığını sanır.)

Yoksulların millî/dinî hislerinin kabarmasına neden olan neymiş? Kıbrıs... Saldırıya uğrayan İstanbul'daki, İzmir'deki (Anadolu'daki şehirlerde neler olduğu yazılmadı daha) Rum'un, Ermeni'nin, Yahudi'nin Kıbrıs'ta bir işi yok. Saldırganların da. Ama bu durum, "galeyana" gelmelerine engel teşkil etmemiş. (Bugün de Kıbrıs dış haberler sayfasından, iç politika sayfalarına taşındı manşetlerden geçerek...) Galeyana gelenlere göre; askere gitmek, vergi vermek vatanperverliktir herhalde. Müslüman-Türklerden daha fazla askerlik yapmış, daha fazla vergi vermiş olan azınlıkların en vatanperver olduklarını görmemişler. 20 Sınıf İhtiyat Askerlik'i, Varlık Vergisi'ni bilmiyor ya da unutmuşlar...

Röntgen makinesini parçaladıkları doktor Yorgi Bey'in, o makineyle günde 4 Rum'un, Ermeni'nin röntgenini çekiyorsa, en az 10 da Müslümanınkini çektiğini düşünmemişler.

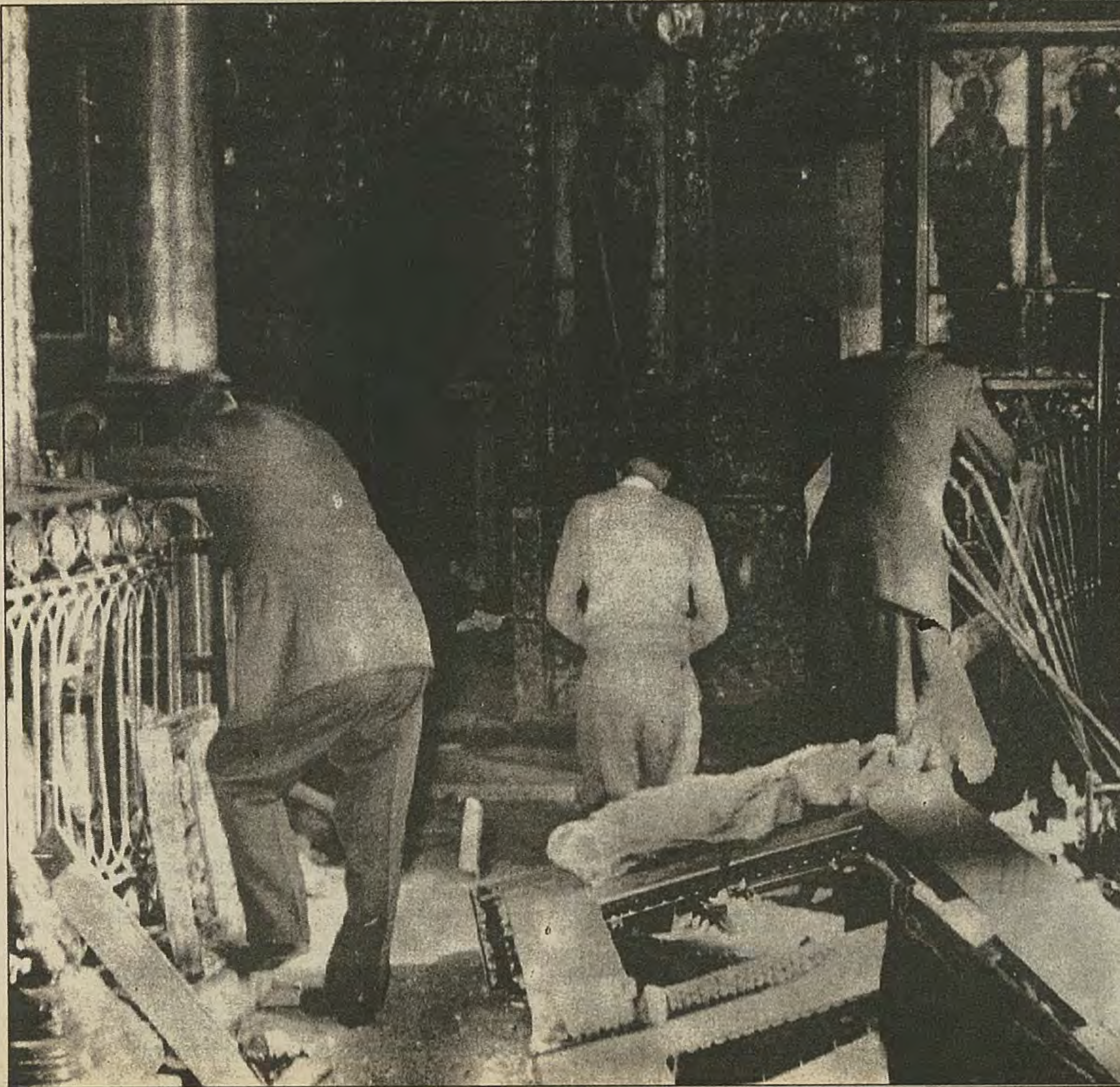
Azınlıklara yapılan bu saldırı "sivil" ise asayişten, güvenlikten sorumlu olanlar neden engellememiş? Çünkü galeyan millidir; milli galeyan... (Sadece egemen çoğunluğun milli galeyan hakkı vardır. Kürt galeyanı olmaz! Ancak, ortak din temelinde, böyle bir kardeşlikle, devlet babanın üvey çocuklarına saldırabilirler!) Hatta olaydan 4 yıl sonra ortaya çıkmış ki, olayın düzenleyicileri, milli güvenlikten sorumlu olan yetkililer...

Londra'da Kıbrıs'la ilgili konferans sürerken avantajlı duruma geçmek için dünyaya Türk halkının tepkisini göstermek isteyen devlet, Selanik'te Türk konsolosluğunun yanındaki, Mustafa Kemal'in evinin bahçesine bomba attırtır.

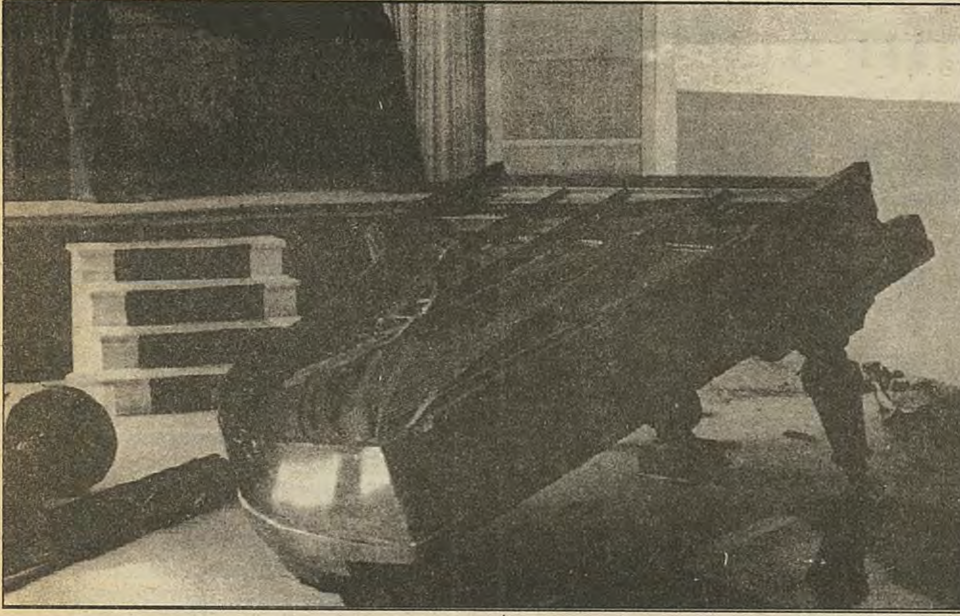
Haber tez elden, resmi elden yayılmış. Kim bombalamış? Kim olacak, Yunanlılar yapmıştır, yani Rumlar! Yani gâvurlar, Müslüman olmayan herkes! Onlar yoğunlukla nerede yaşıyorlarsa, evleri, işyerleri, ibadethaneleri neredeyse oraya; İlk hedefiniz Taksim'dir, ileri!.. Şimdi de maçlarda 'haydi Taksim'e Taksim'e' demiyorlar mı, yüreğim ağzıma geliyor. Taksim 1 Mayısçılara yasak, ama milliyetçi bütün gösterilere açık.

Devlet vur deyince halk öldürmüş. Celal Bayar'a "galiba dozu kaçırdık" dedirten bir olay. Neden yağmaya göz yumuldu, hatta baltaları temin edildi? Ekonominin millileşmesi, Türkleştirilmesi tamamlanmadı diye düşünülüyordu demek... Daha etnik arındırmaya lüzum hissediliyordu demek. "Eylül başından beri, taşrada pek çok kişiye İstanbul'a gitmesi telkin edilmiş ve 'pişman olmayacakları' kendilerine defalarca tekrarlanmıştı" diyor Mihail Vasiliadis. Gayrimüslim kuyumculara saldıranları hayâl ediyorum da, 'İstanbul'un taşı toprağı altın' sözü o günlerde mi ortaya çıkmıştı, diye düşünmeden edemiyorum...

O günlerde türeyen 6-7 Eylül Zenginleri'nin kimler olduğunu bilmiyoruz da-

Kurtuluş'taki (Tatavla) Ayios Dimitrios Kilisesi'nde olay ertesi manzara karşısında yıkılanlar...

Zapyon Lisesi'nin kırılan piyanosu. Barbarlığın resmi...

ha... Azınlıklardan çaldıkları mallarla kimler işyeri açtı?..

6-7 Eylül'e ihtiyaç duyanlardan aldığı talimatla kitleyi harekete geçirdiği bildirilen Orhan Birgit o günlerde CHP Gençlik Kolları'nda, 1974 Kıbrıs Harekatı'nda Hükümet Sözcüsü, Devlet Bakanı. Şimdi Cumhuriyet'te "Düzyazı" yazıyor. Türk halkını galeyana getirmek için bombayı atan Gümülcine Türklerinden Hasan Uçar TC vatandaşlığına alınmış, ödüllendirilmiş. Bombayı attırtan Oktay Engin, şimdi merkez valisi. Yani oturduğu yerde vergilerimizle besleniyor. Ya da oturmuyor, kimbilir ne karıştırıyor?.. Gedikpaşa'da kendisine bir ev de verilmiş.

Tarih yazdık diye övünenler, ertesi gün bu tarihi sahiplenmeyip, faturayı komünistlere çıkarıyor. "Komünistler askeri mahkemede." Örfi idareyle zemini hazırlamışken ihbar et kampanyası da başlatılıyor. Hep böyle başlar: Önce komünistler... Ve diğer 'damgalı'lar...

'Irkdaşımız'

"Londra'da dün ayyıldızlı bayraklarla yapılan mitingte 5 bin ırkdaşımız 'Kıbrıs Türk kalacaktır' diye yemin ettiler" (5 Eylül '55, Vakit).

"Bol miktarda kamyon, otobüs, tramvay ve vapur bulabiliyordu nümayişçiler."

Polis çapulculara "daha erkendir; bir saat sonra gelin" dedi.

"Bir polisin 'Bari şu duvardaki saati de kırın da vazifenizi tam olarak yapmış olasınız' demesi alkış ve tezahürata neden oldu."

"Gelen askerler; ordu birlikleri katiyen müdahale yapmamışlardır."

"İzmir valisi yağmacılara "sağolun var olun, İzmir'in yüzünü ağarttınız" diyordu.

"Yangın çıkacak da onu söndüreceğiz." İzmir'de bir itfiyeci.

"Yangınlar sürerken itfaiyeci, zabıta, emniyet kuvvetleri ortalıkta görünmedi."

Evet, düzenlediğimiz sergiyi ben de gezdim. Karşısında durduğum fotoğraf, devrilen araba, kulağımda "kahrolsun PKK!".. Kırılmış bir piyano, barbarlığın resmi. Piyanosu kırılan Zapyon Lisesi'nin eski öğrencisi İrini'nin gözyaşları... Kurtuluş'taki (Tatavla) Ayios Dimitrios Kilisesi'nde olay ertesi manzara karşısında yıkılmış adamlar... Fotoğraflarda bayraklı talancılar. 'Bayraklı'nın edepsiz anlamında kullanılması o tarihten itibaren mi acaba?..

Kendilerini burada yaşatmama konusundaki kararlılığı gören Rumların (ve diğer Müslüman olmayan unsurların) nüfusu olaydan sonra eridi. 6-7 Eylül'den önce 110 bin olduğu sanılan nüfustan bugün bin beşyüz kişi ya var ya yok: "Ben çocukken, yani 1950'li yıllarda kentimin nüfusu 800bin-1 milyon civarında idi. Bu nüfusun yüzbinlerle ifade edilen önemli bir çoğunluğu Rumlardan, Ermenilerden ve Yahudilerden oluşuyordu. Ben şimdi büyüdüm, 45 yaşına geldim. İstanbul da benimle büyüdü, 13-14 milyon nüfusu olduğu söyleniyor. Bunu tam bilemem ama, tam olarak bildiğim şu ki, 1650 adet Rum bırakmışız koskoca İstanbul'da, yani bu eski Roma kenti Konstantinopolis'de. Utanıyorum. Gerçek ve samimi bir utanç bu." Av. Oğuz Uğur Olca

Memleketin ekonomik durumuna bakınca düşünüyorum da, ekonomi millileşti de ne oldu? Ağlayanın malı gülene fayda etti mi?..

Azınlıkların mal gibi, milli alacaklara karşı rehin olarak tutulmasını hangi ahlâka sığdırabiliriz? Milli ahlâka herhalde. Kıbrıs'ta ele geçirilemeyenlerin bedeli ödetilen Rumlar ve diğer "gâvurlar" oldu.

> Azınlıkların mal gibi, milli alacaklara karşı rehin olarak tutulmasını hangi ahlâka sığdırabiliriz? Milli ahlâka herhalde. Kıbrıs'ta ele geçirilemeyenlerin bedeli ödetilen Rumlar ve diğer "gâvurlar" oldu.

Yunanistan, Ermenistan, İsrail ile veya diğer 'gâvur' milletlerle çıkacak gerginliklerde bedel ödetilecek gruplardır hâlâ azınlıklar. Kardak meselesi sırasında bir büyükelçi, "hay allah Yunanistan'a karşı koz olarak kullanacağımız yeterli sayıda Rum da kalmadı elimizde" diye hayıflanıyordu fütursuzca. Bu tür sözler etmekten çekineceği bir muhalefet yok ki...

Her zaman böyle boş bulunup itiraf etmeseler de, en azından 6-7 Eylül Olaylarıyla, Türkiye sınırları içindeki azınlıkların vatandaş değil, iç düşman sayıldıkları, dış politikada koz olarak kullanılacak rehineler olduğu ayan beyan ortaya çıkmıştır.

Rehinelere karşılık fidye istenir. Azınlıklar da kendileri için fidye ödeyecek sahipler edinmeye itilirler. Bazı rehineler için ise bu, isteseler de imkansız. Süryani, Yezidi, Nasturi, Keldani... misilleme yapılacak hedefler olmaktan kurtulamazlar; Diyarbakır'da, Mardin'de, Siirt'te bile.

Anadolu köylerinde '50'li yıllarda şöyle konuşmalar geçermiş kahvede. Serkis'in karısı bana, tarlası sana; Daron'un kızı sana, öküzü bana; az kaldı, yakındır... Bunlar Ermeni çocukların duyacağı biçimde konuşulurmuş ki, korkup, mallarını yok pahasına satıp kaçsınlar... Katolik Süryanileri, Protestan Ermenileri mezhepleri de kurtaramazmış, "Makarios, Makarios!" diyerek taşlanmaktan. Batman'ın Beşiri ilçesinde Makarios'un neye benzediği hakkında bile bir fikri olmayan "gâvur" bir çocuk, "Ey Makarios, her kimsen, gel bizi kurtar" diye dua edermiş sessizce...

Tekerrür korkusu

Utandıran Tarih sergisinde nöbetçi olduğum günler ziyaretçilerle konuştum. "Sivas'tan yeni gelmiştik, bizi tanımıyorlardı, kurtulduk. Biz yapınca galeyan, onlarınki düşmanlık..." Bunları söyleyen bir Ermeni... "Milli servettir, durun, yapmayın' dedim, o gün 3 yerde dövüldüm" diyen bir Türk.

"Genç kızdım o zaman. Bahçemize saldıracakları zaman, 'onlar Rum değil' dedi komşumuz. Ortodoksum, Makedonya'dan dedelerim. 'Olsun, gâvur değil mi' dediler." Sonra gazete kupüründeki bir yazıyı gösteriyor: Yanan ve yıkılan kilise ve okulların tamiri için hükümet tahsisat verecek, diye yazıyor 9 Eylül 1955 tarihli Hürriyet. "Ne oldu? Sonra nasıl ödendi onlar? Biz Türklerin, senin, benim cebinden çıktı onlar"...

Sergi defterine yazılanlar da "bir daha tekerrür etmesin" ağırlıklı:

"O geceyi yaşadım. Çok kötü idi. Resimlere baktım da, gördüklerimden de kötü imiş. Irkçılığın ne kadar kötü olduğu ortada" diye yazan biri 6-7 Eylül'ün ırkçı bir hareket olduğunu düşünüyor, fakat bunların sergilenmesinin o günleri bilmeyen ırkçılara örnek olacağından endişe ediyor: "Bu konuların tekrarlanması genç kuşaklar arasında ters tepki yapar düşüncesindeyim. Sergi kötü propaganda olmazsa çok iyi."

O gece Rumlara çok yararlı olan Türklerin de olduğunu eklemiş... Şu konularla ilgili de sergiler düzenleyin diye önermiş bir başkası: "1914 Ermeni sorunu. Sıvas Olayı. Gazi Mahallesi Olayları. Dersim isyanı."

Bütün bunların olabildiği yerde ve zamanda ölü sayısı 3 ölü olamaz, diye düşündüm. Mesela Yorgo'nun yazdıklarına bakın:

"O zaman ben 5 yaşındaydım. Bu olaylardan bir gün sonra annem bizi Şişli Mezarlığı'na götürdü. Ölülerimizin kemiklerini toplamak için. O gece kilisede bekletilen ve ertesi gün cenazesi olacak olan bir ölüyü tramvaya bağlayıp onu sürdüler. Bütün bu olaylar üzücüdür. Fakat bu göstermiş olduğunuz gayret takdire değerdir."

Hayır, hayır, hiç inandırıcı değil sergiye koyduğumuz, olayın dökümü. Buna rağmen, gazetede okuyunca şok geçirdim, bu ilk, ilk kez, diyen azınlıklara mensup insan çok oldu. Azla yetiniyorlar demek. Çünkü aslında ağır yaralı çokmuş, onlardan kimbilir kaçı ölmüş, açılış kokteylimizde konuşan Hıfzı Topuz söyledi, o günlerde basına ağır sansür uygulanmış: "6-7 Eylül tahribatı ile ilgili resim yayınlamak yasaktır.

Zarar görenlerin istekleri, talepleri şeklinde haber yazılamaz.

Beşiktaş'ta çuval içinde üç yanan insan bulunmuştur; bunun haberinin yapılması yasaktır" vb...

Önce annesine, sonra annesinin gözü önünde kendisine tecavüz edilen bir Rum kadını bile daha geçen yıl açıklamış bunu Yunanistan'daki bir televizyon kanalına. Olayın bilançosu çok daha ağır olsa gerek. Nitekim bazı yayın organlarında bilanço "3 kişinin yakıldığı, 16 kişinin öldürüldüğü, 50 kadar Rum kadının ırzına geçildiği" şeklinde...

Sohbet sırasında bunları söylüyordum bir arkadaşa. Rahatsız oldu, "olayı daha fazla abartmaya gerek yok, 3 ölü işte. Bu da yeterince kötü"... Tepkisinin gereksiz olduğunu anlatabilmek, kendisiyle anlaşabilmek için 'bak bu sayılar Yassıada duruşmalarından, yani resmi' dedim. Resmi deyince akan sular duracak sandım. Hayır: "Meclis tutanaklarından vermeniz iyi olmuş." Yoksa, inanmamaya hazır; Yunanistan'daki kaynaklardan yararlanmış olsak inanmayacak. Resmilik gerçekliğe tercih edildikçe ırkçılık, ahlâksızlık sürecek.

Onların hiç mi suçu yoktu, ama onlar da... aşina olduğum bu sözleri hatırladım, diğer bir Türk aydınıyla konuşmamızda. "Batı Trakya'daki azınlıklarla temasa geçin, karşılıklı yapın böyle şeyleri, mutlaka orada da bize böyle şeyler yapılıyordur" diyordu.. Aynılaştırmak, kötümüzü karşı tarafa pay etmek... 1955'te savaş yoktu, hele Rumlarla iç savaş kesinlikle. Evet, kesinlikle tek taraflı bir kötülüktü, karşılıklılık aramak haksızlık. Yaptığınız çok iyi bir iş, böyle bir etkinliğin 40 yıldır düşünülmemesi ise çok ilginç, dedi solcu bir kadın arkadaşım. Çok haklı. Hele 80 yıldır düşünmediklerimiz...

Üç yıldır sadece İHD İst. Şb. Azınlık Hakları İzleme Komisyonu 6-7 Eylül Olayları'nı hatırlatıyor, kınıyordu. Bu yıl ÖDP Beyoğlu ilçesinde kurulan Azınlık ve Göçmen Komisyonu'nun basına çektiği bir de faks oldu. Günlük gazeteler dışında haftalık sol basında da 6-7 Eylül hatırlandı. Sosyalist İktidar'da dönemin komünistlerinin duruşuna da değinildi: "Türk-Rum gündemi ve dönemsel gerginlikleri yeni değil. Türk nöbetçinin öldürülmesi neredeyse 6-7 Eylül olaylarının 41. yıldönümüne rastlıyor. 1955'te İstanbul'da 'yığınsal çılgınlık' gibi gösterilmeye çalışılan provokasyonda Rum kiliseleri yakılmış, papazlar sünnet edilmiş, Rum kızlarının ırzına geçilmiş, Rum mezarlıklarından kemikler çıkarılmış, Rum esnafa ait dükkanlar tahrip edilmişti. Dönemin komünistleri bu gündeme karşı net bir politik tavır geliştiremeden birdenbire olayların tahrikçisi ve başlatıcısı olarak ilan edilmiş, gözaltına alınmış ve birçoğu yok yere tutuklanmışlardı." (Özgür Kahraman, 13. 9. '96)

Ronahi ise tam sayfa yer verdiği 6-7 Eylül haberinde, tamam, Rum'a, Ermeni'ye kötü şeyler yapılmış (bu arada mesela Yahudileri unutmuş), ama bunlar ne ki, tarih boyunca en çok zulüm gören biziz, demeye getirdi. 1896, 1915 defterlerini açmayınca böyle oluyor demek: "Başta Kürtler, komünistler, Aleviler, Rumlar, Ermeniler olmak üzere, resmi ideolojinin egemenliğine ve tek ulus anlayışına uygun görmediği birçok etnik, ideolojik ve dini kesim defalarca katliamlarla yok edilmeye çalışıldı. ..Ermeniler ve Rumlar, bu coğrafyada Kürtler'den sonra en çok zulüm gören uluslar oldu. ..Rumlar ve Ermeniler, Kürtlere göre çok daha şanslı olsalar bile, devletin katliamcı uygulamalarından nasiplerini almaktan kurtulamadılar."
(İsa Kaya,14. 9. '96)

6-7 Eylül ve benzeri tarihî olayları teşhir etmek ilk adım, mağdurların bizi affetmesi için nasıl özür dileyeceğimiz, hangi talepleri gündeme getireceğimiz henüz muğlak... Özrü kabahatinden büyük olmadan, gerçek anlamıyla özür dilemeye, gerçekleri teslim etmeye daha epey zaman var galiba...

Çünkü özür dilemek için, yapılanları bilmek ve bunlardan pişmanlık duymak gerek. Bunun için de önce resmi tarih sorgulamalı... Kovduklarının geri dönmesinden korkanlar "Bir gün baykuşlar gelirse, tüneyecek yer bulmasınlar" deyip yerle bir etmeye devam ediyorlar azınlık mekanlarını...

Ölüm orucu eyleminin ardından cezaevleri
'Dışarıdaki'lerin 'içerideki'leri

Geçen temmuz ayının sonunda ölüm orucu eyleminin bitirilmesi sırasında verilen sözler tutulmayınca cezaevlerindeki koşullar yeniden eski durumuna dönmeye başladı. 12 tutuklunun ölümü pahasına kazanılanlar geri alınmaya çalışılıyor. Cezaevlerindeki tepkiler yoğunlaşırken gözler Cezaevi İzleme Komitesi'ne çevrildi.

Ayla ÖNDER

Türkiye geçen temmuzun son günlerinde 12 kişinin ölümüyle sonuçlanan bir cezaevi eylemiyle sarsıldı. Cezaevindeki siyasi tutuklu ve hükümlülerin 20 Mayıs'ta başlattığı açlık grevleri ve ölüm oruçları ancak 60'lı günlerin sonunda, 69. günde bir anlaşmayla, siyasi tutukluların taleplerinin büyük ölçüde kabulüyle bitirilebildi.

Ölüm orucu eyleminin sona erdirilmesinde yaptıkları arabuluculukla önemli bir rol oynayan bazı aydın, sanatçı ve kitle örgütü temsilcileri daha sonra Yaşar Kemal'in başkanlığında bir Cezaevi İzleme Komitesi oluşturdu. Eylemin sonuçlanması sırasında devlet temsilcileri ile siyasi tutuklu ve hükümlüler arasında varılan anlaşmanın, daha doğrusu devlet temsilcilerinin verdikleri sözlere uygun davranıp davranmadıklarını denetlemek, izlemek üzere oluşan bu komite genel olarak cezaevlerindeki koşulları, sorunları da izleyecek ve çözümü için çaba harcayacaktı.

Cezaevlerine yönelik olarak böylesi bir sivil inisiyatif ilk kez ortaya çıkıyordu ve cezaevlerindeki koşulların düzeltilmesi açısından bundan sonra 'içeridekiler' eskisi kadar 'yalnız' kalmayabilirlerdi.

Cezaevlerindeki sorunlar birikip, patlama noktasına geldikten sonra değil, daha önce duruma müdahale edilebilirdi. Nitekim İzleme Komitesi ilk zamanlarda bir hayli etkili oldu.

Bazı cezaevlerindeki sorunların çözümü için yürüttüğü çalışmalar ve yaptığı girişimler sonuç verdi. Ancak süreç içerisinde bir yandan İzleme Komitesi'nin çalışmaları yaz aylarının da etkisiyle durgunlaşırken, öte yandan da cezaevlerindeki sorunlar yeniden tırmanmaya başladı.

Dolayısıyla gözler yeniden İzleme Komitesi'ne çevrildi.

İzleme Komitesi yeniden devreye giriyor

Devleti temsil eden kişilerden alınan sözler ve vaatlerle birlikte ölüm orucu eylemini sona erdirenler arasında Yaşar Kemal, Zülfü Livaneli, Halil Ergün, Oral Çalışlar, Musa Ağacık, Ferhat Tunç, Ercan Kanar, Eşber Yağmurdereli gibi isimler vardı.

Daha sonra özellikle Yaşar Kemal'in inisiyatifiyle oluşan komitenin çalışmalarını yürütmek üzere bir sekreterya oluşturulması kararlaştırıldı. Bu sekreterya Yaşar Kemal'in başkanlığında Av. Ercan Kanar (İHD İstanbul Şube Başkanı), Av. Mustafa Üçdere (ÇHD İstanbul Şube Başkanı), Av. Mihriban Kırdök ve Av. Eşber Yağmurdereli'den oluşuyordu. Ancak bu komite ve sekretaryanın daha sonra kendi arasındaki iletişim de zayıfladı.

Bu arada cezaevlerindeki sorunlar geçtiğimiz hafta gazetelerde yeniden ilanların ve çağrıların yer almasını gerektirecek boyutlara ulaşınca İzleme Komitesi yeniden harekete geçti.

Birçok cezaevinde yapılan anlaşmalara, verilen sözlere uyulmadığı yönünde duyumlar alınıyor.

Kabul edilen en önemli iki talebin de gerçekleşmediği bildiriliyor; yani yargılanan insanların mahkemenin bulunduğu il sınırlarındaki cezaevlerinde bulundurulması ve cezaevi koşullarının düzeltilmesi, daha yaşanılabilir kılınması...

Bunlar için Adalet Bakanlığı'nın bir genelge çıkarması gerekiyordu, ama hala böyle bir şey yapılmış değil...

Eskişehir'in siyasilere kapatılması

Verilen sözler çerçevesinde en önem-

İHD İst. Şube Başkanı Ercan Kanar:
Verilen sözler uygulanmıyor

İzleme Komitesi anlaşmadan sonra aktif olarak gelişmeleri izledi. Çeşitli girişimlerde de bulundu. Örneğin iki kez Amasya'ya heyet gönderdi. Amasya Cezaevi'nde açlık grevi devam ediyordu. Yine komite adına iki kez Erzurum'a gidildi. Bir kez de Yozgat'a gidildi. Ve bu üç cezaevinde de bir anlaşma sağlanmasında İzleme Komitesi'nin katkısı oldu. Üçünde de talepler kabul edildi. Fakat esas problem şu; anlaşma yapılan tüm cezaevlerinde kısa bir süre sonra anlaşmanın koşullarına devletin tekrar uymadığı ortaya çıktı.

Ercan Kanar

Adalet Bakanı söz vermesine rağmen hala genelgeyi çıkartmadı. O yüzden birçok cezaevinde problemler sürüyor.

Şu ana kadar Eskişehir Cezaevi'nin siyasi tutuklulara kapatılması dışında bir adım atılmış, verilen bir söz uygulanmış değil. Yoğun çabalar sonucu Eskişehir'dekiler Ümraniye'ye getirildi. O kadar. Somut adım bu. Örneğin İstanbul dışındakilerin tedavisi gerektiği gibi yapılmadı açlık grevleri sonrasında. Birçok yerde sağlık problemleri devam ediyor. Ayrıca anlaşmanın ikinci maddesi kapsamında kesinlikle çözüleceği kamuoyuna deklare edilen jandarma baskısı, kötü muamele, duruşmalara getirilip götürülürken dayak atılması, lüzumsuz keyfi baskılar İstanbul'da dahi sürüyor. Komitenin sekreteryası, Yaşar Kemal dışında, sık sık bir araya geldi. Sadece şu son bir haftadır bir araya gelemedi. Ama önümüzdeki günlerde bir toplantı, ardından da daha geniş bir toplantı yapacağız. Tüm cezaevlerinden bize yapılan başvuruların genel bir değerlendirmesi yapılacak.

Mesela Ankara'da bu komiteye bağlı çalışacak bir komite kurulması talebi var. Yine bazı yerlerde sekreteryaya bağlı çalışacak arkadaşları oluşturacağız. Çünkü buradaki 5-6 insanın her tarafa yetişmesi mümkün değil.

Kalıcı çözümleri gündeme getirmek gerek. Tüm cezaevlerini bağlayacak tek tip bir genelgenin çıkması, ayrıca yasalarda değişiklik yapılması gerek. Cezaevlerindeki problemlerin azaltılması için bir infaz yargıçlığı sistemi olmalı... Cezaevlerinin her türlü muamelesi yargıç denetimine tabi olmalı. Tutuklu ve hükümlü ayrımı yapılması gerekir. Tutuklu, hükümlü ile aynı koşullara tabi tutuluyor. Cezaevlerinde iki başlı yönetim son bulmalı ve Adalet Bakanlığı'na bağlanmalı. İçişleri Bakanlığı'nın yetkileri olmamalı. Jandarma yönetiyor aslında şu anda cezaevlerini. Böyle şey olamaz. Yine hükümlüler arasında eşitlik ilkesine aykırı farklı infaz sistemleri var, bunun kaldırılması gerekir. İnfaz açısından hükümlüler arasında ayrım yapılmamalı. Bedene ve beyne dokunmayı engelleyecek hükümler tüzüğe yansımalı. Yasaya yansımalı.

Dr. Emel Gökmen: Komite bizle ilişkiye geçmedi...

Ölüm orucundan sonra biz Çapa'da gönüllü hekimler olarak tutukluların sağlığıyla ilgilenirken, zaman zaman zorlandık. Çapa'ya 17 hasta geldi. Hastaların en sonuncusunu 11 Eylül'de taburcu ettik. Bu süre içinde biz gönüllü hekimlerle İzleme Komitesi hiç ilişkiye geçmedi. Tabip Odası'ndan da ilişkiye geçen olmadı. Bir tutuklunun cezaevinden çıkarılıp hastaneye getirilmesi çok uzun zaman alıyor. Askerler de şikayetçi; " Biz günde 400 insanı mahkemeye, hastaneye götürüyoruz, yetişemiyoruz" diyorlar.

Oysa yapılan anlaşmaya göre, daha insani koşullarda hastaneye sevk yapılacaktı. Ben cezaevindeki bir hastanın bu kadar zor çıkabildiğini, hastaneye bu kadar zor sevkedildiğini bilmiyordum. Hastanelerde öyle durumlar oldu ki, cezaevi koşullarını isteyen aileler oldu. Bence bütün bunlarla İzleme Komitesi'nin ilgilenmesi gerekiyordu. Ancak hastaneler düzeyinde Ercan Kanar dışında hiç kimse ilgilenmedi.

yeniden huzursuz, yeniden tedirgin...

unutmaya hakkı yok!

li somut adım Eskişehir Cezaevi'nin siyasilere kapatılması oldu. Eskişehir'de bulunan tutuklular Ümraniye'ye getirildi. Ancak sorun bundan ibaret değildi ve birçok cezaevinde sorunlar artmaya, birikmeye başladı. Örneğin daha önce böyle bir uygulama olmamasına ve ölüm orucu eyleminin bitirilmesi sırasında söz edilmemesine karşın bir süredir İstanbul DGM tarafından tutuklananlar Adapazarı Cezaevi'ne gönderiliyor. Sağlık sorunları olan tutuklular zor durumda. Özellikle İstanbul dışındaki cezaevlerinde açlık grevi yapan tutukluların tedavisi gerektiği gibi yapılmadı.

Avukatların ayakkabıları bile didik didik ediliyor

Tutuklu yakınlarına sağlanacağı sözü verilen insanca koşullar da gerçekleştirilmiş değil. Cezaevi girişindeki aramalardan avukatlar da nasibini alıyor. Örneğin Ümraniye'de avukatların ayakkabılarının içi bile didik didik aranıyor. Bu tutum ailelere daha da katı bir şekilde yansıyor.

Avukat Ercan Kanar'ın anlattığına göre Erzurum ve Amasya cezaevinde ölüm orucu eyleminin bitiminden 4 gün sonra ihlaller başladı.

"Eski koşulların devam ettiği yolunda İHD'ye başvurular oldu. Adapazarı Cezaevi'nde aynı davalarda yargılanan tutukluların aynı anda avukatlarıyla görüşmesi yasak. Avukatlar saatlerce cezaevinde kalıyor. Oysa güya bütün bu problemlerin çözüleceğine söz verilmişti" diyor Ercan Kanar.

Yine İzleme Komitesi'ne Erzurum, Amasya, Elbistan gibi cezaevlerinde itirafçılık dayatması yapıldığı yolunda başvurular geliyor.

Komite kalıcı olacak

Bu sorunların yaşandığı sıralarda İzleme Komitesi'nin sekreteryası devredeydi. En az üç kez Adalet Bakanlığı'na başvurularda bulunuldu. Üç ayrı cezaevine heyetler gönderildi.

Bütün cezaevlerinde insan haklarına hukuka dayalı tek bir statünün oluşturulması açısından ise yeterli bir çaba gözlenmiyor.

Komite Türkiye'deki bütün cezaevlerinde anlaşma konusu olan koşullar yerleşene kadar görev yapacağını belirtiyor. Kalıcı olacağı söyleniyor

"O irade var arkadaşlarda" diyor Avukat Mustafa Üçdere.

Ve cezaevi koşullarının sivil inisiyatifler tarafından gözlenmesinin, izlenmesinin önemine işaret ediyor.

İzleme Komitesi'nde yer alan Ercan Kanar, Mustafa Üçdere, Ferhat Tunç ve bu komiteye destek sağlayan avukat Yücel Sayman ve doktor Emel Gökmen'le görüştük.

Avukat Yücel Sayman:

Sistem cezaevlerine ideolojik bakıyor

Cezaevlerindeki koşullar çok kötü. Ama bence ana sorun infaz hukukuna ilişkin anlayış. Cezaevi, tutuklu ya da hükümlüyü bir kere daha cezalandırmak üzere kurulmuş. Yani insan cezaevine girdiği zaman dışarıyla telefonla konuşamaz; resim yapamaz; avukatıyla istediği gibi gözetim olmaksızın konuşamaz; ziyaretçisi gelemez. Yani zaten belirli bir yere kapatılıyorsunuz. Ceza budur. Bunun ötesinde tüm haklardan yararlanması gerekir. Cezaevlerinden dışarısı yönetiliyormuş. Böyle bir şey varsa bu siyasi iktidarın işidir, engellesin. Ama mahkumların, tutukluların haklarını ortadan kaldıramazsın. Yoksa içerideki sorunlar büyür. Nitekim de öyle oluyor. Tutuklular elbette kendi haklarını savunacaklardır. Ve çeşitli eylem biçimlerini düşüneceklerdir. Eşber Yağmurdereli ve Vahit Kaya ile birlikte Amasya Cezaevi'ne gittik. Orada 12 saat süreyle tutuklu temsilcileri, cezaevi yetkilileri, savcı ile görüştük. Ve sonunda belirli konularda bir uzlaşma sağlandı, anlaşmaya varıldı. Ve ölüm orucuna son verildi. Sağlık bakımından ciddiyet arzeden tutuklular vardı, onlar derhal hastaneye kaldırıldı. Diğerlerine de cezaevinde bakım yapılmaya başlandı.

Ama bunun kalıcı bir çözüm olduğunu düşünmüyorum. Çünkü bu artık cezaevi yetkililerinin, savcılığın tutukluların iradelerine, iyi niyetlerine, karşılıklı ilişkilerine bırakılmış bir şey. Her an için ortadan kaldırılabilir. Eskiye dönüş olabilir. Ve tekrar aynı huzursuzluklar başlayabilir. Bu sistem değiştirilmediği, infaz hukuku değiştirilmediği zaman ben bunun ideolojik bir şey olduğunu düşünüyorum. Cezaevlerini sürekli izlemek gerçekten çok önemli. Bir sorun patlak verdiğinde, tutuklular harekete geçtiğinde değil, daha önceden müdahale etmek lazım. Başta barolar olmak üzere, kitle örgütlerinin daha aktif olabileceğini düşünüyorum.

ÇHD İst. Şube Başkanı Avukat Mustafa Üçdere:

Komite, sivil bir inisiyatiftir

Açlık grevleri ve ölüm oruçlarına yol açan genelgeler insan haklarına, savunma hakkına aykırıydı. Ve insanlar haklarını savunmak için mücadeleye atıldılar. Sonuçta 12 insan kaybedildi. Ölümlerin hemen öncesinde çok uğraşıldı, ama can kaybı olmadan devlete bir adım attırılamadı.

Sonuçta bir anlaşma imzalandı. Bir de tutanak tutuldu. Daha sonra da bu anlaşmayı ve cezaevlerindeki koşulları izlemek, denetlemek için esas olarak Bayrampaşa Cezaevi'ndeki görüşmelerde arabuluculuk yapanlardan oluşan bir komite şekillendi. Bu komiteyi kurumlardan bağımsız, imzası olan kişiler bazında bir örgütlülük olarak düşündük. Bir- iki toplantı yaptık. Ve organik bir yapı oluşturmaya çalıştık. Bu organik yapının nasıl olması gerektiğini tartıştık. Ve sonuçta bir başkan, bir başkan yardımcısı ve bir de sekreteryadan oluşan, diğerleri de üyeler bazında olan bir örgütlülük, bir organik yapı oluşsun diye kararlaştırıldı.

Bu komitenin amacı, öncelikle yapılan anlaşmanın bütün Türkiye cezaevlerinde uygulanıp uygulanmadığını izlemek, uygulanması yönünde de girişimlerde bulunmak. Gelişmelerden kamuoyunu bilgilendirmek ve gerektiğinde ilgilileri deşifre etmek. Dolayısıyla İzleme Komitesi'ni öyle geçici ya da kısa süreli olarak görmüyorum ben. Bundan sonra Türkiye'deki bütün cezaevlerinde anlaşma konusu olan normlar yerleşene kadar, belki daha sonrasında da bu İzleme Komitesi görev yapacak. Kalıcı olacak. Çaba göstermenin de ötesinde olacak. O irade var arkadaşlarda. Çünkü, örneğin benim de yönetiminde bulunduğum Çağdaş Hukukçular Derneği'nin bütün önermelerinde buna benzer sivil inisiyatiflerin oluşması, kurulması hep vardır.

Komiteye çok da haksızlık yapmamak gerek

Belki de talihsizlik, bu örgütlenmenin doğuşunun yaz sürecine rastlaması. Ama bu arada komite birçok şeyle de ilgilendi. Diğer arkadaşların sözünü ettiği şeyleri tekrarlamayayım... Mesela açlık grevleri sonrasındaki tedaviler için yurtdışından ilaç getirilmesi konusunda havaalanında çıkan engellemelerle bile uğraştı ve bunları ortadan kaldırdı. Tedavi sırasında ellerin kelepçelenmesi olayının da ortadan kalkması yönünde girişimde bulundu ve sonuç aldı. Yani komiteyi değerlendirirken çok da haksızlık yapmamak gerekir. Ama şunu söylemek de doğru olmaz; bu izleme komitesi bütün cezaevlerindeki sorunları çözecek değildir. Zaten öyle bir misyon yüklemek de doğru değil. Bu, sivil bir inisiyatiftir. Şimdiye kadar belki de bu işlerin çok dışında kalan, kendi alanında belki bir şeyler yapmaya çalışan, ancak demokrasi, insan hakları mücadelesinden son süreçte kopuş yaşayan birçok unsurun, birçok yazarın, birçok sanatçının ilgi duyduğu ve bir şeyler yaptığı bir sivil organizasyon olarak düşünmek, çok fazla da misyon yüklememek gerekiyor. Sonuçta kendi olanaklarıyla bir şeyler yapmaya çalışıyorlar. Bundan sonra da yapacaklar.

Sekreterya yazışmaları gündemi takip açısından gerekli bir organ. Dikkat ettiyseniz sekreterya genelde avukat arkadaşlardan oluşuyor. Çünkü cezaevlerini iyi tanımaları, cezaevlerine giriş - çıkışlarda zorluk yaşamamaları, ilgili makamlarla doğrudan irtibatları olması gibi nedenlerle böyle bir yola gidildi. Biraz önce de ifade ettim. Bir Ferhat Tunç'tan, bir Yaşar Kemal'den gidip de Erzurum cezaevindeki koşulları incelemesi, Türkiye'nin her tarafına koşturmaları istenemez. Bizim düşüncemiz de o değil. Biz şunu yapmaya çalışıyoruz. Diyelim ki Erzurum'da veya Muş'ta bir sorun var.. Türkiye'nin herhangi bir yerinde olan bir ihlalin bu komiteye ulaştırılmasını istiyoruz. İlk aşamada altkomisyonlar oluşturulacak. Ve altkomisyonlarda ağırlıklı olarak avukat arkadaşlar, ilgi duyan başka kesimlerden de arkadaşlar gözlemlerini yapacaklar, raporlar sunacaklar. Çözüm için ağırlığı olan bazı insanlar devreye girecek.

Ancak bazı arkadaşlar komiteyi bir demokratik kitle örgütü gibi görmeye çalışıyorlar ve o yönde temsili kişiler göndermek gibi talepleri var. Bunları değerlendireceğiz. Önümüzdeki günlerde yapacağımız toplantıda kalıcı şeyler olacak. Bu organizasyon için bina tutma, araç- gereç alma gibi düşüncelerimiz var. Böylece belki ileride kurumsallaşabilir. Sanatçı arkadaşlar bu anlamda maddi destekte bulunacaklarını da söylediler.

Biz bunu komisyonlarla yayarak, belki genel üye bazında, bir genel kurul organıyla birleştirerek asli bir komiteye dönüştürmek amacındayız.

Sanatçı Ferhat Tunç:

Komite için olumlu şeyler söylemek zor

İzleme Komitesi'ne ilişkin olarak olumlu şeyler söylemek zor. Ölüm orucunun sona erdirilmesinden sonra cezaevlerinde yaşanan sorunların sürekliliği gözönünde bulundurularak bizzat görüşmelerde bulunan Yaşar Kemal'in istemiyle böyle bir komite oluşturulmuştu. Ancak daha sonra komitede bulunan arkadaşların bir araya gelmesi sorun haline geldi. Farklı gündemlerin yoğunluğu nedeniyle bu arkadaşlarımızın bir araya gelip, ciddi ve sağlıklı bir şekilde cezaevlerindeki sorunları izlemelerinin ve müdahale etmelerinin tıkandığını ben de görüyorum. Komiteden biri olarak, bu iletişimsizliğin ciddi bir zaaf olduğunu düşünüyorum ve gerek kamuoyuna, gerekse de cezaevinde bulunan arkadaşlara açıklama yapmamız gerekir. Bugünlerde komitede yer alan arkadaşlarla bir araya gelip çalışmalarımız üzerine konuşacağız.

EZLN: Bir Kızılderili hareketi

Orhan ÇALIŞIR

Zapatistalar hakkında politik bir değerlendirme yapmak; onlar hakkındaki bilgimiz ülke ve hareketle ilgili olarak –çoğu Subcommandante Marcos'tan olmak üzere– okunmuş yazılara ve Meksika'daki birkaç haftalık politik bir gezintiyle sınırlı olduğundan, yapılması zor bir iş. Fakat olanaklar sınırlı da olsa Zapatistalar gibi, Batı'nın metropollerinde bile büyük çekiciliği olan bir hareketi, doğru değerlendirebilmek için onun en azından dikkat çeken özelliklerini tanımlamaya çalışmak gerekiyor. Zapatistalar'ı tanımak; birincisi sol açısından böyle kötü bir dönemde, böylesine ilgi çeken bir hareketi anlamak bakımından çok önemli. İkincisi; Batı'daki bu harekete karşı yüksekten bakan, onu küçümseyen, nihayet "bir Üçüncü Dünya hareketi" olarak görenlerden dolayı tanımak önemli. Üçüncüsü; Avrupalı solcuların, Alman otonomlarından Madam Mitterrand'a kadar, biraz Güney Amerika ve gerilla romantizmiyle, biraz Hıristiyan (ortak) kültürünün etkisiyle, biraz da Latin Amerika gibi çok uzaklardaki bir hareketle dayanışmanın kendileri açısından yarattığı rahatlıktan dolayı ortaya koydukları abartılı heyecanlı havayı az çok ortadan kaldırıp Zapatistalar'ı soğukkanlı değerlendirebilmek açısından önemli.

EZLN Chiapas'taki Kızılderililerin özörgütlenmelerinin ve özsavunmalarının modern bir ifadesi

Bir istisna

Zapatistalar, daha doğrusu EZLN bir Kızılderili hareketi. Bu özelliğiyle G. Amerika solunda –Guatemala'daki, az bilinen "Guatemala Ulusal Devrimci Birliği" (URNG) dışında– bir istisna oluşturuyor. Latin Amerika'daki bütün diğer sol hareketler Beyazlar'ın ve/veya Kızılderili olmayanların hareketleriydi. EZLN ise Chiapas'taki Tzotzil, Tzeltal, Tozolabal, Chol, Mames adlı beş büyük Kızılderili kabilesi tarafından doğrudan oluşturulmuş bir ordu/ hareket.

Ama Zapatistalar yaklaşık bir yıldan beri, sadece bir Kızılderili hareketi olmaktan çıkıyorlar. EZLN'nin inisiyatifiyle kuruluşuna başlanan "Zapatist Ulusal Kurtuluş Cephesi" (FZLN) ile artık ülke sathına yayılmış Mestizler'in de önemli ölçüde içinde yer aldığı ulusal bir hareket haline geliyorlar.

EZLN Chiapas'taki Kızılderililerin özörgütlenmelerinin ve özsavunmalarının modern bir ifadesi. EZLN bir taraftan Kızılderili köylerinin geleneksel özyönetim ve taban demokrasisine dayanırken, diğer taraftan "Gizli Devrimci Kızılderili Komitesi– Genel Komutanlığı"– CCRI–CG ve onun sözcüsü Askomutan Marcos ile modern, yetkin bir önderliğe sahip.

Zapatist hareket çok hızla gelişen bir hareket. 1993'ü 1994'e bağlayan gece başlatılan ayaklanmadan sadece 2.5 yıl gibi kısa bir süre sonra 40'tan fazla ülkeden gelen insanla kıtalararası bir toplantıyı örgütledi EZLN. Dünyanın birçok ülkesinde Zapatistalar hakkında ve Zapatistalar'ın kendilerinin makale ve kitapları yayınlanıyor. Bunun asıl ilginç olan yanı böyle bir gelişmenin, dünyanın ezilenleri arasından bile kapitalizm dışındaki başka bir toplum hayalinin (projeyi bir yana bırakalım) hiçbir prestijinin olmadığı bir dönemde olması.

Yeni bir dil

Zapatistalar yeni bir politik terminolojiye ve şiirsel bir dile sahipler. Bu yeni dil bir taraftan binlerce yıllık bir Kızılderili kültürüne dayanıyor ve olağanüstü insancıl, diğer taraftan da –bildirgeleri yazan As Komutan Marcos'un bilgeliğinden modern ve dünyanın her tarafındaki insanlara seslenebiliyor. Bu özellikleriyle Zapatistalar belki de 1968'den beri sol'un başaramadığı bir şeyi başararak dünyanın birçok yerinde birçok insana ulaşıyor.

Silah ve gerilla oldukça romantik ve çekiciyse de Zapatistalar'da silahlar başrol oynamıyor. Aslında silah kullanmak da istemiyorlar. Şu kadar asker, bu kadar polisin öldüğü sansasyonel askeri baskınlar da yapmak istemiyorlar. Zapatistalar'ın güçleri "silahların eleştirici gücünden değil, Söz'ün ve eylemin eleştirisinin silahların eleştirici gücüyle desteklenmesi"nden geliyor. Kendi deyimleriyle, onlar "sözünü dinletmek için silahlanmış bir ses!"

Zapatistalar'ı dünyadaki var olan az sayıdaki diğer gerilla hareketlerinden ayıran özellik, her ne kadar ordu ve cephelerinde "ulusal" sözcüğü mevcut ise de, onların ulusal değil, evrensel nitelikleri... Bunu, düzenledikleri kıtalararası toplantıdan bütün bildirgelerine kadar görmek mümkün.

Zapatistalar iktidarı ele geçirmek istemiyorlar. Onlar toplumu öylesine radikal değiştirmek istiyorlar ki, bu toplumda siyasi katılım ve eylemliliğin yeni alanları yaratılsın. Ezilenlerin siyasi çalışmaları hiçbir şekilde engellenmesin. Böyle bir toplumu Zapatistalar "sivil toplum" olarak nitelendiriyorlar. Ve bu sivil toplumu "daha başka" bir toplum için mücadele olanaklarının yaratıldığı bir ara toplum olarak görüyorlar. İlk aşamada istedikleri, tabiri caiz ise "devrim için bir öndevrim" diye tanımlanabilir.

EZLN yeni bir politik terminolojiye ve şiirsel bir dile sahip. Bu yeni dil bir taraftan binlerce yıllık Kızılderili kültürüne dayanıyor ve olağanüstü insancıl. Diğer taraftan da Komutan Marcos'un bilgeliğinden dünyanın her tarafındaki insanlara seslenebiliyor. Bu özellikleriyle EZLN belki de '68'den beri solun başaramadığı bir şeyi başararak dünyanın birçok yerinde birçok insana ulaşıyor.

Bazı sorunlar:

Her ne kadar Zapatistalar'ın tartışmalarında, "Avrupa merkezci düşünce" eleştirilse de, Avrupa'ya bir olumlu gönderme, Avrupa ve Avrupalı'dan bir beklenti, onlara daha büyük önem vermeyi gözlemek mümkün. Halbuki birçok Avrupalı, kendi ülkelerindeki ve dünyadaki sorunları doğru tanımlayıp, halkın çoğunluğuna yönelik bir politika yapmadığından Latin Amerika'ya "kaçıyor."

Bir başka deyişle, metropollerle "üçüncü dünya" arasındaki ilişkiyi doğru kurmanın ve bu yönde siyaset yapmanın bedeli oldukça yüksek olduğundan bu insanlar, daha "zararsız" olan, hatta ülkelerinde liberal politikacılara kadar birçok kişiden destek alabilecekleri "üçüncü dünya"daki bir kurtuluş hareketiyle dayanışmayı tercih ediyorlar. Diğer taraftan bu durum, bütün metropol ülkelerinin insanlarını kapsayan sosyolojik bir sorun ve sadece Latin Amerika'ya giden Avrupalılar'ın psikolojik yapısıyla da açıklanamaz.

Sosyalist terminolojiden (marksist, anarşist, vb.) Zapatistalar'ın –ilk zamanlarının tersine– kaçınması da uzun vadede önemli sorunlar yaratabilir. Uzun süre belli insanlarla nisbeten muğlak, ama politik konjonktüre uygun bir dille konuşulursa, aynı insanlarla daha sonra başka bir konjonktürde başka bir dille konuşmak bin bir türlü sorunu beraberinde getirir. Pratik olarak; "toplumun dönüştürülmesinden"; Mexico–City'deki FZLN destekçisi sol liberal bir aydın, Chiapas'taki bir Kızılderili'den çok daha farklı bir şey anlayabilir. "Sivil toplum kavramı" da bu kavram adı altında çok farklı şeyler anlamayı engellemeyecek kadar muğlak.

İfade etmek ölmek demektir

Filiz ÖZDEM

Yazar ile yazdığı metin arasında sürüp giden amansız bir mücadele vardır. O, bir yandan ifade etmekte, diğer yandan ise gizlenmektedir. Yazarın yaratım sürecinde metinle kurduğu ilişki benzersiz ve çok da tanımlanamaz bir nitelik taşır. O, bütün güçsüzlüğünü koyar yapıta... Acılarını, korkularını, yalnızlığını, öfkesini, yaşama ilişkin beceriksizliğini, kaçışlarını, saplantılarını, düşlerini... Bu yüzden yazarı gören, tanışma olanağı bulan, onunla söyleşen ya da bazen dost olan okur çoğu zaman bir düş kırıklığı yaşar. Yazar, okurun gözünde yazdıklarıyla bütünleşmiş ve cümleleri, dizeleriyle bir varlık kazanmıştır. Yazma anı, yazarın kurtulma anıdır. Onu bu kurtuluş anıyla, güçsüzlüğünü aslında bir tür güce dönüştürdüğü anıyla, yani kitaplarıyla tanıyan okur, bu nedenle onu yazdıklarından farklı bulur.

Yazar açısından "ifade etmek", ilk elden sanatsal bir kaygı değildir. Çünkü sanat, onun için yalnızca bir kendini ifade etme biçimi, kendi varlığını ve varoluşunu dışsallaştırma yöntemidir.

Pasolini'ye göre ifade etmek ölmek demektir... Bu nedenle onun, gerek yazılı gerek görsel tüm yapıtlarında baskın olan biçem anarşist ve kapalı bir özellik taşır. "Katolik ve marksist" olarak tanımlanan Pasolini'nin belkemiği sayılabilecek genel izleği din ve ideolojidir.

Pasolini bir halk adamıdır; seçkinleri, küçük burjuva aydınlarını eleştiren, ama hiçbir zaman popülist bir söyleme düşmeyen, donanımlı, derinlikli bir entelektüeldir. Değerlerin yanındadır, ama ahlakçı değildir. Ona göre ahlak, burjuvazinin yarattığı bir davranış dinidir. Oysa o gerçek metafizik dinin peşindedir; İsa'da ete kemiğe bürünen insanın, insancıllığın peşindedir. Burjuvazi, ruhun kurtuluşunu, eski bir söylence gibi, bu metafizik dinin alanına bırakmış, onun yerine vicdanı yerleştirmiştir; vicdansa sahte, yapay bir şeydir. Pasolini yaşamı, yapıtları, saldırgan dili ve ölümüyle bir efsane sayılır. 7 Eylül 1995 tarihli Corriere della Sera gazetesinde çıkan bir yazıda, dilbilimci Cesare Segre, Pasolini'nin ya nefret edilen ya da tapılan bir sanatçı olduğunu ve onun mükemmelliğini tartışmaya açmak, onu günahları ve sevaplarıyla değerlendirmek gerektiğini belirtir ve onu bir anti-klasik olarak değerlendirir. Deleuze'ün düşünürleri şizoitler ve paranoyaklar diye iki kategoriye ayırdığını anımsatan Segre kendisini paranoyaklardan, Pasolini'yi ise şizoitlerden sayar.

Ayrıca Pasolini, hemen tüm yapıtlarında değindiği yoksul, kenar mahalle gençlerini, onların duygu ve düşüncelerini serimlerken çizdiği panoramayla da "varoş olaylarını" öngören bir düşünür olmuştur.

Pasolini'nin sinema ya da şiir dili, mistik bir konuyu işlerken bile, lirik değil, gerçekçidir. Onun "doğal dini" savunan ve "patronların dünyasındaki zamanın dinine" çattığı , Elsa Morante'ye ithaf ettiği, yaklaşık 950 dizelik uzun şiiri "Zamanımın Dini" (La Religione del mio Tempo) için yazdığı ek şiiri "Bir Işık"ta, kendi yaşamında derin izleri bulunan annesiyle olan ilişkisinin (annesi onu hizmetçilik yaparak ve çok güç koşullarda büyütmüştür) ve kapitalizmin dayattığı umutsuzluğun karşısında dikilen ince ama güçlü bir umudun ışığı görülür.

BİR IŞIK

Uzun, sonu gelmez bir ekte
sürüp giderken,
tükenmeyen acı
-köklerini başka bir
zamanda bulan-

bilirim, karmaşanın içinde bir ışık,
dine ait, bir iyilik ışığı, kurtarır beni
umutsuzluğa olan büyük sevdam...

Zavallı bir kadındır uysal, ince
varolmaya bile cesareti olmayan
ve gölgede durur öylesine, bir çocuk gibi,

saçları seyrek, giysileri gösterişsiz artık
ve neredeyse yoksul, menekşe
kokan gizli anılarıyla;

göreviyle denk olmamaktan ürken birinin
suskun yürek darlıklarında işe yarayan
gücüyle ve elindekiyle asla yakınmayanın

ödediği: Zavallı bir kadındır yalnızca
sevmeyi bilen, kahramanca, ve ana olmak
verebileceğinin tümü olmuştur.

Evi cılız çocuklarıyla
doludur, yorgunluktan: Gece
uykuda bile, örter kuru gözyaşları

herşeyi: Öylesine eski bir merhamettir bu
böyle ürperterek sıkan yüreğimi,
haykıracağım eve dönerken,
öldüreceğim kendimi.

Vahşice ölüyor çevrede her şey,
ondaki iyilik ölmüyor yalnız,
ve bilmiyor, sessiz sevgisinin

-zavallı, tatlı kemikçiklerim benim-
aklıma geldikçe beni acıdan ve
utançtan nasıl öldürdüğünü

mutfağımızın sessizliğindeki
sıkıntılı halleri ve iç çekişlerinin
nasıl da kötü ve alçak kıldığını beni...

Her saat, artık herşey bitmiştir, hep
onun oğlu olan benim için çocuk
olan onun için:
Bitişi umut etmekten başkası kalmaz geriye

gelsin gerçekten söndürmeye çetin acısını
bekleyişin. Birlikte olacağız,
çabuk, o hıncahınç külrengi taşlarla dolu

sararmış çayırda, varoluşun taze
tohumunun her yıl otlar ve çiçekler verdiği:
Kırın zorladığı şey yok artık

duvarların çizdiği sınırdan
başka, tarla kuşlarının
uçuşları arasında, gündüz ve gece,
bülbüllerin umutsuz şarkısı.

Yığınla kelebek ve böcek var orada,
eylülün bitiminde, girdiğimiz
mevsimde, diğer oğulun

dirliğin buzundaki kemikleri
canlı tutuyor çileyi:
Ulaşıyor her öğle sonrası, alaşağı ediyor

çiçeklerini, aksatmaksızın, her şey susarken
çevrede ve onun sıkıntısı du
yuluyor yalnızca,
orada, tasayla, gömülmüş yatıyor,

uzaklaşıyor sonra, duvarlarda ve yarıklarda
hemencecik yerini bulan sessizlikte,
tulumbalardan cump diye
sesler yükseliyor, o

titrerken yekiniyor azıcık gücüyle,
istekli, seçmiş olarak iyi
bellediğini yapmaya;
ve dönüyor, sık çimenliğini adımlayarak

yeni otçukların, o çiçekler için
doldurdukları çanaklarıyla... Hadi
çabuk, sevimli yaşama uğraşı, yitip

gideceğiz dibinde bu taze toprak
parçasının: Ama duyan olmayacak
bizim yitişimizi, onda harmanlanan

ucuna varılmamış bir hayat.
Sıkıntılı ve yoksul bir suskumuz olacak,
acı dolu bir uyku, yumuşaklığı ve dirliği

duyurmayan, ama özlem ve yakınmayı,
hüznünü yaşamadan ölenin:
Saflık varsa, hep genç kalınır,

senin uysal dünyan olacak,
güvenin, kahramanlığın:
Dutların ve asmaların güzelliğinde

ya da mürverlerin, her soylu ve mutsuz
yaşam belirtisinde, her ilkbaharda, sen
olacaksın; her gülünecek
günün olduğu yerde,

ve yine gülerler, uygunsuzca
yaşayanlar, sen vereceksin saflığı, bize kalan tek
ürkütücü ve tatlı düşünce: Yoktur asla
umutsuzluk, biraz umut içermeyen.

pier paolo pasolini
Türkçesi: Filiz Özdem

Gülcemal Vapuru

SEZAİ SARIOĞLU

Memleketimden insandevlet manzaraları...

Türkiye'de "Devlet, toplum, birey" arasında kavramsal ve pratik ayrımının kalktığını düşünüyorum. Öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, hayal bilgisi ve hayat bilgisi erbabı devletin tıpkı basımı gibi. İnsanlar, "Fevkalade devlet özeltüzel sayısı" halinde, kendi gönderlerinde dalganıp duruyor. Devlet matbaalarında, Talim Terbiye Kurulu yasa ve yönetmeliklerine göre harphanede basılmış, harp tacirleriyle iç içe yaşamak bir muhalif için çok zor. Sıradan yurttaşların bile Devlet Malzeme Ofisi'nde demirbaş kayıtlı birer eşya olması kimseyi rahatsız da etmiyor.

Çevrenize şöyle bir bakın... Okuması yazması olan canlı öznelerden, okuması yazması olmayan nesnelere kadar her şey devlete benzemiyor mu? İnanmıyorsanız sokağa çıkın ve köşedeki "Sinekli Bakkal"a uğrayıp memleket dedikodusu yapın. Bakkalınızın, ilk perdeden sonra, bakkallıktan çıkıp, "gaz–tuz yerine devlet sattığını" görünce sakın şaşırmayın. Sadece sizin bakkalınız değil, tüm bakkallar artık, mahallenin yasama, yürütme, yargı organı gibi.

Danıştay, sayıştay, cezaevi müdürü, emniyet genel müdürü, cellat ve işkenceci olarak karşınızda arz–ı endam edenler canınızı sıksa da... "Umulmadık bir gün olabilir bugün / kan var bütün kelimelerin altında" diyerek... Ve...

Bak bendeki sabıra, deyip solunuza ve yolunuza devam edin...

Tümü bu kadar değil. Daha sonra, alaturka astrologların sık olduğu "neyse falin çıksin halin" mekanlarına gidin ve falınıza baktırınca "nerede o eski fallar, nerede o eski yalanlar" diyeceksiniz. "Kadir mevlam" ile başlayan nakaratın, "kadir devlet" ile devam ettiğini duyunca sakın şaşırmayın. O masum yalanların atıldığı herkesin bir parça ihtiyacı olan fallara bile devlet karışmıştır artık. "İki zamanda mı desem, üç zamanda mı desem, kadir devlet işinizi rast getirsin" cümleleri ile biten günümüzün son modası falcılar, fallar sizi şaşırtmasın... Falcıların devlet falı baktığı, fala devletin karıştığı bir başka ülke biliyor musunuz? Falcının her seferinde sizin değil, memleketin değil, devletin falına baktığını, son tümcenin "sevesin devletini, sevesin ordunu, gitsin işlerin rast, olasın devlete aşık" olarak bittiğini duyunca sakın ola barışseverlikten vazgeçmeye kalkmayın... Olur böyle şeyler... Ve....

Bak bendeki sabıra, diyerek solunuza ve yolunuza devam edin...

Mesela, örneğin, misal... Teşbihte hata olmasın ama en özgürlükçü entelektüellerin oturduğu fri mekanlara gidin. Gidin ve; "o piti piti, karamela sepeti, terazi lastik cimnastik" diyerek içlerinden birini sohbet için seçin. Tanışmanıza gerek yoktur, o, kitleyi tanır. Oturur oturmaz size, birey olmanın faziletlerinden, "ben" ve "biz" arasındaki ilişkilerden, tarihin ben olmakla başladığından, düşünce özgürlüğünden, cinsel özgürlüklerden falan söz edince sakın ha alınmayın. Eskilerin kalem beyefendisi dediği, şimdilerde kavrambey, olarak adını alan bu tipler, size bütün zamanlarda devlete karşı olduğunu söyleyince muhalif dilinizi yutmayın. Onlarla en fazla bir saat oturun yeter. Bir saat sonra, aydındevlet ile karşılaşacaksınız. Örtü ortadan kalkmıştır, o artık, tek kişilik bayrağı, tek kişilik istiklal marşı, tek kişilik anayasası olan biridir. O tek kişilik bir devlettir...

Ve... Sakın ola ki umutlarınızı kocatmayın... Ve...

Bak bendeki sabıra diyerek, solunuza ve yolunuza devam edin...

Dönüşte sokakta oynayan, karşılıklı olarak biribirlerine "aldım, verdim, ben seni yendim", "alamazsın, veremezsin sen beni yenemezsin" diyerek eşleşen ve birbilerine karşı ayaklanan! çocuklara oyun komşuluğu edin. En muhalif mevsimin adı olması gereken çocuklarla iki satırlık, "küçüktüm ufacıktım düş oynadım acıktım" diyerek konuşmaya başlayın. Benim gördüğüm çocukdevlet'i siz de göreceksiniz... Ve... Sakın ola ki, siz siz olun, devlet olsa da bütün çocukların altında, herbiri devlet olan büyükler, devletçocuk haline dönüştürse de çocukları, onlara güvenmemezlik etmeyin. Ve...

Bak bendeki sabıra, diyerek solunuza ve yolunuza devam edin...

Bakla falı, kahve falı, savaş falı derken...

Bu toplum baklayı ağzından çıkardı ve bireylerin, kurumların, şarkıların, türkülerin, fıkraların içinde ne kadar devlet olduğu ortaya çıktı. Bugünlere de çok şükür ki, devletin içimizde(n) biri olduğu ayan beyan ortaya çıktı...

Bir musibet, bin nasihatten daha iyi derler... Musibet ortada, üzerinde kan lekeleri olan nasihatı kapıp, "Ahmet Abi, güzelim, bir mendil niye kanar/ Diş değil, tırnak değil, bir mendil niye kanar/ Mendilimde kan sesleri" şiiriyle yola revan olmaktan başka çare yok gibi...

Hiç mi mendil kapmaca oynamadık...

Solculuk ve yolculuk, biraz çocuk olmak ve biraz mendil kapmaca oynamak değil midir?

Ben simitçiyim hesap hatası yapmam...

Sabahın körü... Taksim'den havaalanına gidiyoruz. Karnımız aç... Türkdışı'na çıkacak konuğum miniminnacık Türkçe biliyor ama Türkçe simit almayı bilmiyor. Karnımız aç, otobüs kalkmak üzere. Simit arabasının gönderine yoksul işi Türk bayrağı çekmiş ve (h)ata kanlarıyla sulanmış Türkiye haritası asmış simitçiye uykuadım yaklaşarak, "iki simit, lütfen acele olsun, otobüs kalkıyor" diyerek, günün anlam ve önemini belirterek sahip Muzaffer'den aldığım birmilyontürklirası'nı uzatıyorum. Dış ve kış görünüşü, küçük bir kasabanın nüfus memuruna benzeyen simitçi anında ak tolgalı beylerbeyi gibi haykırıyor:

"Değil mi ki hepimiz Türk evladıyız. Değil mi ki, bu memleketin bekası için şuracıkta simit satıyoruz ve alın terimizle geçimimizi sağlıyoruz, bu otobüs müşterimi bırakıp gidemez. Biz devletiz..."

Ağlar mısın güler misin. Hayatımda ilk defa "simitçi bir devlet" görüyorum. Ünlü vefa bozasına vefasızlık ederek, benim bildiğim devlet simit, gazoz satmaz, halkların ensesinde boza pişirir, diyecek oluyorum... İlk mektep yıllarında, simitçilik okulundan mezun olmuş biri olarak devletin simitçilik yapması, ya da simitçinin devletçilik yapması gücüme gidiyor... Gevrek, gevrek üzülüyorum...

Telaşım var; taksi tutmaya mecalim yok. Onun umurunda değil, müşterilerine anıyasa'dan tavsiye niteliğinde bölümler okuyarak satış yapıyor. İçimden, "bu işte bir mit yeniği var" diyerek acemi bir solcu gibi klasik düşüncelere gark olup, "eski Türk filmlerindeki gibi 'iyi polis amcalardan biri' simitçi kılığına girip 'kitleleri kandırmaya mı' çalışıyor" diye düşünüyorum. Paramın üstünü beklerken, "simitçi amcaabidayı sen nerelisin?" sözleri çıkıyor ağzımdan. Anında yanıtlıyor:

"Kayserili'yim, Çerkes'im, Türk'üm, doğruyum, çalışkanım, Ne mutlu Türk'üm diyene..."

Baktım, eski günleri anısına "Tek Yol Devrim, Yaşasın Sosyalizm" diyerek infazımı yakacağım, "henüz sabah, muhalefet saati başlamadı, devlete uyma ey muhalif" diyerek iki adet simiti ve avucuma tıkıştırdığı para üstünü saymadan alarak otobüse biniyoruz.

Olup biteni otobüste konuğuma anlatmak, her muhalifin devrimden önce resimlerine baktığı, devrimden sonra ise dipnotlarını okuduğu Kapital'i okumaktan daha zor oluyor. Arkadaşı yolcu edip dönüşte para öderken, simitçinin yanlışlıkla "üç yüz elli bin lira" fazla verdiğini anlıyorum.

Otobüsten tekrar Taksim'e iner inmez, birkaç saat önce yaşadığımız ol hikayeyi anlatarak, üçyüzellibintürklirasını uzatıyorum. Yüzüme bakıyor. Hayatında duygulu ve sivil huylu devlet yüzü görmeyen bir müzmin muhalif olarak, "Galiba duygulandı, teşekkür etmek için güzel ve anlamlı sözcükler biriktiriyor" diye düşünüyorum.

O, belli ki hiç "simiiit" demeyen biri... "Devleeeet" dercesine kükrüyor:

"Bizde yanlış olmaz. Ben yirmi yıllık simitçiyim, kimseye yanlış para üstü vermedim. Bayrağın ve haritanın olduğu yerde yanlış olmaz. Yanlışlık sizde."

Aklıma Hazım Ruhi geliyor, "sabah sabah bu belayı başıma o mu musallat etti acaba, bu simitçi onun kahramanlarına benziyor" diye aklımdan geçiyor. "Bütün param bir milyondu, iki saat içinde başkasının cebi cebime, parası parama değmedi, bu parayı siz verdiniz sevgili harita, sayın ezan, saygıdeğer bayrak, kıymetli ve muhterem devlet" diyesim geliyor. Ama infazımı yakmak istemiyorum, bir simitçi yüzünden neden bir muhalif daha hayatın içinden eksilsin, değil mi?

"Yanlış hesap Bağdat'tan dönermiş... Eeeee... Burası Bağdat değil, Taksim Er Meydanı..." diyerek, "Bir Adım İleri İki Adım Geri" ve "Ne yapmalı?" kitaplarından bildiğim bütün alıntıları okuyarak SÖZ'e giderken, o da, devlet klasik musikisi korosunun bir üyesi gibi müşterilerine ileri– geri mehter marşı söylercesine satışa devam ediyordu:

"Bizde yanlış olmaz, biz devletiz. Biz hesap hatası yapmayız..."

Devletle pazarlık olmaz...

Yıl 1983. Metris cezaevi C–15 koğuşu... Mazgalın önüne sebze–meyva getiren askerler satış yapıyor. Onlarla konuşmamız, uzun süreli bakışmamız bile yasak. Çünkü; "beş derste terörist nedir?" eğitiminden geçiriliyorlar. Yüz–göz olmak için alışverişi uzatan diyaloglar deniyoruz. Memleketlerini ve isimlerini gizliyor. Şivesinden Denizli'nin köyünden olduğunu zannettiğimiz bir asker, "nerelisin?" sorumuza, "Gayrı, doğma büyüme İstanbullu'yum, Suadiye'de oturuyorum, öğrenip de netcen, ne yapcen" cevabını veriyor. Lafı uzatmak için, "domatesleri şu fiyattan, salatalıkları şu fiyattan veremez misin" diyerek pazarlık yapmak istiyoruz. Mazgalı anında "çat" diye kapatıyor. Voltaya başlıyoruz. Birkaç dakika sonra mazgal açılıyor ve sesleniyor:

"Devletle pazarlık yapılmaz..."

HAZIM RUHİ
AĞIR AKSAK ÖYKÜLER

Ne olacak bu derginin hali?

'Beni gören deli olmuş sanıyor, ölürüm de ayrılamam ben senden' Diego Maradona

Evet, sonunda olan oldu. 1.5 yıldır bizim dergi nasıl becerecek de 1750 tirajı yakalayacak, diye merak edip duruyordum. Derginin aktif, dinamik ve aynı zamanda ileri görüşlü olan çalışanları üstün gayretler sonucunda 1600 satışı yakalamayı başarmışlar, hem de benden habersiz. Siz sayın okuyucular müsterih olun, zinhar sizin zerre-i miskal suçunuz yok. Hala bizi okumakta olan 1600 mutlu azınlığa ise güzel bir haberim var. Dergimizin hümanist feminist, komünist, optimist ve hem kalemi, hem de yumruğu kuvvetli tek yazarı Sayın Yelda Hanım (ulan burada hanım lafı ağzımdam kaçtı, başıma bi şey gelir mi acaba?) sizleri, yani kelaynakları, yani son mohikanları yazı konusu yapacak, iyi mi?

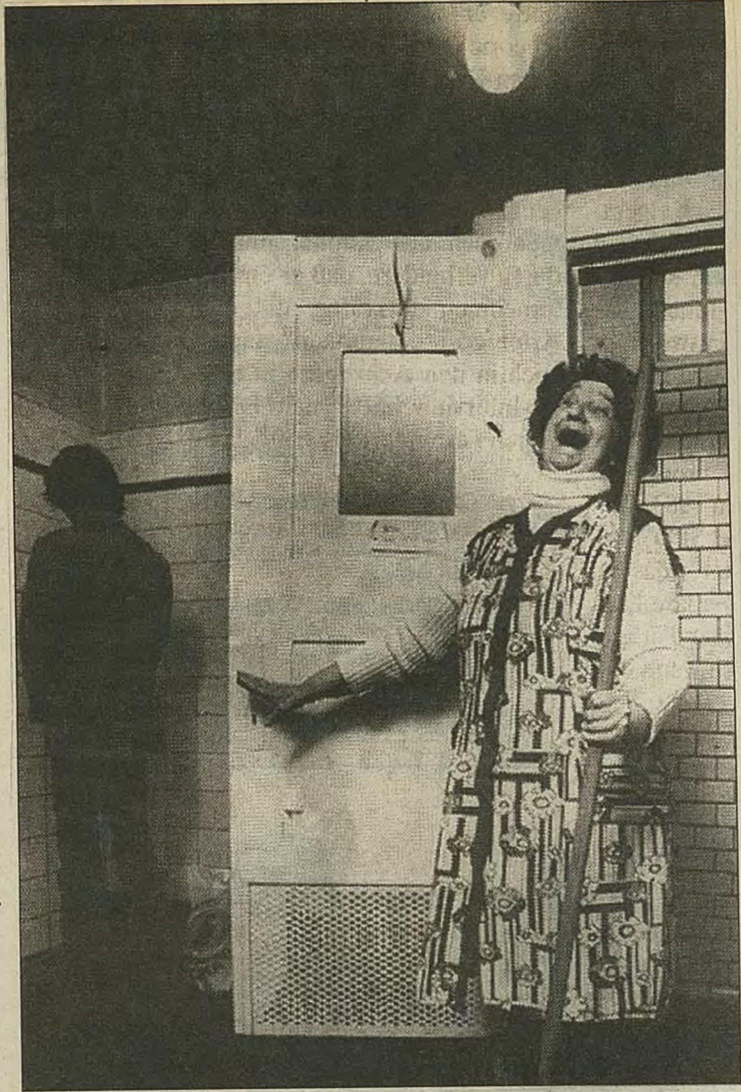
Bu arada, ben de boş durmuyorum tabii. Bu tiraj konusuna fena halde kafamı taktım ve hemen Seyfi Bey'e gidip durumu arzettim. Uzun süren bir teşrik-i mesai ve istişare sonucunda fikrimi beğendi. Artık yeni tasarımız şu. Söz dergisi çalışanları olarak topluca Hollanda vatandaşlığına geçmeye karar verdik, dergiyi orada çıkaracağız. Malum Avrupa'da herkes bi şeyler okuyor. Acaip satış patlaması yaparız valla! Hem Hollanda'da bi sürü lale de var. (Ne lalesi mi, bildiğimiz lale canım). Bir de kırmızı fenerli mahalle varmış. Ben görmedim. Bir bilen anlattı. Ne güzel her taraf aydınlık, ışıl ışıl! Herkes eline bi tane dergimizden takar ve kırmızı ışıklar altında ne yazmışsak okurlar.

Dikkatli okurlar benim ne denli "buluş düşkünü" biri olduğumu bilirler. Bir iltica edelim, bakın bakalım ne biçim satacağız bu dergiyi. Hem sonra benim kafam ticarete de çalışır, hepimiz zengin olacağız. Basın holdingi bile oluruz anasını satıyım. Böylece Seyfi Bey dergi elemanlarına çay bile verebilir.

Bakalım gelecek günler ne gösterecek? (Güzel günler göreceğiz çocuklar, güneşli ve güzel günler. Nah, görürüz!)

Neyse bu konuyu burada kapatıyorum. Ben fikir adamıyım, sadece görüşlerimi sundum, artık Seyfi Bey de bi şeyler yapsın. Her şeyi benden beklemeyin. (Hem Hollanda'da Gullit'le de tanışırız, ha bir de Van Basten var, onu da görürüz. Belki bi işimize yararlar.)

Gelelim bu haftaki gündeme Vehbi! Vehbi! Anaa! Vehbi yok! Ne yazayım ulan ben şimdi? Hişt Veysi Bey senin çevren geniştir. N'oluyo abi Kuzey Irak'ta? Tansu Bacım ne alemde, yine malı götürüyo mu? Araba ithalatı mı? Bunu mu yazayım? Abi gözümüzün nuru proleter kardeşlerimizin Koç için sokağa döküldüğü bir olayı ben nasıl yazı konusu yapabilirim ki? İşçi bunlar abi, zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyleri yok ki, işçi– memur elele genel greve, dünyanın bütün işçileri birleşin, yok abi yazamam, hepsi emekçi bunların, hepsi marksist, elim gitmez, bir de bende işçi fetişizmi var, hayatta yazamam abi! Sezai Bey, Sezai Bey, sen yardım et! Gündem ne kardeşim! Sistemin neresindeyiz? Bu hayattaki duruşumuz ne? Tek ayak üstünde mi dursak, amuda mı kalksak, hangisi memleket için yararlı olur, bi akıl ver Sezai Bey kardeşim! Kıbrıs, PKK'li rehineler, gözaltı, Oral Çelik'in yurda kesin dönüş yapması, Fenerbahçe Şampiyonlar Ligi'nde, Talabani'nin İran'a girişi, Reha Muhtar ve Serdar Ortaç, Şevket Azan ile Mehmet Boğar, Yusuf ile Züleyha, Ferhat ile Şirin! Öff, ne lan bu, dağ taş gündem dolu be! Yazmıyorum arkadaş. İçim bulandı yahu!

Şu anda aldığım bi habere göre Seyfi Bey, Mehmet Boğar'ın son marifeti olan "telefon dinleme" işinden ziyadesiyle yararlanıyormuş. Dergideki tüm çalışanları uyarıyorum. Sağa sola telefon açarken dikkatli olun. Hem bi bardak demli çay içemeyip, hem de telefonlarınız dinleniyorsa bilin ki bu iş bitmiştir, sizlerden bu memlekete hayır gelmez. Uyanık olun. Kırmızı ışıkta geçmeyin.

Hişt Sermet Bey, gündemde bi şey var mı?

Sosyalist
KURTULUŞ
GELECEKTEN NE BEKLİYORUZ? KURTULUŞ
KRİZ, REFAH PARTİSİ VE SOSYALİST HAREKET C. Moralı
REFAH-DYP KOALİSYONU VE KÜRT SORUNU Erdal Kara
KÜRT SORUNU, TARİHSEL HAFIZAMIZ VE GÖREVLERİMİZ ÜZERİNE BİRKAÇ HATIRLATMA Fırat İnce
"ESKİ"YE TAKILMAK YA DA "YENİ"YE YÖNELMEK Günay Kubilay
ÖDP VE ÜÇ SORUN C. Moralı
SINIF HAREKETİ ÜZERİNE Erdoğan Usta
EYLÜL 1996 5
ÇIKTI Kitapçılarda

EMEĞİN, ÖZGÜRLÜĞÜN, KARDEŞLİĞİN SESİ...
ÇEVRE RADYO 105.7
Doğru ve hızlı haber...
Evrensel bilgi ve kültür...
Geleneksel ve çağdaş dünya müziği...

Meis Cafe / Bar
Cem Karaca VE Uğur Dikmen
Her Perşembe Saat: 22.30'da
Her gün canlı müzik
Beyoğlu Mis Sok. no: 20 Tel: 293 99 73 - 293 05 98 - 244 22 70

Mutluluğun resmi ya

Mesut sözcüğü Arapçadan bozma bir sözcük... Mutlu anlamına geliyor. Bizde Arapçadan bozması da, öz Türkçesi de insan ismi olarak kullanılıyor.

Hürriyet gazetesiyle ANAP Genel Başkanı'nın birdenbire keşfettiği "ayakkabı boyacısı" Mesut Yılmaz altı yaşında. Gazetede çıkan haber şöyle:

"Ayakkabı boyacılığı yapan 6 yaşındaki Mesut Yılmaz, önceki gün İstanbul'da tanıştığı ünlü adaşı ANAP lideri Mesut Yılmaz'ı müthiş esprileriyle bol bol güldürdü..."

"Küçük Yılmaz 'Senin annen ANAP'lı mı' diye soran Yılmaz'a 'Hayır Siirtli' yanıtını verince ANAP Genel Başkanı kahkahaya boğuldu..."

Gerisi önemsiz...

Büyüğünü geçelim... O "kahkahaya" boğulduğuna göre bir hayli mesut... Ama Siirtli Mesut hiç de mesut değil... İstiklal Caddesi'nde, Beyoğlu sokaklarında gecenin geç saatlerine kadar boyacılık yapıyor, boya sandığı belediye zabıtaları tarafından elinden alınınca, selpak satıyor... Mesut tek başına değil...Kardeşleri ve yeğenleriyle birlikte.

Sayalım:

Abdullah Yılmaz, 22 yaşında. Babasıyla birlikte seyyar meyva satıcısı.

Lezgin Yılmaz, 17yaşında. Konfeksiyonda işçi.

Çetin Yılmaz, 13 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Tekin Yılmaz, 10 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Mesut Yılmaz, 6 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Memiş Yılmaz, 4,5 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Recep Yılmaz, 2 yaşında. Henüz hiçbir şey satamıyor. Bunlar kardeşler. Yeğenlerinden Tarık Sod, 12 yaşında, Halil Sod 10 yaşında, Leyla Sod 4.5 yaşında... Hepsi de Beyoğlu'nda selpak satıyor.

Günde bir milyona yakın para kazanıyorlar. Paraları, babaları kahvehanede kağıt oyununda yitirmesin diye, gizlice annelerine veriyorlar...

SÖZ dergisinin ilk çıktığı günlerde bizim redaksiyon, Mesut ve ağabeyi Tekin ile tanıştı. Bir gün dördüncü kata çıkageldiler... Ellerinde boya sandığı. Henüz konuşkan hale gelmemişlerdi. Sorulan sorulara yarı Kürtçe, yarı Türkçe ama kısa yanıtlar veriyorlardı. Bir yıl önce Siirt'ten göçetmişlerdi. Babaları, amcaları "korucu"luğa yazılmışlar, derken Kürdün Kürdü kırdığı belalı savaşta can derdine düşmüşler, tası tarağı toplayıp göç ettirilenlerle aynı yazgıyı İstanbul'da paylaşmak zorunda kalmışlar...

Olan ortada...

Resmi propagandaya bakılırsa, Doğu ve Güneydoğu çok yoksul olduğu için gençler işsizlikten bunalıp, dağa çıkıyorlar ya, Mesut'un babası ve amcası çocuklarını işte bu karanlık gelecekten bir güzel kurtarmışlar.

Büyük Mesut Yılmaz ile Berna Yılmaz'ı "kahkahaya boğan" küçük boyacı böylece "teröristlerin" eline düşmemiş... Düşmemiş ama ağabeyleri, küçücük kardeşleri, yeğenleri ve kuzenleriyle Beyoğlu'na düşmüşler...

Onlar çok şükür "terörist" olmayacaklarmış...

Peki ne olacaklarmış?

Küçük Mesut güya büyük Mesut'a "Doktor olacağım" demiş... O da ilgilenecek olmuş küçük Mesut'la...

Kahkahaya boğula boğula ilgilenecekmiş ya, Mesut bu ilgi kahkahaları arasında mesleğine devam etmekte...

Terörizm stajı görmese de, tinerciliğin, uyuşturucu bağımlılığının, mafya şebekesine aday üyeliğinin, onbinlerce "sokak çocuğu"nu bekleyen bütün rezilliklerin eşiğinde masum gözleriyle yanıbaşında olup biten bütün alçaklıkları izleye izleye büyümekte...

Şu iki yıl boyunca Mesut ve onunla o sokak senin, bu meyhane benim dolaşan hısımları eğer hala Beyoğlu'nun karanlık yüzünün yarı ölü kurbanları olmadıysalar, bu, "Mis Sokak aydınları" diye her nedense yerden

yere vur
kadın ve
dandır...
Zayı
"Ter
Kürt çoc
bakıyor,
tirdiği an
- kıra eğl
riyle hazı
Büyi
yor", "ka
Büyi
dürülmüş
bir mayış
yılıyorlar
"Ann
Çocu
ama bir d
Buna
Bunu
Bu es
Siirt'
ve çoluğu
zavallı ko
len partiy
diğini, 'A
espri yapt
lar. Kürdü
den yurdu
"terörist"
nüştürüyo
"espri"leri
Elind
Niçin
Annes
Boya
yorlar. Ko
duğu gün
dığını, oğu
sokakların
Ama
Annes
Beyoğ
dığını, yal
nin Beyoğl
latmadığın
lacağını, y
uğramayac
yalnız siya
yaşamın be
ğını, vahşi
başkalarını
gösteremey
Küçük
dı. Kahkah
sutlar'a bu
Sokakt
Bir de çocu
sönmekte c
İşte biz
Mutlul
olsun, ister
ta selpak sa
Mutlul
Mesut'
mek mümk
mutluluğun
ni yapabilm
ğun resmini
maz... Oyun
Küçük
beri SÖZ de
Onu öz

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

• **Sahibi:** Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK
• **Koordinatör:** Seyfi ÖNGİDER
• **Yazıişleri:** Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN
• **İdare:** Muzaffer TUTKAN
• **Sorumlu Müdür:** Hüseyin AYIK
• **Ankara Temsilcisi:** Mustafa ERDOĞAN

Avrupa T

Almanya: A. Vehbi PAKS
Fransa: Y. Mustafa ÖZKA
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR
İngiltere: Ahmet Sayer

Adres: Sıraselviler cad. Billurcu sk. No: 3/8 Tasim/ İstanbul **Tel:** (0212) 249 99 29 **Fax:** (0212) 249 99 29 **Basıldığı Yer:** Se

Mutluluğun resmi yapılmaz

Mesut sözcüğü Arapçadan bozma bir sözcük... Mutlu anlamına geliyor. Bizde Arapçadan bozması da, öz Türkçesi de insan ismi olarak kullanılıyor.

Hürriyet gazetesiyle ANAP Genel Başkanı'nın birdenbire keşfettiği "ayakkabı boyacısı" Mesut Yılmaz altı yaşında. Gazetede çıkan haber şöyle:

"Ayakkabı boyacılığı yapan 6 yaşındaki Mesut Yılmaz, önceki gün İstanbul'da tanıştığı ünlü adaşı ANAP lideri Mesut Yılmaz'ı müthiş esprileriyle bol bol güldürdü..."

"Küçük Yılmaz 'Senin annen ANAP'lı mı' diye soran Yılmaz'a 'Hayır Siirtli' yanıtını verince ANAP Genel Başkanı kahkahaya boğuldu..."

Gerisi önemsiz...

Büyüğünü geçelim... O "kahkahaya" boğulduğuna göre bir hayli mesut... Ama Siirtli Mesut hiç de mesut değil... İstiklal Caddesi'nde, Beyoğlu sokaklarında gecenin geç saatlerine kadar boyacılık yapıyor, boya sandığı belediye zabıtaları tarafından elinden alınınca, selpak satıyor... Mesut tek başına değil...Kardeşleri ve yeğenleriyle birlikte.

Sayalım:

Abdullah Yılmaz, 22 yaşında. Babasıyla birlikte seyyar meyva satıcısı.

Lezgin Yılmaz, 17yaşında. Konfeksiyonda işçi.

Çetin Yılmaz, 13 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Tekin Yılmaz, 10 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Mesut Yılmaz, 6 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Memiş Yılmaz, 4,5 yaşında. Beyoğlu'nda selpak satıyor. Recep Yılmaz, 2 yaşında. Henüz hiçbir şey satamıyor. Bunlar kardeşler. Yeğenlerinden Tarık Sod, 12 yaşında, Halil Sod 10 yaşında, Leyla Sod 4.5 yaşında... Hepsi de Beyoğlu'nda selpak satıyor.

Günde bir milyona yakın para kazanıyorlar. Paraları, babaları kahvehanede kağıt oyununda yitirmesin diye, gizlice annelerine veriyorlar...

SÖZ dergisinin ilk çıktığı günlerde bizim redaksiyon, Mesut ve ağabeyi Tekin ile tanıştı. Bir gün dördüncü kata çıkageldiler... Ellerinde boya sandığı. Henüz konuşkan hale gelmemişlerdi. Sorulan sorulara yarı Kürtçe, yarı Türkçe ama kısa yanıtlar veriyorlardı. Bir yıl önce Siirt'ten göçetmişlerdi. Babaları, amcaları "korucu"luğa yazılmışlar, derken Kürdün Kürdü kırdığı belalı savaşta can derdine düşmüşler, tası tarağı toplayıp göç ettirilenlerle aynı yazgıyı İstanbul'da paylaşmak zorunda kalmışlar...

Olan ortada...

Resmi propagandaya bakılırsa, Doğu ve Güneydoğu çok yoksul olduğu için gençler işsizlikten bunalıp, dağa çıkıyorlar ya, Mesut'un babası ve amcası çocuklarını işte bu karanlık gelecekten bir güzel kurtarmışlar.

Büyük Mesut Yılmaz ile Berna Yılmaz'ı "kahkahaya boğan" küçük boyacı böylece "teröristlerin" eline düşmemiş... Düşmemiş ama ağabeyleri, küçücük kardeşleri, yeğenleri ve kuzenleriyle Beyoğlu'na düşmüşler...

Onlar çok şükür "terörist" olmayacaklarmış...

Peki ne olacaklarmış?

Küçük Mesut güya büyük Mesut'a "Doktor olacağım" demiş... O da ilgilenecek olmuş küçük Mesut'la...

Kahkahaya boğula boğula ilgilenecekmiş ya, Mesut bu ilgi kahkahaları arasında mesleğine devam etmekte...

Terörizm stajı görmese de, tinerciliğin, uyuşturucu bağımlılığının, mafya şebekesine aday üyeliğinin, onbinlerce "sokak çocuğu"nu bekleyen bütün rezilliklerin eşiğinde masum gözleriyle yanıbaşında olup biten bütün alçaklıkları izleye izleye büyümekte...

Şu iki yıl boyunca Mesut ve onunla o sokak senin, bu meyhane benim dolaşan hısımları eğer hala Beyoğlu'nun karanlık yüzünün yarı ölü kurbanları olmadıysalar, bu, "Mis Sokak aydınları" diye her nedense yerden yere vurulan pek çok sanatçının, üniversitelinin, genç kadın ve erkeklerin onlara kol kanat germiş olmalarındandır...

Zayıf bir sığınaktır bu...

"Terörist" olma ihtimalleri artık zayıflamış olan bu Kürt çocukları mahvolmanın arefesinde hayata gülerek bakıyor, babalarının bir zamanlar korucu olmasının getirdiği anımsamayla plastik "keleş"lerle birbirlerini vura - kıra eğleniyor, bir meçhul geleceğin yolunu çocuk elleriyle hazırlıyorlar.

Büyük Mesut küçük Mesut'a "kahkahalarla gülüyor", "kahkahalara boğuluyor"...

Büyük Yılmazlar, her Allah'ın günü onlarcasının ö dürülmüş olmasına aldırmadan Allah'ına kadar mesut bir mayışma içinde bu Kürt çocuğunun "esprilerine" ba yılıyorlar...

"Annen ANAP'lı mı" diye soruyorlar.

Çocuk "Hayır Siirtli" diyor... Hürriyet yazmıyor ama bir de "Kürdüz" diye ekliyor.

Buna gülüyorlar...

Bunu espri sanıyorlar...

Bu espiriye bitiyorlar...

Siirt'ten canını kurtarmak için İstanbul'a göç eden ve çoluğunu - çocuğunu Beyoğlu sokaklarına döken şu zavallı korucunun altı yaşındaki oğlundan ANAP denilen partiyi tanıdığını ve tanıdığı halde tanımazlıktan ge diğini, 'ANAP'lı değil, Siirtli' dediği zaman müthiş bir espri yaptığını sinik bir vurdumduymazlıkla varsayıyor lar. Kürdü koruculaştırıyor, canından bezdiriyor, yerinden yurdundan ediyor, çocuklarını Beyoğlu'na döküyo "terörist" olmaktan kurtarıp yokluğun mahkumuna dönüştürüyor, sonra karşısına geçip, altı yaşındaki çocuğu "espri"lerine kahkahalarla gülüyorlar...

Elindeki boya sandığını görmüyorlar.

Niçin boyacı olduğunu sormuyorlar.

Annesinin ANAP'lı olup olmadığını soruyorlar.

Boya sandığına zabıtaların el koyuşuyla ilgilenmiyorlar. Korucu eskisi babanın vicdanını daha korucu o duğu gün yitirdiğini, yitik vicdanla İstanbul'a yuvarlan dığını, oğullarını, kızlarını daha bebek yaşında Beyoğl sokaklarına fırlatıp attığını elbette biliyorlar.

Ama bunu sormuyorlar.

Annesinin ANAP'lı olup olmadığını soruyorlar.

Beyoğlu'nun çocuk dünyasında partilere yer olma dığını, yalnız PKK'ye değil, parti adına ne varsa hiçbi nin Beyoğlu sokaklarındaki başıboş çocuğa bir şey an latmadığını, bu çocukların belki de ebediyen partisiz k lacağını, yalnız PKK'ye değil hiçbir partinin kapısına uğramayacağını, düşünemeyeceğini, yazamayacağını, yalnız siyasal yaşamın dışına sürülmekle kalmayacağı yaşamın belki de bütün insani ortamlarından dışlanacağ ğını, vahşi hayvanlar gibi kendilerini korumaktan ve başkalarını umursamamaktan başka bir hayat belirtisi gösteremeyeceğini biliyorlar...

Küçük Mesut'a bu geleceği büyük Mesutlar hazır dı. Kahkahadan boğula boğula, güle eğlene, küçük M sutlar'a bu geleceği hazırlayanlar mesutlar...

Sokaktaki çocukların yalnızca isimleri Mesut'tur. Bir de çocuk gözlerde her yıl, her gün, her saniye feri sönmekte olan bir saadet ışığı vardır.

İşte bize de sorulan zaten budur:

Mutluluğun resmi yapılmaz ama, çocuk ister Kür olsun, ister Türk olsun, ister okulda okusun, ister soka ta selpak satsın, büyümesinden az önce mesuttur.

Mutluluğun resmi yapılamasa da...

Mesut'un gözlerine baksan mutluluğun resmini g mek mümkündür. Göz açıp kapayıncaya kadar yaşaya mutluluğun... Oysa asloları Mesut'un geleceğinin resı ni yapabilmektir. Çocuğun geleceğini kurmak, mutlul ğun resmini yapmaktır çünkü. Büyük Mesut resim ya maz... Oyuncak "keleş"le de oynayamaz...

Küçük Mesut büyük Mesut'la gözgöze geldiğin beri SÖZ dergisine uğramıyor...

Onu özlüyoruz.

SÖZ
Haftalık Haber Yorum Dergisi

• Sahibi: Olgu Ltd. Şti. adına Ali KÜÇÜK
• Koordinatör: Seyfi ÖNGİDER
• Yazışleri: Ayla ÖNDER, Sermet ÖZDOĞAN, Sezai SARIOĞLU, Vehbi ERSAN, Veysi SARISÖZEN
• İdare: Muzaffer TUTKAN
• Sorumlu Müdür: Hüseyin AYIK
• Ankara Temsilcisi: Mustafa ERDOĞAN

Avrupa Temsilcilikleri

Almanya: A. Vehbi PAKSOY Tel: 0049.30.6183742 Fax: 0049.30275514
Fransa: Y. Mustafa ÖZKAN Tel: 0033148572114 Fax: 0033148571691
İsviçre: Süleyman ÖZGÜR Tel: 004113415213
İngiltere: Ahmet Sayer Tel: 0044181482628

Adres: Sıraselviler cad. Billurcu sk. No: 3/8 Tasim/ İstanbul Tel: (0212) 249 99 29 Fax: (0212) 249 99 29 Basıldığı Yer: Serler Matbaacılık Dağıtım: Birya